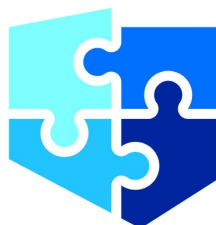

PLAN ROZWOJU LOKALNEGO GMINY PRZYWIDZ

ZPORR

Zintegrowany Program
Operacyjny
Rozwoju Regionalnego

Przywidz 2004

Pełnomocnik Wójta ds. Rozwoju Lokalnego:

- Anna Kubiak

Horyzontalny Zespół Zadaniowy ds.
Rozwoju Lokalnego Gminy Przywidz:

- Ewa Witkowska
- Anna Latowska
- Joanna Kozimor
- Bogumiła Podyma
- Małgorzata Kozimor
- Adam Maruszak

SPIS TREŚCI

<u>I. WSTĘP.....</u>	<u>4</u>
<u>II. ANALIZA SWOT.....</u>	<u>5</u>
Uwarunkowania wewnętrzne	5
Uwarunkowania zewnętrzne	8
Specyfika Gminy	11
<u>III. AKTUALNA SYTUACJA SPOŁECZNO – GOSPODARCZA W GMINIE PRZYWIDZ</u>	<u>13</u>
Położenie, powierzchnia	13
Ludność	14
Środowisko przyrodnicze	15
Turystyka	18
Uwarunkowania ochrony środowiska	32
Infrastruktura techniczna	34
Gospodarka	43
Sfera społeczna	45
<u>IV. ZADANIA POLEGAJĄCE NA POPRAWIE SYTUACJI W GMINIE PRZYWIDZ.....</u>	<u>53</u>
Zmiana w strukturze gospodarczej obszaru	53
Rozwój Systemu komunikacji	56
Rozwój infrastruktury technicznej.....	57
Rozwój infrastruktury społecznej	57
Poprawa stanu środowiska naturalnego i kulturowego	58
Poprawa warunków i jakości życia mieszkańców.....	59
Ogólna lista zadań wg hierarchii	59
<u>V. REALIZACJA ZADAŃ I PROJEKTÓW.....</u>	<u>64</u>
Projekty/zadania przewidziane do realizacji w latach 2004-2006	64
Projekty/zadania przewidziane do realizacji w latach 2007-20013	70
<u>VI. POWIĄZANIE PROJEKTÓW Z INNYMI DZIAŁANAMI REALIZOWANYMI NA</u>	<u>71</u>
<u>TERENIE GMINY /POWIATU/WOJEWÓDZTWA.....</u>	<u>71</u>
<u>VII. OCZEKIWANE WSKAŹNIKI OSIĄGNIĘĆ PLANU ROZWOJU LOKALNEGO</u>	<u>104</u>
<u>VIII. PLAN FINANSOWY NA LATA 2004- 2006.....</u>	<u>106</u>
<u>IX. HARMONOGRAM PRZYGOTOWANIA I WDROŻENIA.....</u>	<u>107</u>
<u>X. SPOSOBY MONITOROWANIA, OCENY I KOMUNIKACJI SPOŁECZNEJ.....</u>	<u>108</u>
System monitorowania Planu Rozwoju Lokalnego	108
Sposoby oceny planu rozwoju lokalnego	108
Sposoby inicjowania współpracy pomiędzy sektorem publicznym, prywatnym i organizacjami pozarządowymi	109
Public Relations Planu Rozwoju Lokalnego	109
<u>XI. BIBLIOGRAFIA</u>	<u>110</u>

I. WSTĘP

Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Przywidz to zestaw działań, planowanych w określonym otoczeniu, terminie i zmierzających do długotrwałego zrównoważonego rozwoju gminy Przywidz.

Plan został sporządzony na lata 2004-2006 oraz na kolejny okres programowania Unii Europejskiej 2007-2013.

Plan Rozwoju Lokalnego na lata 2004–2006 określa priorytety i działania rozwoju gminy, które będą realizowane w oparciu o środki pochodzące z Funduszy Strukturalnych Unii Europejskiej, środki budżetu gminy, a także inne środki finansowe. Zapisy dotyczące okresu programowania 2004-2006 są bardziej precyzyjne niż zapisy dotyczące działań późniejszych – te ograniczone do przedsięwzięć długoterminowych.

Plan Rozwoju Lokalnego odpowiada trosce lokalnego samorządu o rozwój gminy w szybko zmieniającym się i coraz bardziej konkurencyjnym otoczeniu. Planowanie strategiczne znacznie zwiększa prawdopodobieństwo sukcesu i umożliwia racjonalne gospodarowanie zasobami i potencjałem gminy. Wzrost konkurencyjności należy rozumieć jako oddziaływanie na zmiany struktury gospodarczej i poprawę sytuacji w zakresie produktywności gospodarki, wydajności pracy, tworzenia i absorpcji innowacji, wykształcenia mieszkańców, dochodów ludności oraz ilości i jakości infrastruktury technicznej, a więc tych czynników, które decydują obecnie o sile gospodarek gmin.

Plan Rozwoju Lokalnego jest dokumentem uchwalonym przez Radę Gminy, określającym konieczność jasnego sformułowania społeczno – gospodarczych celów rozwoju. Warunkiem powodzenia jest współpraca władz samorządowych, mieszkańców i środowiska przedsiębiorców przy realizacji zamierzeń. Środki publiczne są podstawowym narzędziem realizacji w/w planu, jednak ambitne zamierzenia przekraczają możliwości finansowe samorządu. Dlatego konieczne będzie stosowanie takich metod działania jak : pozyskiwanie pozabudżetowych środków (w tym z Unii Europejskiej) na inwestycje, przedsięwzięcia publiczno – prywatne, współpraca między gminą, władzami powiatowymi i regionalnymi. Samorząd gminy wytycza i zatwierdza działania – wykonalne technicznie, realne ekonomicznie i akceptowane społecznie, ale nie może zostać jedynym ich realizatorem.

Plan Rozwoju Lokalnego określający problemy i wytyczający cele ma służyć tworzeniu warunków wzrostu konkurencyjności gmin oraz przeciwdziałaniu marginalizacji niektórych obszarów w taki sposób, aby sprzyjał długofalowemu rozwojowi gospodarczemu gminy, jego spójności ekonomicznej, społecznej i terytorialnej oraz integracji z Unią Europejską. Stwarza również zbiór oczekiwań mieszkańców, pozostających do uwzględnienia przez władzę gminy przy podejmowaniu decyzji.

Elaborat został przygotowany przez Urząd Gminy w Przywidzu, zgodnie z zaleceniami Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej określonymi w „Zintegrowanym Programie Operacyjnym Rozwoju Regionalnego 200–2006 – ogólny podręcznik wdrażania”. Plan Rozwoju Lokalnego powstał po konsultacjach z mieszkańcami, w formie przygotowanej w tym celu ankiety.

II. ANALIZA SWOT

Plan Rozwoju Lokalnego oparty jest na podstawie analizy SWOT, pozwalającej przeanalizować atuty i słabości gminy wobec szans i zagrożeń jej dalszego rozwoju. Silne i słabe strony dotyczą teraźniejszości i sytuacji wewnętrznej. Szanse i zagrożenia dotyczą przyszłości i sytuacji zewnętrznej. Takie porządkowanie uwarunkowań pozwala zweryfikować realność przyjętej wizji gminy. Skrót SWOT pochodzi od pierwszych liter angielskich słów (strengths, weaknesses, opportunities, threats).

Siły i słabości to zidentyfikowane w trakcie inwentaryzacji i diagnozy cechy gminy: charakter, położenie, ukształtowanie i wyposażenie. Składają się one na potencjał gminy, który leży u podstaw budowy różnych scenariuszy rozwoju gminy. Szanse i zagrożenia to cechy otoczenia gminy Przywidz oraz procesy, które w nim zachodzą. Warunkują one wyznaczone przez potencjał scenariusze rozwoju gminy.

UWARUNKOWANIA WEWNĘTRZNE

Silne strony gminy (S)

- położenie na granicy z Trójmiejskim Regionem Metropolitarnym
- położenie wewnątrz 60- kilometrowej strefy wpływu aglomeracji trójmiejskiej, czyli również wewnątrz 90 kilometrowej strefy penetracji turystycznej
- pewna odległość od miasta powiatowego, czyli Pruszcza Gdańskiego
- bliskie sąsiedztwo Kościerzyny i Kartuz, z Kościerzyną łączy dodatkowo dogodne powiązanie drogowe
- sąsiedztwo dynamicznych gmin zaliczanych do aglomeracji trójmiejskiej: Żukowo i Kolbudy
- położenie w obszarze najwyższej atrakcyjności Pojezierza Kaszubskiego
- zaangażowanie mieszkańców w rozwiązywanie problemów swoich wsi i Gmin
- stosunkowo korzystna struktura wieku i wykształcenia ludności
- występowanie lasów i jezior w północnej części gminy, pozwalające na wprowadzenie usług związanych z turystyką, agroturystyką, myślistwem, jeździectwem, caravaningiem itp.
- obszar dostępności komunikacyjnej na, który składają się : pasy terenów wzdłuż drogi nr 221,233 i 226
- obszar osadnictwa podmiejskiego aglomeracji Gdańskiej
- występowanie obszarów dogodnych dla produkcji rolnej
- występowanie obszarów atrakcyjnych turystycznie
- występowanie obszarów dogodnych dla rozwoju energetyki wiatrowej
- występowanie istniejących i potencjalnych obszarów eksploatacji surowców kopalnych
- występowanie obszarów dogodnych do lokalizacji produkcji o charakterze przemysłowym

- rezerwy inwestycyjne związane z wydzielonymi terenami przeznaczonymi pod zabudowę mieszkaniową
- walory krajobrazowe i przyrodnicze terenów gminy (urozmaicona rzeźba terenu)
- wybitnie leśny – pojezierny, miejscami rolniczy charakter krajobrazu większości gminy, urozmaicony zadrzewieniami
- obecność atrakcyjnych jezior – akweny pozwalające na rozwój niektórych sportów wodnych
- warunki klimatyczne korzystne dla rolnictwa, neutralne dla turystyki
- zadowalający stan czystości powietrza atmosferycznego
- baza surowcowa (piasek)
- zachowanie zespołu dworsko – parkowego wraz z folwarkiem (Przywidz, Trzepowo, Katarynki)
- zachowanie zabytków architektury sakralnej w Przywidzu
- trzy drogi wojewódzkie o względnie dobrym stanie technicznym łączące gminy z aglomeracją Trójmiejską i ośrodkami powiatowymi i z drogami krajowymi
- gęsta sieć dróg niższej kategorii, lokalnych (gminnych), powiatowych (nie zawsze w należyтым stanie technicznym, jednak ułatwiająca dojazd do pracy, szkół, służby zdrowia i siedziby gminy)
- dobre powiązanie drogowe z Gdańskiem dla którego gmina może stanowić obszar osadnictwa podmiejskiego, niewysoki wskaźnik procentu zabudowy w miejscowości Przywidz, umożliwiający realizację programu zabezpieczenia odpowiedniej ilości miejsc postojowych niezbędnych przy dogęszczaniu istniejącej zabudowy
- istniejąca oczyszczalnia ścieków z dużą rezerwą w Przywidzu
- dobre wyposażenie całej gminy w urządzenia energetyki elektrycznej
- pokrycie siecią wodociągową większości terenów gminy i możliwości jej dalszej rozbudowy
- dobra dostępność do sieci telekomunikacyjnej oraz w zależności od potrzeb spore możliwości jej rozbudowy
- gmina objęta jest zasięgiem 3 operatorów telefonii komórkowej
- nie występuje tu deficyt mieszkań (brak takich zjawisk jak kolejka mieszkaniowa)
- niska gęstość zaludnienia
- niemal kompletna oferta usług o charakterze podstawowym (opieka zdrowotna, administracja publiczna, farmacja, kultura, sport, rekreacja)
- przedszkole na miarę aktualnych potrzeb gminy
- rozlokowanie szkół podstawowych w 2 miejscowościach poza Przywidzem wzbogaca program usług tych ośrodków
- prężnie rozwijająca się aktywność organizacji społecznych na terenie Gminy
- działalność zespołów artystycznych, środowisk, klubów i związków twórczych w ramach istniejących instytucji kultury (GOK)
- działalność organizacji charytatywnych
- aktywne życie wspólnot parafialnych
- dostęp do terenów pozwalających na zaspakajanie potrzeb w zakresie sportu indywidualnego i zbiorowego, rekreacji
- społeczne organizacje oferujące różne formy wypoczynku zbiorowego lub zorganizowanego: działalność klubów sportowych, działalność kół łowieckich i wędkarskich
- tradycyjne organizowanie imprez lokalnych zapewniających zbiorowy wypoczynek i rozrywkę, jednocześnie integrujących mieszkańców

- utrzymujący się wzrost ilości podmiotów gospodarczych
- istnienie ośrodków wypoczynkowych w formie terenów domków campingowych
- istnienie niektórych uzupełniających elementów infrastruktury turystycznej (kąpieliska, stadniny, bazy myśliwskie)
- istnienie znacznej grupy średnich i dużych gospodarstw rolnych
- w miarę kompletna oferta podstawowych usług komercyjnych (handel, naprawy, inne usługi) w stosunku do potrzeb gminy wielkości Przywidza
- istnienie podstawowej infrastruktury obsługi biznesu (usługi bankowe na poziomie punktu kasowego, ubezpieczenia poprzez agentów, usługi rachunkowe i księgowe)
- dobre warunki lokalizacyjne dla zabudowy lotniskowej
- dobre warunki terenowe dla uprawiania sportu indywidualnego, indywidualnej rekreacji (np: jazda konna, turystyka rowerowa, turystyka piesza, biegi narciarskie)
- istnienie szlaków turystycznych, rowerowych, parkingów i szafasów leśnych
- istnienie strony internetowej promującej Gminę
- zachowanie częściowej ciągłości terenów Kaszubskich

Słabe strony gminy. (W)

- omijanie Gminy przez międzynarodowe i krajowe szlaki komunikacyjne (np: drogi nr 1, 6, 7, lub nr 22 - tzw. *berlinka* , przechodząca przez Starogard)
- położenie w odległości 45 km od Morza Bałtyckiego
- stosunkowo duże oddalenie od miasta powiatowego, czyli Pruszcza Gdańskiego,
- znaczna odległość od Elbląga, Słupska, Torunia i Bydgoszczy
- sąsiedztwo dynamicznych gmin zaliczanych do aglomeracji trójmiejskiej: Żukowo i Kolbudy
- degradacja przestrzeni na niektórych obszarach miejscowości Przywidz, szczególnie w skutek niedostosowanej do krajobrazu wiejskiego zabudowy mieszkalnej i gospodarczej
- degradacja przestrzeni w miejscowościach na których były zlokalizowane duże gospodarstwa rolne (PGR) w skutek niedostosowanej do krajobrazu wiejskiego zabudowy mieszkalnej i gospodarczej
- niewielka ilość form zagospodarowania tworząca rolniczą przestrzeń produkcyjną
- występowanie konfliktów między zabudową lotniskową, a walorami przyrodniczymi
- zniekształcenie dawnego układu przestrzennego w miejscowości Przywidz
- nienajlepszy stan techniczny zabudowy folwarcznej i degradacji parków dworskich w pozostałych miejscowościach popegeerowskich
- parametry techniczne części dróg (szerokości, wyprofilowanie, promienie łuków) nie odpowiadają ich klasie technicznej oraz kategorii
- zły stan techniczny części dróg w tym nawierzchnie gruntowe na większości dróg gminnych stanowiących jedyne połączenie z niektórymi miejscowościami
- brak linii kolejowej
- brak infrastruktury prowadzącej ruch turystyczny, który mógłby ożywić i rozwinąć usługi branży turystycznej w gminie
- brak miejsc parkingowych, w szczególności związanych punktami recepcyjnymi infrastruktury turystycznej, takimi jak leśne urządzenia turystyczne
- niepełne wyposażenie w podstawowe uzbrojenia terenu

- niewielki stopień okablowania linii energetycznych (głównie występują linie napowietrzne)
- brak rurociągów gazu wysokiego i średniego ciśnienia, przechodzącego przez teren Gminy
- brak uzbrojenia większości terenów rozwojowych
- niewielka skala budownictwa nowych mieszkań
- nieco gorsze od średniej wskaźniki ilości metrów kwadratowych na osobę i wskaźniki osób na izbę
- spadek przyrostu naturalnego
- niemal całkowity brak usług wyższego rzędu
- bezrobocie przeciętne, przy czym obecnie problem ten potęguje trudność znalezienia pracy na miejscu
- brak lokalnych mediów (prasa, radio, itp.), sprzyjających budowie tożsamości wspólnoty samorządowej Gminy
- brak prywatnych usług oświatowych (szkół, przedszkoli, firm szkoleniowych i doskonalenia zawodowego)
- brak społecznych inicjatyw oświatowych
- nie zawsze komfortowy dostęp do terenów rekreacyjnych
- ilość podmiotów gospodarczych na 1000 mieszkańców poniżej przeciętnej
- brak niektórych elementów infrastruktury obsługi turystyki, które zapewniłyby wydłużenie sezonu turystycznego (brak ośrodków sportów zimowych, urządzeń sportów ekstremalnych)
- zbyt mało centrów hotelowo- konferencyjnych, pensjonatów
- niewielka ilość gospodarstw agroturystycznych
- przewaga gospodarstw o tradycyjnym charakterze (niewielkich, słabo wyposażonych)
- mała skala działalności o charakterze produkcyjnym i składowym o większej skali
- brak komercyjnych usług zaawansowanej opieki medycznej (sanatoriów, prewatoriów, domów opieki nad osobami starszymi, hospicjów, ośrodków dla przewlekłe chorych) , które mogłyby mieć charakter komercyjny
- brak zaawansowanej infrastruktury obsługi biznesu
- brak kompleksowych gminnych produktów

UWARUNKOWANIA ZEWNĘTRZNE

Szanse rozwojowe gminy (O)

- procesy globalizacji, tj.: wzrost międzynarodowych przepływów informacji, kapitału i siły roboczej, skracanie się dystansów komunikacyjnych i telekomunikacyjnych, w tym poprawa dostępności i łączności z każdym miejscem na obszarze objętym szeroko rozumianą globalizacją,
- okrzepnięcie nowego podziału administracyjnego kraju,
- rozwój Trójmiasta, jako ośrodka metropolitalnego, który będzie tworzył ponadregionalny biegun wzrostu,
- wdrażanie i finansowanie przez państwo programu zalesień, sprzyjającego przekształceniu użytkowania rolnego gruntów w leśne,
- możliwość pozyskiwania środków zewnętrznych na budowę infrastruktury komunalnej,

- rządowe i unijne programy oświatowe i oferta wsparcia środkami z tych źródeł gminnych programów modernizacji oświaty na wsi
- rządowe i unijne programy oświatowe i oferta wsparcia środkami z tych źródeł gminnych programów ożywienia życia społecznego i obywatelskiego na wsi
- inne oświatowe i społeczne programy pomocowe i oferta wsparcia z tych środków gminnych programów modernizacji oświaty oraz ożywienia życia społecznego i obywatelskiego
- aktywna polityka państwa w zakresie ochrony środowiska naturalnego, w tym dostęp do funduszy pomocowych, dotacji kredytów i pożyczek przeznaczonych na inwestycje w tym zakresie
- rozwój transportu kołowego i nacisk na modernizację sieci regionalnych i krajowych
- budowa autostrady A1 (odległość około 30 km)
- rozwój nowoczesnych technologii utylizacji ścieków bytowych
- rozwój nowoczesnych technologii grzewczych (opartych na spalaniu i odgazowywaniu biomasy, wykorzystujących energię spalania metanu uzyskiwanego przy okazji produkcji rolnej i innych)
- rozwój nowoczesnych i coraz bardziej efektywnych technologii produkcji energii elektrycznej (mała energetyka wodna, energetyka wiatrowa)
- istnienie ustawowych narzędzi wspierających budownictwo mieszkaniowe (np.: ulg podatkowych, itp.)
- wejście w wiek produkcyjny „wyżu demograficznego”
- starzenie się społeczeństw zachodniej Europy (powstanie grupy zamożnych emerytów)
- wzrost zainteresowania coraz szerszych grup społecznych kształceniem się podnoszeniem kwalifikacji, zdobywaniem wyższego wykształcenia, w ślad za tym, wzrost poziomu wykształcenia polskiego społeczeństwa
- powstanie popytu zamożniejszej ludności na zaawansowane usługi sanatoryjne i prewentyjne
- rozwój komercyjnych systemów ubezpieczeń zdrowotnych
- aktywność kościoła katolickiego w Polsce
- witalność innych związków wyznaniowych w świecie
- duża skuteczność wyznaniowych organizacji charytatywnych w kraju i na świecie
- zarysowujący się w niektórych sektorach w skali kraju wzrost gospodarczy
- procesy globalizacji w gospodarce międzynarodowej
- kontynuacja prywatyzacji gospodarki narodowej, w tym procesy prywatyzacji rolnictwa i własności rolnej
- zwiększające się zainteresowanie Polską w związku z wejściem do UE
- coraz większy popyt na usługi turystyczne, przy jednoczesnym poszukiwaniu terenów dotychczas niespenetrowanych turystycznie
- wyczerpanie się chłonności turystycznej Szwajcarii Kaszubskiej
- wzrastające potrzeby zapewnienia indywidualnego wypoczynku i urozmaiconego spędzania czasu
- rządowe oraz unijne programy modernizacji i restrukturyzacji rolnictwa oraz aktywizacji obszarów wiejskich i idąca za nimi oferta wsparcia środkami z tych źródeł gminnych programów modernizacji rolnictwa i ożywienia gospodarczego własnych obszarów wiejskich
- rozwój nowoczesnych technologii bankowych
- wzrost konkurencji w sektorze ubezpieczeń i wzbogacająca się oferta

- szansa na zwiększenie się atrakcyjności nieruchomości w gminie w związku z wyczerpywaniem się zasobów gruntów w gminach ościennych
- szansa na zwiększenie się atrakcyjności nieruchomości w regionie i Polsce w związku z wejściem do Unii
- rozwój technologii informatycznych
- nowe technologie łączności i wymiany informacji
- pojawienie się zjawiska pracy w sieci zwanej inaczej telepracą (szczególnie dotyczy to wolnych zawodów, gdzie praca może być wykonywana w domu, a kontakt z pracodawcą odbywa się za pośrednictwem internetu)
- nowe metodyki nauczania, rozwój edukacji i studiów On-line
- dostęp do światowych zasobów edukacyjnych

Zagrożenia rozwojowe gminy (T)

- tworzenie się sieci rozwoju, składających się z węzłów i korytarzy oraz zagrożenie znalezieniem się poza nimi
- aktywna postawa innych sąsiednich gmin wiejskich: Kolbud, Żukowa, Nowej Karczmy, Somonina, konkurujących o udział w korzyściach płynących z różnych form aktywności gospodarczej
- niekontrolowane przekształcenie własnościowe, związane z procesami prywatyzacji lub uwłaszczania się podmiotów gospodarczych, nie uwzględniające polityki przestrzennej gminy
- zanieczyszczenie środowiska przez otoczenie gminy
- brak działań inwestycyjnych w drogownictwie
- brak decyzji co do budowy autostrady A1
- brak wystarczających środków na utrzymanie dróg, pozostających w gestii zarządców dróg powiatowych, wojewódzkich, co pociąga za sobą dalszą ich degradację
- brak zaangażowania inwestycyjnego Polskiego Górnictwa Naftowego i Gazownictwa w kierunku udostępnienia gazu
- brak spójnej polityki państwa w zakresie budownictwa mieszkaniowego
- polityka fiskalna skutkująca likwidacją ulg budowlanych
- spadek przyrostu naturalnego w skali kraju
- obserwowany wzrost bezrobocia, jako zjawiska ogólnokrajowego
- pogarszanie się warunków finansowych instytucji świadczących usługi publiczne w zakresie zagadnień społecznych
- kurczenie się państwowych środków na opiekę społeczną
- zaniechania w zakresie reformy oświaty
- problemy w realizacji wielkich reform usług publicznych: ochrona zdrowia, ubezpieczeń emerytalnych
- zła kondycja publicznego systemu opieki zdrowotnej
- zmniejszanie dotacji do dziecka uczęszczającego do placówki przedszkolnej
- ubożenie społeczeństwa zmniejszające możliwości społecznej partycypacji obywateli w projektach społecznych oraz korzystania z komercyjnej oferty kulturalnej
- rozszerzenie się konsumpcyjnego modelu życia, skutkującego odrzuceniem jednostek słabszych lub nieprzystosowanych

- przy braku żłobka oraz niewielkiej ilości miejsc przedszkolnych, konieczność podejmowania prac przez kobiety może pozostawać w konflikcie z możliwością zapewnienia opieki nad dzieckiem
- rosnące wymagania poziomu wykształcenia związane z warunkami unowocześniającej się gospodarki i rynku pracy
- utrzymywanie się zjawisk recesyjnych w pozostałych sektorach gospodarki krajowej
- deficyt budżetu państwa wpływający na wysokie koszty finansowe pozyskiwania kapitału
- realne zmniejszenie się źródeł dochodów gminy w stosunku do przekazywanych zadań
- nieregularne przekazywanie subwencji i dotacji ze strony Skarbu Państwa
- aktywność innych regionów i gmin w przyciąganiu inwestorów oraz partnerów gospodarczych
- coraz wyższe oczekiwania klientów (konsumentów) co do poziomu świadczonych usług, w tym usług turystycznych
- coraz wyższy standard usług komercyjnych w skali kraju, w tym usług turystycznych, hotelarskich, rekreacyjnych i wypoczynkowych
- zagrożenie permanentną dewastacją publicznych urządzeń infrastruktury turystycznej
- odpływ polskich turystów za granicę

SPECYFIKA GMINY

Gmina Przywidz położona jest w centralnej części województwa pomorskiego (powiat gdański). Przywidz leży na północno-wschodniej części mezoregionu fizycznogeograficznego Pojezierza Kaszubskiego, na południowy zachód od Gdańska (w odległości około 30 km) oraz na północny wschód od Kościerzyny (około 25 km). Do podstawowych, specyficznych cech środowiska przyrodniczego tego mezoregionu należą:

- genetyczne i morfometryczne zróżnicowanie rzeźby terenu, w tym występowanie złożonych układów form dolinnych, zwłaszcza rynien subglacjalnych
- rozwój procesów denudacyjno-erozyjnych, głównie na terenie użytkowanych rolniczo
- mozaikowate zróżnicowanie powierzchniowych utworów geologicznych i pokrywy glebowej
- znaczny udział terenów nie włączonych do systemu odwadniania powierzchniowego
- duży wpływ jezior na kształtowanie się obiegu wody w zlewniach
- brak ciągłości pierwszego poziomu wód podziemnych
- bardzo duże zróżnicowanie siedlisk w efekcie zbiorowisk roślinnych

Przedstawione cechy charakteryzują też ogólnie środowisko przyrodnicze gminy Przywidz, choć w porównaniu z centralną częścią Pojezierza Kaszubskiego mniejsza jest tu jeziorność i lepiej rozwinięty system odwadniania powierzchniowego.

Wartości i dziedzictwo kulturowe Gminy Przywidz, stanowią (potencjalnie) kompleks atrakcji turystycznych, mogących stanowić jeden z powodów (oprócz walorów przyrodniczych) odwiedzenia gminy.

III. AKTUALNA SYTUACJA SPOŁECZNO – GOSPODARCZA W GMINIE PRZYWIDZ

POŁOŻENIE, POWIERZCHNIA

Gmina Przywidz zajmuje powierzchnię 12962 ha, co stanowi ponad 16% całkowitej powierzchni powiatu gdańskiego (79317 ha).

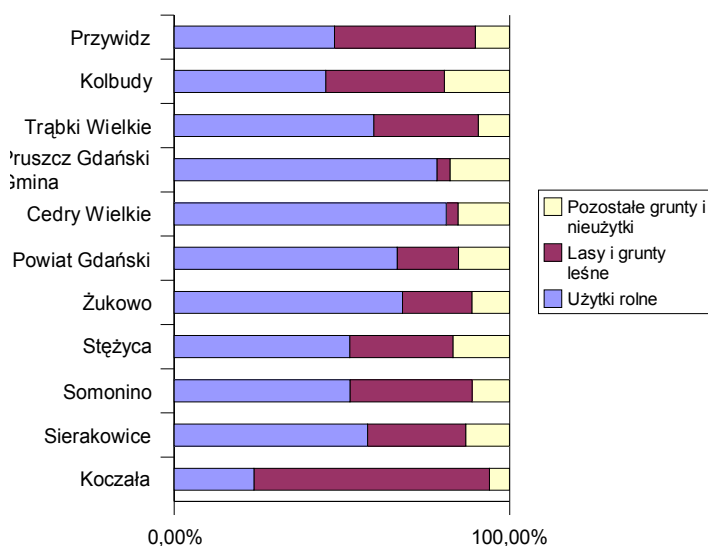
Jest jedną z siedmiu gmin Powiatu Gdańskiego (Województwo Pomorskiego). W jej skład wchodzi siedemnaście wiejskich obrębów geodezyjnych (Borowina, Częstocin, Huta Dolna, Jodłowno, Kierzkowo, Kozia Góra, Marszewska Góra, Michalin, Miłowo, Nowa Wieś, Przywidzka Olszanka, Piekło Górne, Pomlewo, Przywidz, Stara Huta, Sucha Huta, Trzepowo), które swoimi granicami pokrywają się z Sołectwami stanowiącymi jednostki podziału administracyjnego. Gminna sieć osadnicza składa się 31 miejscowości. Na jedno Sołectwo przypadają jedna, dwie, trzy bądź cztery miejscowości .

Powierzchnia i formy użytkowania

Typ użytkowania	Powierzchnia w km ²	Powierzchnia w ha	Udział w powierzchni gminy
Użytki rolne	62	6189	47,75 %
Obszary leśne	54	5447	42,02 %
Pozostałe obszary (zabudowania, nieużytki, wody)	13	1326	10,23 %
Razem powierzchnia gminy	130	12962	100,00 %

W strukturze użytkowania gruntów zdecydowanie przeważają użytki rolne (47,75 %) oraz lasy i grunty leśne (42 %) powierzchni. Gmina Przywidz charakteryzuje się dominacją gruntów klasy IV (ponad 60%). Jednocześnie rolnictwo odznacza się niską efektywnością, znaczna jest ilość terenów ugorowych.

Użytkowanie gruntów

Gmina Przywidz graniczy:

- od północnego wschodu – z Gminą Kolbudy
- od wschodu – z Gminą Trąbki Wielkie
- od południa – z Gminą Skarszewy
- od południowego zachodu – z Gminą Nowa Karczma
- od zachodu – z Gminą Somonino
- od północnego zachodu – z Gminą Żukowo

Na Gminę Przywidz oddziałują wpływy, związane z bliższym i dalszym sąsiedztwem wielkich i średnich ośrodków miejskich. Do cech położenia gminy należy zaliczyć:

- położenie na granicy z Trójmiejskim Regionem Metropolitalnym
- położenie wewnątrz 60 - km strefy wpływu aglomeracji trójmiejskiej (strefa penetracji osadniczej), czyli również wewnątrz 90 km strefy penetracji turystycznej (odległość mierzona po drogach od centrum Gdańska do Przywidz wynosi około 30 - 40 km, a od środka ciężkości aglomeracji trójmiejskiej 10 km więcej)
- pewne oddalenie od miasta powiatowego, czyli Pruszcz Gdański (ponad 30 km)
- bliskie sąsiedztwo Kościerzyny i Kartuz (odległość Przywidza od nich to około 25 km)
- znaczna odległość od Elbląga, Słupska, Torunia i Bydgoszczy
- sąsiedztwo dynamicznych gmin zaliczanych do aglomeracji trójmiejskiej: Żukowo i Kolbudy

LUDNOŚĆ

Wg danych z 2003r. gminę Przywidz zamieszkiwało 5248 osób, a gęstość zaludnienia wynosi ok. 41 osób/km², co jest wartością o połowę mniejszą od średniej dla powiatu (99 osób/km²) i trzykrotnie mniejszą od średniej wojewódzkiej (121 osób/km²).

W gminie występuje bardzo niski współczynnik feminizacji 94 kobiety na 100 mężczyzn, przy średniej powiatowej 102 i wojewódzkiej 105.

Gminę cechuje znaczny przyrost naturalny (4% przy średniej powiatowej 3,8 i wojewódzkiej 2,6) i niskie saldo migracji (2,5%, przy średniej powiatowej 12,5 i wojewódzkiej 0,4), wg. danych z 2001r

Gminy	Przyrost naturalny	Saldo migracji
WOJEWÓDZTWO POMORSKIE	2,6	851
Powiat Gdański	3,8	984
Miasto Pruszcz Gdański	1,0	285
Gm. Cedry Wielkie	4,6	20
Gm. Kolbudy	6,1	337
Gm. Pruszcz Gdański	5,4	243
Gm. Przywidz	4,0	13
Gm. Pszczółki	3,5	59
Gm. Suchy Dąb	6,4	23
Gm. Trąbki Wielkie	4,1	4

W kontekście rysującego się kierunku rozwoju gospodarczego gminy, niewysoka gęstość zaludnienia jest cechą korzystną:

♦ z punktu widzenia rozwoju turystyki i krajobrazu:

- 1) nie zbyt duża gęstość zaludnienia chroni wartości krajobrazowe przed degradacją, gdyż presja cywilizacyjna związana z rozwojem usług publicznych i infrastruktury dla zamieszkałej ludności jest proporcjonalna do gęstości zaludnienia,
- 2) czyni teren chłonnijszym dla ruchu turystycznego, bez narażania go na degradację,

♦ z punktu widzenia rozwoju małej retencji, energetyki wodnej i niekonwencjonalnych źródeł energii, przeciętna gęstość zaludnienia powoduje z jednej strony mniejszą ilość potencjalnych konfliktów, mniejsze koszty wywłaszczeń, mniej ograniczeń użytkowych, z drugiej zapewnia odpowiednią ilość odbiorców niezbędnych dla zbilansowania się nakładów z oczekiwanymi efektami ekonomicznymi.

♦ z punktu widzenia porządkowania istniejącego zainwestowania projektant dysponuje większym wyborem, gdyż pod uwagę brane są większe rezerwy niezabudowanych terenów.

Problemem mogłaby być budowa infrastruktury technicznej, która jest tym bardziej efektywna i stanowi tym mniejsze obciążenie ekonomiczne na jednego mieszkańca im większa jest gęstość zaludnienia. Ten stan rzeczy łagodzi nieco struktura osiedleńcza, charakteryzuje się osadnictwem skoncentrowanym w Przywidzu i w pasie wzdłuż drogi wojewódzkiej nr 221.

Gmina Przywidz, pomimo, że leży w bezpośrednim sąsiedztwie Trójmiejskiej strefy metropolitalnej, jeszcze nie odczuła intensywnej presji osadniczej związanej z procesami suburbanizacji aglomeracji. Statystyka wykazuje nawet w roku 2000 przewagę odpływu na napływem ludności. Natomiast przyrost naturalny wykazuje tendencję zniżkową i to dosyć dużą w porównaniu do innych gmin wiejskich. Powoduje to, że ludność Gminy nie zmniejsza się, ale jej wzrost jest umiarkowany.

Tendencje te mogą ulec gwałtownej zmianie, w momencie wypełnienia struktur gmin i miast peryferii metropolitalnej, obecnie stanowiących główny obszar dynamicznej urbanizacji (takich jak Rumia, Szemud, Żukowo, Kolbudy, Pruszcz Gdański). Przywidz stanowi kolejny etap suburbanizacji Trójmiasta i należy się przygotować, że w perspektywie 5 -15 lat presja osadnicza na terenie gminy gwałtownie się nasili, wyrażając się wielokrotnym wzrostem dodatniego salda migracji. Może mieć to pośrednio wpływ na przyrost naturalny (największą mobilnością wykazują się ludzie młodzi).

ŚRODOWISKO PRZYRODNICZE

Rzeźba powierzchni gminy jest bardzo zróżnicowana. Obszar gminy położony jest przeważnie na wysokości 200 – 220 m n.p.m. Występują różne zagłębienia i wzniesienia.

Główny wpływ na ukształtowanie rzeźby terenu gminy miały zlodowacenia północnopolskiej fazy pomorskiej, działalność wód roztopowych oraz erozyjno – akumulacyjna działalność rzek w holocenie.

Środowisko przyrodnicze gminy Przywidz reprezentowane jest przez dwa główne typy struktur przyrodniczych. Są to:

- typ środowiska przyrodniczego wierzchołn wysoczyzn morenowych – rozcięta jest formami dolinnymi na dwie podstawowe płaty. Na zachód i północny - zachód od

Doliny Reknicy rozpościera się tzw. Wysoczyzna Skrzyszewsko – Grabowska, między Doliną Reknicy, a Rynną Przywidzką tzw. Wysoczyzna Mierzeszyńsko - Wysińska

- typ środowiska przyrodniczego rynien polodowcowych – rozcinają wysoczyznę morenową obszaru gminy Przywidz prawie prostopadle. Jedna z nich, dłuższa i lepiej wykształcona przebiega przez centralną część gminy w kierunku NE-SW, a druga również przez centralną część w kierunku W-E. Obie rynny są bardzo zróżnicowane pod względem morfometrycznym.

Tereny gminy stanowi głównie wysoczyzna morenowa z licznymi pagórkami moren czołowych oraz z zagłębieniami międzymorenowymi.

Pod względem hydrograficznym gmina położona jest w zlewniach Motławy i Wierzycy. Północną część gminy odwadnia Reknica uchodząca do Raduni, będącej dopływem Motławy, a część południową Wietcisa uchodząca do Wierzycy. Niewielki wschodni fragment gminy należy do obszaru źródłiskowego Kłodawy uchodzącej do Motławy.

Ważnym elementem hydrograficznym są jeziora. Największe z nich – Jez. Przywidzkie obejmuje dwa zbiorniki określone jako Jez. Przywidzkie Wielkie i Małe. Z jeziora tego wypływa Wietcisa. Z kolei Reknica wypływa z Jez. Klonowskiego. Przepływa następnie przez Jez. Głębokie i Jez. Małe Ząbrsko. Istotną cechą wymienionych jezior jest ich położenie w górnych, źródłiskowych częściach zlewni, przez co zbierają wody tylko niewielkich cieków, nie są narażone na intensywny dopływ substancji biogennych wzmagających eutrofizację. Dwa jeziora – Klonowskie i Małe Ząbrsko charakteryzuje wprawdzie zaawansowana eutrofizacja, ale jej główną przyczyną są nieznaczne głębokości mis jeziornych i w efekcie intensywne zarastanie szuwarami i inną roślinnością wodną.

Ukształtowanie Pojezierza Kaszubskiego tworzy krajobrazy naturalne określone jako pagórkowate, miejscami wzgórkowe, a także na fragmentach równinne i faliste. Charakterystyczna roślinność ukształtowana na tym obszarze Krainy Bałtyckiej, przy istotnym wpływie warunków glebowych, geologicznych i klimatycznych, tworzy tzw. krajobraz łąk i buczyn pomorskich w lokalnej odmianie pomorskiej.

Powyższy krajobraz roślinny wiąże się z występowaniem roślinności definiowanej jako:

- ubogie florystycznie „kwaśne buczyny” niżowe (znaczna część gminy)
- żyzne buczyny niżowe typu pomorskiego (na fragmentach)
- zbiorowiska łąkowe niżowych siedlisk umiarkowanie zabagnionych – łągi jesionowo – olszowe (dolina Wietcisy)
- lasy bukowo – dębowe typu pomorskiego (na fragmentach)

W północno – wschodniej części gminy występują zwarte kompleksy leśne oraz jeziora. Jest to obszar o wysokiej atrakcyjności rekreacyjnej i turystycznej, a także interesujący z punktu widzenia osadnictwa.

Środkowa, południowo - zachodnia część gminy, również pochodzenia lodowcowego jest mniej urozmaicona pod względem szaty roślinnej. Są to w przeważającej mierze obszary rolnicze. Brak tu większych lasów. Ale i tu występują wzbogacające krajobraz zadrzewienia w formie gajów i łąk.

Pofałdowanie terenu oraz bezleśny charakter południowo - zachodniej części gminy, pozwala rozważyć lokalizację elektrowni wiatrowych (sprzyjają temu również warunki klimatyczne).

Północna część Gminy Przywidz położona jest w zlewni rzeki Raduni zasilającej ujęcie powierzchniowe dla miasta Gdańska w Straszynie.

Radunia charakteryzuje się szczególnym znaczeniem dla gospodarki wodnej Gdańska (zaopatrzenie w wodę pitną) i objęta była szczególną ochroną. Decyzją Wydziału Ochrony Środowiska Urzędu Wojewódzkiego w Gdańsku z dnia 6 sierpnia 1993r. ustanowiono strefy ochronne dla ujęcia wody powierzchniowej „Straszyn” z rzeki Raduni. Decyzja obowiązywała do 6 sierpnia 2003r. decyzją tą ustanowiono reżimy ochronne, w tym zakazy i nakazy oraz zobowiązania dla gmin w zakresie gospodarki wodno - ściekowej, dla:

- terenu ochrony bezpośredniej
- terenów ochrony pośredniej obejmujących obszar zlewni rzeki Raduni powyżej ujęcia, w których wydzielono :
 - wewnętrzny teren ochrony pośredniej - obejmuje na terenie gminy pas ok.500 m po obu stronach rzeki Reknicy oraz jezior i zbiorników wodnych
 - zewnętrzny teren ochrony pośredniej od granicy wewnętrznego terenu ochrony pośredniej do zasięgu zlewni rzeki Raduni

Północna część gminy znajdowała się w zasięgu wewnętrznego i zewnętrznego terenu ochrony pośredniej.

Na obszarze gminy nie występują udokumentowane złoża surowców.

Zasoby przyrodnicze i krajobrazowe	
Rezerwat przyrody „Wyspa na Jeziorze Przywidzkim”	Utworzony w 1954 roku rezerwat obejmuje wyspę o powierzchni 4,55 ha. Został powołany celem ochrony naturalnego zespołu leśnego bukowo-dębowego, o przeciętnym wieku drzewostanu ok. 200 lat. Wyspa morfologicznie stanowi wyniesienie morenowe położone w obniżeniu rynny glacialnej. Dominującym zbiorowiskiem roślinnym jest kwaśna buczyna niżowa reprezentowana przez buk z domieszką dębu, uzupełnieniem są lipy i wiąz górski.
Przywidzki Obszar Chronionego Krajobrazu	Przywidzki Obszar Chronionego Krajobrazu obejmuje większość powierzchni gminy (północno-wschodnią, centralną i południowo zachodnią jej część). Zlokalizowany jest wzdłuż dolin rzek Reknicy i Raduni oraz obejmuje rynnę Jeziora Przywidzkiego wraz z przyległymi kompleksami leśnymi. Powołany został celem ochrony charakterystycznej dla obszarów polodowcowych rzeźby terenu. Występują tu zatem: głębokie rynny, wzniesienia denno i czołowo-morenowe, liczne jeziora i rzeki, wysoka lesistość, charakterystyczne gleby brunatne niskiej jakości przy dużym udziale piasków, glin i żwirów oraz fragmentami glin i ilów. Przywidzki OCHK, w ramach ECONET-POLSKA (koncepcja krajowej sieci ekologicznej) został uznany ponadlokalnym łącznikiem ekologicznym pomiędzy obszarami chronionymi zlokalizowanymi poza obszarem gminy.

Pomniki przyrody	Nr rejestru Woj. Konser. Przyro.	Obiekt, gatunek	Obwód pnia /wysokość (m, m)	Położenie
	7	dwa dęby szypułkowe	I – 5,45; 28 II – 4,40; 28	Nadleś. Kolbudy, Obręb Jodłowno, Leśnictwo Stenwał, poddział 133b
	519	lipa drobnolistna	5,20; 25	na północny-wschód od miejsc. Przywidz
	700	dąb bezszypułkowy	3,85; 15	Nadleś. Kolbudy, Obręb Jodłowno, Leśnictwo Przywidz, poddział 161b
	701	lipa drobnolistna	3,20; 23	teren byłego cmentarza ewangel. w miejsc. Gromadzin
	702	klon pospolity	3,60; 17	Kierzkowo, droga do Drzewiny
	703	dąb szypułkowy zrośnięty z dwóch	I – 2,75 II – 2,60; 18	Nadleś. Kolbudy, Obręb Jodłowno, Leśnictwo Górny Zamszcz, poddział 101s
	704	klon jawor	2,70; 17	Klonowo Dolne, przy rozwidleniu dróg Przywidz-Egiertowo i Przywidz-Michalin
	782	dąb szypułkowy	3,70; 30	Nadleś. Kolbudy, Obręb Jodłowno, Leśnictwo Stenwał, poddział 133a
	783	dwa buki zwyczajne	I – 4,00 II – 4,20	Nadleś. Kolbudy, Obręb Jodłowno, Leśnictwo Stenwał, poddział 133a
1004	dąb bezszypułkowy	3,48; 21	Nadleś. Kolbudy, Obręb Jodłowno, Leśnictwo Stenwał, poddział 147d	
1042	głaz narzutowy	13,00; 3,40	Nadleś. Kolbudy, Obręb Jodłowno, poddział 124d	

TURYSTYKA

*Lokalizacja głównych potencjalnych ośrodków turystycznych w gminie

Ośrodek	Kryteria typowania
Przywidz	Miejscowość gminna, położona 30 km na południowy zachód od Gdańska na trasie nr 221, o ponad 700-letniej historii. Posiada pełną infrastrukturę techniczną (oprócz gazowej, ponadto przystępuje do ostatniego etapu kanalizacji). Na terenie

	<p>miejsowości znajdują się 5 ośrodków wczasowych – aktualnie dzierżawionych, gospodarstwo rolne prowadzące usługi agroturystyczne (zajmujące dawny zespół folwarczny – zabudowania wraz z parkiem), karczma, pub, gminne kąpielisko ze strzeżoną plażą. Przywidz ze względu na położenie (tj. nad Jeziorem Przywidzkim, w otoczeniu lasów, z typową polodowcową rzeźbą terenu) posiada wysokie walory turystyczne, może także poszczycić się przedwojenną tradycją w prowadzeniu usług wypoczynkowych. W okresie międzywojennym, gdy Gdańsk stracił swobodną komunikację z Sopotem, ludność tego miasta odkryła Mariensee (Przywidz), został on wówczas okrzyknięty „Powietrznym Kurortem”, albo „Małym Sopotem”. W 1924 roku Senat Wolnego Miasta Gdańska zlecił budowę Polskiego Schroniska Młodzieżowego w Przywidzu, dziś mieszczą się tam prywatne kwatery. We wsi znajdują się dwa zabytkowe kościoły, z których jeden spełnia aktualnie rolę kaplicy przycementarnej. Na terenie miejscowości nie są zlokalizowane zakłady przemysłowe, zaś występujące tu gleby są niskiej, zazwyczaj IV i V klasy.</p>
<p>Marszewska Kolonia, Marszewo, Marszewska Góra, Huta Dolna i Górna, Michalin, Klonowo Dolne i Górne,</p>	<p>Zespół miejscowości położonych w pradolinie o bardzo bogatym ukształtowaniu terenu, skupionych wokół jezior: Klonowskie, Głębokie i Małe Ząbrsko. Występują tu największe w gminie kompleksy leśne oraz słabe grunty. Sama dolina otoczona jest wysoczyznami o bardzo dużych wysokościach względnych, sięgających nawet 90 m. Z jeziora Klonowskiego wypływa rzeka Reknica, która następnie przepływa przez Jezioro Głębokie i Małe Ząbrsko, i po wypłynięciu z gminy tworzy malowniczy przełom – uznany za rezerwat „Jar Reknicy” - pomiędzy miejscowościami Czapielsko i Kolbudy. Z powodu należenia do obszaru powierzchniowej ochrony wód ujęcia „Straszyn” (który wygasł w sierpniu 2003 r. nie przedłużony przez wojewodę gdańskiego) teren ów jest nie zdegradowany i ekologicznie czysty. Powyższe warunki predysponują wymienione miejscowości do uzupełniania działalności rolnej o funkcje agroturystyczne.</p>
<p>Piekło Górne i Dolne, Gromadzin, Kozia Góra,</p>	<p>Miejscowości położone w silnie sfałdowanej strefie, o gorszych warunkach glebowych. Na terenie Piekła Górnego zlokalizowany jest obiekt o funkcjach parahotelarskich – stara szkoła szybowcowa, w latach 90-tych ubiegłego wieku wykorzystywana przez Kopalnię Węgla Brunatnego „Turów” jako ośrodek kolonijny dla dzieci i młodzieży. Aktualnie obiekt jest dzierżawiony przez osobę prowadzącą działalność usługową w zakresie turystyki, tj. ośrodek wypoczynkowy „Powiśle” w Przywidzu. Miejscowość Kozia Góra to jedna z najwyżej położonych wsi w gminie, posiada duży potencjał gruntów pod zabudowę, które zostały przejęte przez prywatnych właścicieli z rąk ówczesnej AWRSP – teraz Agencji Nieruchomości Rolnych. Część z wniosków o przekwalifikowanie gruntów, złożonych do studium</p>

	<p>uwarunkowań i kierunków zagospodarowania, poparta jest deklaracjami o zamiarze rozwinięcia działalności agroturystycznej. Kozia Góra oraz Gromadzin znajdują się na wysoczyznach otaczających dolinę Jeziora Przywidzkiego. Ukształtowanie terenu, kompleksy leśne oraz bliskość jeziora predysponują te tereny pod działalność agroturystyczną.</p>
Pomlewo	<p>W miejscowości Pomlewo zlokalizowany jest pensjonat wypoczynkowo - konferencyjny, który w przyszłości może stać się ważnym ośrodkiem ściągającym do Gminy klientów biznesowych. Powinien zostać wykorzystany także jako narzędzie promocji Gminy Przywidz.</p>

***Koncepcje głównych markowych produktów turystycznych gminy**

Nazwa	Krótką charakterystyka
„Powietrzny Kurort”	<p>Nazwa produktu nawiązuje do przedwojennej tradycji letniskowej Przywidza. W skład produktu powinny wchodzić: usługi wyższego rzędu – centrum konferencyjno-sympozjalne (dworek zespołu pofolwarcznego w gospodarstwie Zielona Brama, lub inwestycja w miejscowości Pomlewo: – stworzenie centrum które mogłoby być wizytówką gminy); agroturyzm – stworzenie bazy noclegowej w szczególnie atrakcyjnych turystycznie regionach gminy, propagowanie pozarolniczej działalności gospodarczej; ścieżki rowerowe i szlaki turystyczne – wytyczenie i przeprowadzenie na terenie gminy ścieżek rowerowych i szlaków turystycznych, które zimą mogłyby być wykorzystywane jako narciarskie trasy biegowe; obszary recepcyjne – styk układ drogowy-ścieżki rowerowe, szlaki turystyczne – punkty orientacyjne wzdłuż drogi nr 221 parkingi, hotele, motele, stadniny: stanowiące punkty startowe i mety ścieżek i szlaków turystycznych; sporty wodne – rozwój bazy żeglarskiej (ze względu na strefy ciszy sporty motorowodne nie mają podstaw do rozwoju na terenie gminy), szkoły prowadzone przez instruktorów; organizacja cyklicznych imprez kulturalno-rozrywkowych na świeżym powietrzu.</p> <p>Koncepcja „Powietrznego Kurortu” zakłada korzystanie z dobrodziejstw przyrody w najbardziej efektywny sposób, czyli propagowanie i rozwój wszelkich aktywnych form wypoczynku. W przypadku centrum konferencyjnego, zamysł „Powietrznego Kurortu” opiera się na wykorzystaniu zasobów przyrodniczych gminy, czystość otoczenia i łagodność krajobrazu w celu spożytkowania kojącego wpływu tych walorów na umysł człowieka, wprowadzeniu harmonii która pozwoli chłonąć przekazywaną wiedzę i stymulować do nowych pomysłów.</p> <p>W produkt turystyczny gminy można także wpisać (choć również może to być całkiem odrębny produkt) „Szklane zagłębienie”(„Hutnicze zagłębienie”) – pomysł odtworzenia historycznej funkcji produkcyjnej. Na terenie gminy znajduje się szereg miejscowości o nazwach wskazujących na rozwiniętą produkcję hutniczą, przede wszystkim szkła: Huta Dolna,</p>

	Górna Huta, Czarna Huta, Sucha Huta, Stara Huta, Szklana Góra; miejscowości które nosiły miano „huta” w nazwie niemieckiej, a w polskiej je utraciły: Borowina (Barenhütte), Gromadzin (Scharshütte), Michalin (Michaelshütte); oraz miejscowości wskazujące na żar palących się ognisk lub pieców: Piekło Górne i Piekło Dolne (jako jedyni w kraju posiadamy komplet Piekieł, i to w bezpośrednim sąsiedztwie). Projekt „Szklane zagłębienie” wymagałby rozwinięcia koncepcji i uściślenia rodzaju oraz zakresu usług, atrakcji, itd.
--	---

*** Główne szlaki turystyczne ujęte w strategii gminy**

Nazwa	Krótką charakterystyka
Szlaki Rowerowe w Nadleśnictwie Kolbudy – odcinek Przywidz	Przez gminę Przywidz prowadzą dwa kilkunastokilometrowe odcinki regionalnego szlaku rowerowego pomysłu Stowarzyszenia Przemysłowo-Handlowego z Kolbud oraz Nadleśnictwa Kolbudy. Trasy szlaku przebiegają odpowiednio: 1) Marszewska Kolonia – Marszewo – Huta Dolna – Michalin – Majdany – Nowa Wieś Przywidzka; 2) okolice Buszkowy Górne – Kozia Góra – pętla Jezioro Przywidzkie – Przywidz – Klonowo Dolne – Michalin – Majdany – Nowa Wieś Przywidzka. Trasy są w fazie projektu.
Szlak Rowerowy „Trasa Trzech Jezior” (dwa warianty: pętla duża i mała)	Szlak rowerowy w formie pętli o długości 18,5 km. Początek i koniec szlaku znajdują się w Przywidzu, jego trasa przebiega wzdłuż trzech jezior: Przywidzkiego Małego, Połęczyńskiego, i jeziora Głębokiego koło Klonowa Dolnego. PĘTLA DUŻA: Przywidz- Piekło Dolne- Czarna Huta- Jezioro Połęczyńskie- Rostoka- Nowa Wieś Przywidzka- Michalin- Koronki- Huta Dolna-Klonowo Dolne- Przywidz. PĘTLA MAŁA: Przywidz- Piekło Dolne- Czarna Huta- Jezioro Połęczyńskie- Rostoka- Klonowo Górne- Klonowo Dolne- Przywidz. Nad jeziorem Połęczyńskim, mniej więcej w połowie trasy, szlak zahacza o gospodarstwo agroturystyczne Kozi Dwór, gdzie istnieje możliwość postoju. Wzdłuż jeziora Połęczyńskiego szlak wiedzie kawałkiem historycznej granicy Wolnego Miasta Gdańska. Oprócz malowniczych jezior na trasie szlaku (jak i wszystkich innych w gminie Przywidz) występują znaczne różnice wysokości względnej terenu.
Szlak Rowerowy „Wzgórza Przywidzkie”	Szlak rowerowy w formie pętli o długości 12 km. Początek i koniec szlaku znajdują się w Przywidzu, jego trasa przebiega drogą najwyższych wzniesień w gminie. Począwszy od południowych wzniesień nad Jeziorem Małym Przywidzkim – Piekło Dolne – Przywidz – Klonowo Dolne – Katarynki – wzgórze północne nad Jeziorem Dużym Przywidzkim. Względna różnica wysokości na trasie dobiega 50 metrów. Szlak prowadzi głównie terenami leśnymi.
Szlak Rowerowy „Dolina Reknicy” (dwa warianty, pętla duża)	Szlak rowerowy w formie pętli o długości 13 km. Początek i koniec szlaku znajdują się w Przywidzu, jego trasa wiedzie: PĘTLA DUŻA: Przywidzka - Klonowo Dolne - jezioro

i mała)	Głębokie – doliną rzeki Reknicy – Huta Dolna – Marszewo - Marszewska Kolonia - Czapielsk – Buszkowy dolne – Buszkowy Górne – Kozia Góra - Przywidz. PĘTLA MAŁA: Przywidza - Klonowo Dolne - jezioro Głębokie – doliną rzeki Reknicy – Huta Dolna - Huta Górna – wzgórze nad Jeziorem Dużym Przywidzkim – Przywidz. Szlak wiedzie najurokliwszym zakątkiem gminy – pradoliną jezior Klonowskiego, Głębokiego i Małe Ząbrsko oraz rzeki Reknicy. Dla osób lubiących ekstremalne warunki mogą powstać trasy alternatywne, łączące szlak Wzgórz Przywidzkich oraz Doliny Reknicy, by można było w pełni wykorzystać różnice w wysokościach względnych i zjechać po stokach o dużym nachyleniu.
Szlak Rowerowy „Piekła”	Szlak w formie „lasso”, rozpoczynający i kończący się w Przywidzu, o długości 8,5 km. Trasa wiedzie przez „piekielne tereny” i przecina miejscowości Piekło Dolne oraz Piekło Górne, robiąc pętle przez lasy. Po drodze usytuowane jest największe skupisko kurhanów na terenie gminy. Jeden z tych obiektów wpisany jest do rejestru zabytków i podlega ochronie ekspozycji.
Trasy samochodowe o szczególnych walorach krajobrazowych	1) Przywidz – Klonowo Dolne – Klonowo Górne – Roztoka – Nowa Wieś Przywidzka – Majdany – Ząbrsko Górne – Marszewo – Marszewska Góra – Jodłowno; 2) Miłowo – Kierzkowo – Borowina – Trzepowo; 3) Piekło Dolne – Czarna Huta – Szpon są to drogi o wyjątkowych walorach krajobrazowych,
Krosowe trasy rowerowe	Przywidz – Gromadzin – Piekło Górne – Piekło Dolne – Przywidz; Jodłowno – Marszewo – Huta Dolna – Górna Huta – Katarynki – Klonowo Dolne – Klonowo Górne – Majdany – Ząbrsko Górne – Marszewo – Jodłowno; Trasy rowerowe przebiegające w obszarach mocno pofałdowanych, o dużych względnych różnicach wysokości, przewidywane do użytku dla amatorów ekstremalnej jazdy na rowerze,

***Lokalizacja głównych atrakcji turystycznych w gminie**

Nazwa	Krótką charakterystyka
Zasoby dziedzictwa kulturowego	
język, zwyczaje i obyczaje	na terenie gminy zachował się język, obyczaje i tradycje typowe dla kultury kaszubskiej, chociaż niestety w stopniu szczątkowym, jednakże trwają starania m.in. o uzupełnienie oferty edukacyjnej szkół o naukę języka kaszubskiego
bogate dzieje historyczne	Przywidz posiada wielowiekową tradycję osadnictwa. Jakkolwiek pierwsze wzmianki historyczne pochodzą z przełomu XIII i XIV wieku, to ślady archeologiczne wykazujące istnienie grodu w rejonie południowej części Jeziora Przywidzkiego sugerują dużo

wcześniejsze osadnictwo słowiańsko-pomorskie.

Przekazy historyczne po raz pierwszy wymieniają tereny Przywidza w związku z nadaniami księcia pomorskiego Mestwina II dla zakonu Cystersów (1293r. lub 1294r.). Nadanie to potwierdza w 1328 roku Władysław Łokietek. Akt ten mógł mieć charakter co najwyżej demonstracji roszczeń do zwierzchności nad Pomorzem Gdańskim, gdyż od 1308 roku, w którym to nastąpił zdradziecki zabór Pomorza, faktycznie znajdowało się ono w rękach Krzyżaków.

Po wojnie trzynastoletniej, po zawartym w 1466 roku drugim pokoju toruńskim, Pomorze weszło w skład Prus Królewskich, które inkorporowano do Korony Polskiej. W granicach Korony Pomorze pozostawało do 1772 roku, czyli do pierwszego rozbioru, w trakcie którego zagarnęło je Królestwo Prus. W tych granicach pozostaje cały XIX wiek, w ramach prowincji Prusy Zachodnie. W tym czasie (1871r.) Królestwo Prus weszło w skład Cesarstwa Niemieckiego (Druga Rzesza Niemiecka).

W 1920r., po powstaniu odrodzonego państwa polskiego, Przywidz znajduje się poza jego granicami, w związku z włączeniem go do utworzonego Wolnego Miasta Gdańska. Po drugiej wojnie światowej Gdańsk wraz z okolicami wrócił do Polski wchodząc w skład województwa gdańskiego. Od 1998r. Gmina Przywidz przynależy do województwa pomorskiego.

Najważniejsze daty:

- Pierwsza wiadomość z 1294 roku.
- 1308 rok – włączenie Pomorza do państwa Krzyżackiego
- 1466 rok – włączenie Przywidza do terytorium tzw. Prus Królewskich, które inkorporowano do Korony Polskiej.
- Po pokoju toruńskim wieś należała do biskupów kujawskich.
- Od XVI w. wieś Przywidz należy do Gdańszczan.
- 1655 – 1660r. – najazd szwedzki,
- 1772r. – I rozbiór Polski. Przywidz zostaje włączony w granice Królestwa Pruskiego, pozostając w składzie prowincji Prusy Zachodnie.
- 1807r. – wojna napoleońskiego Cesarstwa Francuzów z Prusami Królewskimi. Po kończącej wojnę pokoju tylżyckim, Przywidz pozostaje poza utworzonym przez Napoleona Księstwem Warszawskim.
- 1870r. – wojna francusko – pruska. Powstaje Cesarstwo Niemiec, w którym Królestwo Pruskie staje się jednym z krajów tzw. Drugiej Rzeszy Niemieckiej.
- 1920r. – pozostawienie Przywidza poza granicami odrodzonego państwa polskiego, w ramach Wolnego Miasta Gdańska.
- 1945r. – włączenie Przywidza do Polski.
- 1945 – 1975r. – przynależność Przywidza do województwa gdańskiego, w granicach powiatu gdańskiego.
- 1973r. – powstanie Gminy Przywidz.
- 1990r. – odtworzenie samorządu terytorialnego w Polsce.

1998r. – reforma administracyjna w Polsce. Włączenie Gminy

	Przywidz do odtworzonego powiatu gdańskiego.
obiekty o wartościach kulturowych	<ul style="list-style-type: none"> • Obiekty sakralne – kościoły: dwa w Przywidzu, w Jodłownie (dawny dom mieszkalny), w Suchej Hucie i Roztoce. Kościół w Przywidzu pw. Matki Bożej Różańcowej został wpisany do rejestru zabytków, natomiast drugi pw. Św. Franciszka Ksawerego jest postulowany do wpisu. • Kapliczki – w Czarnej Hucie, Kierzkowie, Miłowie, Pomlewie, Pustkowie, Roztoce. • Cmentarze – w Piekle Górnym – obwałowanie kamienno – ziemne dawnego cmentarza ewangelickiego, Pomlewo – cmentarz poewangelicki (fragment ogrodzenia i zieleni – szpaler lipowy), Szklana Góra – cmentarz poewangelicki – aleja, Jodłowno, Gromadzin, Klonowo Dolne, Przywidz, • Obiekty użyteczności publicznej – to: Urząd Gminy – Przywidz; szkoły istniejące – Przywidz; budynki poszkolne – Marszewska Góra, Nowa Wieś Przywidzka, Jodłowno, Olszanka, Stara Huta, Kierzkowo; leśniczówka – Jodłowno, Przywidz, Ząbrsko Górne, Piekło Górne; budynek byłej poczty - Jodłowno, Przywidz; były zajazd (karczma) – Miłowo, Stara Huta; młyn wodny – Przywidz; dawny szpital wojsk radzieckich - Nowa Wieś Przywidzka; dawny ośrodek szybownicowy – Piekło Górne. • Ponadto w Klonowie Dolnym i Piekle Dolnym znajdują się bardzo charakterystyczne piwniczki. <p>Archeologiczne dziedzictwo kulturowe w gminie Przywidz ma dość istotne znaczenie. Znajduje się tu wiele stanowisk archeologicznych o własnej formie krajobrazowej, wiele z nich zostało wpisane do rejestru zabytków. Znaczna ilość stanowisk archeologicznych umieszczonych na terenie Gminy objętych ochroną konserwatorską należy do obiektów płaskich.</p> <p>W gminie zachował się historyczny układ dróg. Jest to jeden z elementów zasobów wartości kulturowych generujący ciągłość historyczną terenów osiedleńczych. Charakterystyka poszczególnych miejscowości (oprac. Na podstawie Słownika Geograficznego Królestwa Polskiego):</p> <p>PRZYWIDZ</p> <p>- wieś położona przy trakcie gdańsko - kościerskim. Okolica zamieszkała była w okresie prehistorycznym, o czym mówią wykopaliska oraz grodzisko na północ jeziora Przywidzkiego. Pierwsza wiadomość pochodzi z 1294 roku – książę Mestwin nadaje dobra cystersom. Od 1311r. należy Przywidz do wójtostwa tczewskiego. Dobra przywidzkie bardzo często zmieniały właścicieli. Po pokoju toruńskim wieś należała do biskupów kujawskich. W XVI w należały do Przywidzkich. Przed reformacją istniał tu kościół rzymsko – katolicki, zapewne pod wezwaniem Najświętszej Marii Panny. Stał na wzgórzu, gdzie później był cmentarz. Po wprowadzeniu protestantyzmu zbudowano nowy zbór, który na początku XVIII w przeszedł w ręce katolików, gdy ówczesna dziedziczka Bogumiła Barbara Lindówna przyjęła katolicyzm. Biskup Szembek wizytujący kościół na Pomorzu w 1701 roku</p>

konsekrował kościół i nadał mu tytuł Św. Franciszka Ksawerego, w 1722r. obok starego kościoła wybudowano nowy murowany (ryglowy), a stary rozebrano. Po rozbiorze Polski nastąpił spór o kościół, który rozstrzygnął sąd na korzyść katolików. Kościół zamknięto, a w 1851r. rozebrano. Obecnie są dwa kościoły; katolicki pw. Św. Franciszka Ksawerego (1903r.) i poewangelicki pw. Matki Bożej Różańcowej (1909r.). We wsi (1880r.) w końcu XIX w istniał: kościół i szkoła ewangelicka, młyn wodny, gorzelnia parowa, krochmalnia, cegielnia, stacja pocztowa połączona pocztą osobową z Gdańskiem i Kościerzyną. Odbywały się cztery jarmarki konne i bydłące.

KIERZKOWO

- wieś w końcu XIX w liczyła 1.670 mórg, 21 zagród. Była szkoła ewangelicka i karczma. Wieś otrzymała prawa własności przywilejem z Gdańska 29 czerwca 1817 roku.

KLONOWO GÓRNE – KLONOWO DOLNE

- wsie należące do Gminy i poczty przywidzkiej (wzmianka z końca XIX w)

MAJDANY

- wg wzmianki z końca XIX w obejmowały 317 mórg, 81 mieszkańców, 11 domów mieszkalnych, 2 zagrody.

NOWA WIEŚ PRZYWIDZKA

- wg wzmianki z końca XIX w obejmuje obszar 1088 mórg, 368 mieszkańców, szkołę. Pierwsza wzmianka już w 1346r. -(zakon krzyżacki nadaje wieś niemieckiemu właścicielowi).

OLSZANKA

- w roku 1868 istniało 19 domów mieszkalnych, 164 mieszkańców. Za czasów Rzeczypospolitej należała do starostwa skarszewskiego. Uwłaszczenie wsi nastąpiło w 1819r, obejmowało 724,56 mórg obszaru.

PIEKŁO DOLNE

- w 1868r. mieszka tu 146 mieszkańców, 22 domy mieszkalne na obszarze 1284,38 mórg. Było 3 rzemieślników.

PIEKŁO GÓRNE

- w 1868 roku obejmuje obszar 1344,2 mórg, 99 mieszkańców. Było 8 rzemieślników (tkacz, owczarz, pastuch)

SUCHA HUTA

- obejmuje obszar (rok 1885) 1263,59 mórg, 37 domów, 550 mieszkańców. W roku 1819 następuje uwłaszczenie.

TRZEPOWO

- w końcu XIX w wieś liczyła 193ha, 155 mieszkańców. W 1291 roku istnieje wzmianka o Trzepowie jako wsi granicznej. W 1294r książę Mestwin nadaje cystersom wieś Trzepowo, Klonowo i Przywidz gdzie ma stanąć nowy klasztor. Istnieje dwór – folwark. Wieś posiada pomocniczą agencję pocztową, karczmę, cegielnię, gorzelnię parową, szkołę ewangelicką jedno klasową. Jest karczmarz, który jest krawcem zarazem, stróż leśny, 1 krawiec, 1 pasterz, 1 kowal. Procesy inwestycyjne, które prowadzone są współcześnie, doprowadziły w pewnym stopniu do zatarcia wartości kulturowych.

kościół

Przywidz – kościół parafialny pw. Matki Boskiej Różańcowej,

znajduje się w środku wsi nad Jeziorem Małym Przywidzkim. Został wybudowany w 1910 roku na miejscu starego, drewnianego kościółka (który z kolei był zlokalizowany na starym cmentarzu katolickim), uzyskał neogotycką architekturę. Początkowo był to kościół ewangelicki, dopiero w 1947 roku został przekazany parafii katolickiej. Kościół ma 28,4 m długości, i 15,65 m szerokości, posiada wieżę w części frontowej, galerię oraz chór. Do 1997 roku na wieży kościoła był umieszczony zegar o unikatowym na skalę europejską, drewnianym mechanizmie, jednakże w wyniku pożaru wywołanego podpaleniem zegar mocno ucierpiał, i obecnie znajduje się w Muzeum Zegarów w Gdańsku. Za przyczyną wspomnianego pożaru spłonęło prawie całkowicie wyposażenie kościoła, które i tak nie było zbyt bogate – zgodnie z doktryną ewangelicką. Spłonęły również przedwojenne organy. Obecny wygląd wnętrza kościoła to wynik prac i wysiłków proboszcza oraz parafian, którzy powoli odbudowują swoją świątynię ze zniszczeń pogorzelskich. Kościół znajduje się w rejestrze zabytków.

Kościół pw. Św. Franciszka Ksawerego, stojący przy wjeździe do Przywidza od strony Gdańska. Wybudowany w 1904 roku jako kościół katolicki, aktualnie pełni funkcje kaplicy przycementarnej, ma 19 m długości i 8 m szerokości. Posiada wieżę, jest jednonawowy, ma drewniany strop, mały chór i niewielkie organy.

Sucha Huta – kościół filialny parafii w Postołowie, poświęcony w 1985 roku, zbudowany w całości z kamienia. Wnętrze kościoła zdobi bodaj najokazalsze dzieło Zygmunta Bukowskiego – artysty z pobliskiego Mierzeszyna – rzeźbiony w drewnie ołtarz. Sam ołtarz został umieszczony w rozpostartym kielichu kwiatu, i ozdobiony jest wieloma figurami, m.in.: Matka Boża jako mała dziewczynka, Św. Anna, Św. Joachim (wszystko rzeźbione w gruszy). Ściany kościoła zdobią płaskorzeźby ilustrujące stacje Męki Pańskiej tegoż samego autora. Zygmunt Bukowski swą rzeźbą „Pieta” ozdobił także Ołtarz Papięski w Sopocie, aktualnie rzeźba ta jest w ekspozycji Kaszubskiego Parku Ludowej Rzeźby Sakralnej.

Jodłowno – młody kościół parafialny, przerobiony z domu mieszkalnego na świątynię w 1973 roku. Obecnie w kościele mieści się jeden z polskich oddziałów ruchu „Rodzina Kolpinga”. W 2003 roku przy kościele został odsłonięty pomnik Kolpinga, przedstawiający połączone ze sobą otwarte drzwi – jako symbol idei propagowanej przez „Rodzinę Kolpinga” – otwierania drzwi młodym. Autorem pomnika jest prof. Gerard Blum - Kwiatkowski, dyrektor Muzeum Sztuki Współczesnej w Hunfeld w Niemczech, laureat nagrody Kazimiery Kobry i Krytyków Szkół Plastycznych. Przy parafii działa także Orkiestra Dęta Rodziny Kolpinga (o czym w dalszej części ankiety)

Nowa Wieś Przywidzka - najmłodszy kościół w gminie Przywidz. Od 2002 roku samodzielna parafia. Kościół wznoszony siłami miejscowej ludności oraz (na początku) proboszcza parafii w Przywidzu. Malowniczo położony wśród wzgórz przy wjeździe od strony Przywidz, widoczny już z daleka gdy dojeżdża się do wsi. .

kapliczki przydrożne	Trzepowo, Kozia Góra, Koronki, Czarna Huta, Kierzkowo, Gromadzin, Olszanka – kapliczki zazwyczaj stojące na rozdrożach jako błogosławieństwo na drogę, element miejscowej tradycji i rozwiniętego w Polsce kultu Maryi. Niekiedy także upamiętniają szczególne wydarzenie – jak w przypadku Trzepowa, gdzie kapliczka poświęcona jest mieszkańcom, którzy zginęli podczas wojny w wyniku prześladowań.
cmentarze	Borowina, Częstocin, Gromadzin, Górna Huta, Jodłowno, Majdany, Michalin, Nowa Wieś, Przywidz, Roztoka, Stara Huta, Szklana Góra, Trzepowo, Ząbrsko Górne , : poewangelickie cmentarze z wczesnych lat XX wieku, po II Wojnie nie używane. Zazwyczaj malowniczo położone, w lesie lub na zalesionym wzgórzu, na obrzeżach miejscowości, w różnym stopniu dewastacji. W ostatnich latach część nagrobków doczekała się renowacji, coraz częściej też pojawiają się na nich znicze lub kwiaty. Zapewne jest to wynik przemian zachodzących w naszym kraju, mniejszej wrogości wobec kultury niemieckiej, i wyzbywania się wstydu (?) w przyznawaniu do swoich korzeni. Są to urokliwe miejsca, o swoistej atmosferze, często porośnięte barwinkiem
folwarki	Trzepowo, Przywidz - zespoły zabudowań, pozostałości po majątkach ziemskich funkcjonujących jeszcze w czasach międzywojennych. Aktualnie zajmowane są przez gospodarstwa rolne, które: w przypadku Trzepowa nastawione jest na produkcje rolną, zaś w Przywidzu na usługi agroturystyczne i hodowlę koni. Zespół pofolwarczny w Przywidzu jest dodatkowo otoczony parkiem. Zabudowania (dworek, kuźnia) mogą być z powodzeniem wykorzystane na reprezentacyjne centrum konferencyjne, z hotelem i gastronomią jako wizytówkę dla Przywidza.
inne obiekty	Piekło Górne – budynek starej szkoły szybowcowej. W okresie międzywojennym, podczas wojny oraz we wczesnych latach powojennych istniejąca zabudowa była wykorzystywana pod zaplecze szkoły szybowcowej oraz lotniska polowego. W latach 80 XX wieku dawne hangary zostały zaadoptowane pod pomieszczenia mieszkalne, stołówkę i zaplecze gastronomiczne, w latach 90 obiekt był wykorzystywany przez Kopalnię Węgla Brunatnego „Turów” jako ośrodek kolonijny dla dzieci i młodzieży, aktualnie jest dzierżawiony przez osobę prowadzącą usługi turystyczne na terenie Przywidza. Budynek jest pięknie położony wśród lasów, ma ciekawą architekturę, na terenie nieruchomości znajduje się również basen niekryty, boisko do siatkówki, parking. Przywidz – budynek Polskiego Schroniska Młodzieżowego w Przywidzu, postawiony na zlecenie Senatu Wolnego Miasta Gdańska w 1924 roku. Przybytek o bogatej historii przedwojennej, intensywnie wykorzystywany przez młodzież polską z terenu WMG. Budynek składał się z trzech oddzielnych pomieszczeń: Izby Narciarskiej, Izby Dziewczęcej oraz Izby Zielonej. Schronisko dysponowało 60 miejscami noclegowymi, 130 kocami, agregatem prądotwórczym (!!!), piecami ogrzewającymi budynek oraz służącymi do przyrządzania posiłków. Pod koniec sierpnia 1939 roku młodzież polska znajdująca się w schronisku została napadnięta

	<p>przez faszystowskie bojówki z „Hitlerjungen”. Po raz ostatni w schronisku zorganizowano kolonie w 1949 roku. Obecnie budynek jest własnością prywatną, i służy jako lokal mieszkalny.</p> <p>Piekło Dolne – młyn wodny</p>
Zasoby dziedzictwa archeologicznego	
grodziska	<p>Przywidz – jest to prasłowiańskie grodzisko zlokalizowane na półwyspie Jeziora Przywidzkiego, w miejscu z natury łatwym do obrony. Jest typowym przykładem ośrodka miejscowej władzy, jakie zakładano we wczesnym średniowieczu. Aktualnie po grodzisku pozostało wzniesienie, nazywane przez miejscową ludność Zamkową Górą, górujące na półwyspie około 17 metrów nad poziomem wody. Pośrodku wzniesienia rozpościera się niezalesiona polana w kształcie elipsy o średnicach 25 i 35 metrów. Przy nasadzie półwyspu można łatwo wyróżnić pozostałości wałów obronnych, podobne zachowały się głębiej w stronę lądu, co sugeruje, iż przy grodzie istniało również podgrodzie (podobnie jak w przypadku zamków). Grodzisko, według pewnych archeologów, wyróżnia się nietypowym układem wałów, tzn. do zwyczajowego okrągłego wału dołączono poprzeczne skrzydła. W przeprowadzonych pobieżnych badaniach, kilku odkrywkach, znaleziono na terenie grodziska resztki ceramiki, zaś w XIX wieku odkryto monety i ozdobny srebrny z X-XII wieku. Grodzisko wpisane jest do rejestru zabytków.</p>
strefy ochrony archeologicznej (kurhany, osady)	<p>Piekło Dolne-Piekło Górne 7 skupisk; Trzepowo 6 skupisk; Klonowo Dolne 6 skupisk; Przywidz 3 skupiska; Marszewska Góra 3 skupiska; Marszewska Kolonia 3 skupiska; Gromadzin 2 skupiska; Huta Dolna 2 skupiska; Miłowo 2 skupiska; Sucha Huta 2 skupiska; Stara Huta 2 skupiska; Jodłowno 1 skupisko; Kozia Góra 1 skupisko; Olszanka 1 skupisko; Kierzkowo 1 skupisko; Pomlewo 1 skupisko; – 11 z tych obiektów wpisanych jest do rejestru zabytków. Osadnictwo na tych ziemiach datowane jest już na 2 tys lat p.n.e. tj. młodszą epokę kamienia, świadczą o tym znaleziska ceramiczne – pozostałości kultury pucharów lejkowatych. Odnaleziono również dwie siekiery z epoki brązu. Ślady osadnictwa z epoki żelaza (VII-II wiek p.n.e.) potwierdzają znaleziska pochodzące z grobów skrzynkowych. Na okres wczesnośredniowieczny (VII-XII wiek n.e.) datowane są pierwsze osady prasłowiańskie lokalizowane z Klonowie, Trzepowie i Przywidzu, te miejscowości też najwcześniej pojawiają się w świadectwach pisanych, jako dary dla zakonu Cystersów z Elden. Z powodu braku systematycznych badań (niskiego zainteresowania osadnictwem wczesnosłowiańskim???) większość znalezisk to wynik przypadkowych odkryć, często dokonanych już w XIX wieku. Część eksponatów zaginęła w czasie wojny, pozostałe są w posiadaniu muzeum archeologicznego w Gdańsku (istnieje pomysł urządzenia gabloty archeologicznej w Przywidzu i wypożyczenia eksponatów z muzeum). W latach pięćdziesiątych XX wieku zaistniał pomysł, by w lasach pomiędzy Piekłem Górnym a Piekłem Dolnym, gdzie jest największe skupisko kurhanów na terenie gminy (i jedno z największych na Pomorzu Wschodnim) utworzyć rezerwat archeologiczny, jednakże – niestety – z zamysłu zrezygnowano.</p>
obiekty zabytkowe	Obiekty budowlane

wpisane do rejestru zabytków	<p>PRZYWIDZ – kościół parafialny dawniej ewangelicki pw. Matki Bożej Różańcowej wraz z cmentarzem dec. Nr 1205 18.06.1999 rok</p> <p>Obiekty archeologiczne:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. KLONOWO DOLNE – osada dec. nr 348/archeol – położone 525m na północ od punktu wysokościowego 176,0 2. KLONOWO DOLNE - osada dec. nr 349/archeol – położone 875m na NE od punktu wysokościowego 176,0 3. KLONOWO DOLNE – osada dec. nr 350/archeol – położone ok. 500m na N od wsi 4. MARSZEWSKA GÓRA – osada dec. nr228/archeol – położona na niewielkim wzniesieniu w pobliżu szkoły 5. MARSZEWSKA KOLONIA – cmentarzysko kurhanowe położone w lesie dec. nr 221/archeol 6. OLSZANKA - cmentarzysko kurhanowe położone ok. 3 km na SE od wsi dec. nr 353/archeol 7. PIEKLO DOLNE – cmentarzysko płaskie położone na południowym stoku wzniesienia 204,0 ok. 1km na SW od wsi dec. nr 155/archeol 8. PRZYWIDZ – grodzisko dec. nr 051/archeol położone na największym półwyspie Jeziora Przywidzkiego 9. PRZYWIDZ – cmentarzysko kurhanowe położone w lesie ok. 1km na SW od kościoła w Przywidzu dec. nr 050/archeol 10. SUCHA HUTA – cmentarzysko płaskie położone ok. 350m na SW od południowego skraju wsi dec. nr 286/archeol 11. TRZEPOWO – osada na zachodnim brzegu Rzeki Wietcisy dec. nr 122/archeol
-------------------------------------	---

***Formy turystyki kwalifikowanej**

Forma turystyki	Krótki opis
wędkarstwo	na terenie gminy funkcjonuje Koło Wędkarskie, które w sezonie urządza zawody, często przy okazji innych wydarzeń, np. Festynu Plażowego. Ponieważ jeziora na terenie gminy są dzierżawione, zatem, również za pośrednictwem Koła, można (należy) wykupić karty uprawniające do połowów (zarówno jedno jak i kilku dniowe, tygodniowe, miesięczne czy sezonowe)
łowiectwo	na terenie gminy działa 6 kół łowieckich: Cyranka z Gdańska, Żuraw z Kościerzyny, Sokół – koło łowieckie Komendy Wojewódzkiej Policji w Gdańsku, Grom – Wojskowe Koło Łowieckie przy sztabie Marynarki Wojennej w Gdyni, Sokół – Wojskowe Koło Łowieckie przy jednostce wojskowej nr 1300 z Pruszcza Gdańskiego, oraz koło łowieckie Kulik z Gdańska
żeglarstwo	gmina zamierza wystąpić do Urzędu Marszałkowskiego o organizację Szkołki Żeglarskiej przy GOK-u w Przywidzu – w zamiarze adaptacja budynku gospodarczego na potrzeby bazy żeglarskiej, budowa mola oraz niezbędnego zaplecza.
obozy przetrwania	gospodarstwo agroturystyczne Kozi Dwór prowadzi obozy w czasie których nabywa się odpowiednich sprawności i

	uprawnień (np. pierwsza pomoc, edukacja ekologiczna, samoobrona, sztuka przetrwania, treningi strzeleckie z broni pneumatycznej)
--	--

*** Lokalizacja hoteli, pensjonatów i zajazdów**

Nazwa	Adres, opis położenia, warunki (lokalowe, gastronomiczne, dostępność sprzętu turystycznego, itp.)
Ośrodek Wypoczynkowy „Camping Nr 20”	Przywidz, ul. Gdańska, tel.: 6825265, www.camping.vti.pl ; miejsc noclegowych – 100 w domkach + 100 na polu namiotowym; części domków wyposażona jest w toalety i natryski, dla części mieszczą się one w osobnym pomieszczeniu; sauna, kuchnia z jadalnią; bufet; pub „Bukowy”; kort tenisowy; boisko do siatkówki; wypożyczalnia sprzętu wodnego i rowerów;
Ośrodek Wypoczynkowy „Zacisze”	Przywidz, ul. Jeziorna; tel.: 6825265 (wspólnie z O.W. Camping – ten sam dzierżawca) miejsc noclegowych – 60 w domkach,
Ośrodek Wypoczynkowy „Omega”	Przywidz, ul. Jeziorna 2; tel.: 6825262 i 6825980; www.wczasowicz.com.pl/omega ; miejsc noclegowych – 100 w domkach; toalety i natryski w osobnym pomieszczeniu; kuchnia i jadalnia; sala do gier sportowych (tenis stołowy, bilard) boisko do siatkówki; wypożyczalnia sprzętu wodnego i rowerów;
Ośrodek Wypoczynkowy „Powiśle”	Przywidz, ul. Jeziorna 6, tel.: 6825227; miejsc noclegowych – 64 w domkach; jadalnia z zapleczem gastronomicznym; siłownia; wypożyczalnia sprzętu wodnego i rowerów; możliwość przejażdżek motorową łodzią wycieczkową,
Ośrodek Wypoczynkowy OŚWIATA	Przywidz, ul. Uhlenberga 10; miejsc noclegowych 66 w domkach i 2 apartamentach; jadalnia z kuchnią do samodzielnego przyrządzania posiłków.
Pensjonat „Kozi Gród”	Pomlewo, ul. Leśników 3, tel.: 6920780, fax: 6920782; www.kozigrod.pl , 40 miejsc noclegowych w dwuosobowych, klimatyzowanych pokojach z dostępem do internetu, 3 sale konferencyjne, restauracja hotelowa, basen, sauna, fitness, jacuzzi, solarium, kręgle, korty, sala bilardowa, grill, do dyspozycji sejf, samochód terenowy i rowery,

*** Lokalizacja gospodarstw agroturystycznych**

Nazwa / właściciel	Adres, opis położenia, warunki (lokalowe, gastronomiczne, dostępność sprzętu turystycznego, itp.)
Gospodarstwo Rolne „Zielona Brama”	Przywidz, ul. Gdańska 26, tel.: 6825155, www.zielonabrama.com.pl ; Piotr i Joanna Krzyżanowscy miejsc noclegowych – 20 w pokojach 3 i 4 osobowych; kuchnia domowa serwuje trzy główne posiłki dziennie plus podwieczorek; obozy konne i tradycyjne (obejmujące wykonywanie prostej metaloplastyki przy piecu kowalskim, tkactwo, wykonywanie prostych naczyń z gliny, pieczenie chleba w prawdziwym piecu chlebowym, wyrabianie serków z

	koziego i krowiego mleka), wczasy rodzinne i weekendowe, kuligi, hubertus, oferta całoroczna.
Kwatery Agroturystyczne „AGROTUR”	Grzegorz Stanisławski, Nowa Wieś Przywidzka, 83-047 Przywidz, tel.: 6825752; miejsc noclegowych – 5 w pokojach 2 i 3 osobowym; sauna; minigolf; boisko do siatkówki; przejażdżki konne;
Kwatery Agroturystyczne „TEXAS”	Michał Bładowski, Trzepowo 34, 83-047 Przywidz, tel.: 6928090; miejsc noclegowych – 20 w pokojach 3 i 4 osobowych;
Kwatery Agroturystyczne „Kozi Dwór”	Magdalena Wieloszevska, Roztoka, 83-047 Przywidz, tel.: 6915015, www.kozidwor.pl ; miejsc noclegowych – 24 w 3 pokoje wieloosobowe (do 7) i 2 dwuosobowe; domowa kuchnia; obozy przetrwania (ćwiczenia sprawnościowe, zajęcia w wodzie, zajęcia terenowe, folklor i sztuka, warsztaty) ekoturystyka (wczasy młodzieżowe, imprezy okolicznościowe i integracyjne, biesiady ekologiczne);
Kwatery Agroturystyczne Bartłomiej Olszewski	Czarna Huta 33, 83-047 Przywidz, tel.: 6825271; miejsc noclegowych – 5 w pokojach 2 i 3 osobowym;

* Lokalizacja stadnin, wczasów w siodle i tras jeździeckich

Nazwa	Adres, opis położenia, warunki (lokalowe, gastronomiczne, dostępność sprzętu turystycznego, itp.)
Gospodarstwo Rolne „Zielona Brama”	dane j.w.; w ośrodku prowadzonym przez instruktorów do dyspozycji pozostaje dwadzieścia jeden koni wierzchowych (angloaraby, konie wielkopolskie, kuce walijskie); codzienne zajęcia nauki jazdy konnej dla dzieci, młodzieży i dorosłych; dla zaawansowanych jedno i kilkudniowe rajdy konne po Szwajcarii Kaszubskiej (noclegi w zaprzyjaźnionych gospodarstwach i leśniczówkach), hubertusy.
Stadnina Koni „REMA”	Renata Marocka, Ząbrsko Górne, 83-047 Przywidz; www.ogier.pl ; hodowla koni szlachetnej półkrwi z ukierunkowaniem do sportu; trenowanie koni do sportu. Obecnie ogier Labrador oraz klacz Fryda startują w konkurencji skoków w zawodach klasy P,N. Wałachy BOSMAN oraz ESKWILIN oraz klacz WERSJA pod zawodnikami Legii Warszawa, Jacka Bobika z Nowielic oraz Grzegorzem Kubiakiem wielokrotnym mistrzem Polski z powodzeniem reprezentowały barwy Polski na zawodach CSIO w Warszawie, Poznaniu, Bratysławie, Pradze, Berlinie oraz Budapeszcie. Wałach Bosman zajął drugie miejsce pod Eugeniuszem Koczorskim na Olimpiadzie Wojskowej w Rzymie.

* Szlaki turystyczne (samochodowe, piesze, rowerowe, kajakowe)

Rodzaj szlaku	Krótką charakterystyką – trasa przebiegu (w miarę możliwości proszę o załącznik kartograficzny – np. mapa turystyczna gminy lub powiatu)
---------------	--

Szlak Rowerowy „Dookoła Jeziora Przywidzkiego”	Szlak rowerowy w formie pętli o długości 7,7km. Początek i koniec szlaku znajdują się w Przywidzu, jego trasa wiedzie wokół Jeziora Przywidzkiego Dużego. Na 2,2 km (lub 5,5 km z drugiej strony) znajduje się parking leśny z wiatami i miejscem do biwakowania. Szlak przebiega obok grodziska (które jest oznakowane) oraz wzdłuż wyspy – rezerwatu. Ponieważ jezioro położone jest w głębokiej rynnie, zatem często wzniesienia (o względnej różnicy wysokości dochodzącej do 57 m) dookoła jeziora mają stoki sięgające brzegów, z jedyną półką w postaci drogi. Większa część trasy ukryta jest wśród drzew schodzących ku brzegowi jeziora. Takie warunki powodują, iż szlak cechują wysokie walory krajobrazowe.
Szlak Pieszy „Wzgórza Szymbarskie”	Pieszy szlak turystyczny wiodący Wzgórzami Szymbarskimi, przebiega przez północną część gminy: wkracza na teren gminy Przywidz pomiędzy Marszewską Kolonią a Czapielskiem – Marszewo – Huta Dolna – Majdany i opuszcza gminę w lasach w okolicach Ząbrska Górnego.
Szlak Pieszy „Skarszewski”	Pieszy szlak turystyczny wiodący z Otomina do Skarszew. Na terenie gminy Przywidz przebiega: Kozia Góra od strony miejscowości Buszkowy Górne – wschodnie obrzeże Jeziora Przywidzkiego Dużego – Gromadzin – Miłowo – Olszanka.

UWARUNKOWANIA OCHRONY ŚRODOWISKA

a) monitoring środowiska przyrodniczego

Warunkiem efektywnego zarządzania programem ochrony środowiska jest stworzenie kompleksowego monitoringu środowiska i systemu jego ochrony w gminie.

Cel	Stworzenie kompleksowego monitoringu środowiska i systemu jego ochrony jako podstawy zintegrowanego zarządzania środowiskiem w gminie
Przedmiot	<ol style="list-style-type: none"> 1. Środowisko przyrodnicze w zakresie wszystkich jego komponentów, w odniesieniu do ich stanu, dynamiki zmian i eksploatacji zasobów. 2. Planowanie i programowanie w zakresie ochrony środowiska 3. Działania organizacyjno – inwestycyjne w układzie branżowym 4. Nakłady finansowe na ochronę środowiska wg. struktury przychodów i rozchodów 5. Edukacja ekologiczna
Przedsięwzięcia projektu	<ol style="list-style-type: none"> 1. Monitoring środowiska gminy, obejmujący w szczególności (suma informacji gminy, powiatu i państwowych służb ochrony środowiska)

- system kontroli jakości wód podziemnych i powierzchniowych, zwłaszcza jezior o powierzchni powyżej 10 ha i głównych cieków
- system kontroli stanu zanieczyszczenia powietrza atmosferycznego
- system ewidencji odpadów komunalnych i przemysłowych oraz metod ich zagospodarowania
- monitoring jakości gleb i powietrza ziemi
- monitoring jakości gleb i powierzchni ziemi
- monitoring natężenia hałasu wokół obiektów produkcyjnych, uciążliwych akustycznie i przy głównych trasach komunikacji
- monitoring przyrody ożywionej w ujęciu analitycznym i ekosystemowym, w tym monitoring ekosystemów leśnych
- monitoring przestrzegania zasad ochrony obowiązujących na obszarze istniejącym form ochrony przyrody

2. System informacji o terenie (SIT) gminy jako cyfrowe, zbiorcze „archiwum” obejmujące

- wszelkie plany, programy, ekspertyzy, oceny itp., dotyczące ochrony środowiska w różnych skalach terytorialnych
- dokumentacja zasobów przyrodniczych, jak dokumentacja geologiczne, hydrogeologiczne, glebowe, inwentaryzacje przyrodnicze itp.
- dokumentacja obszarów i stref ochronnych zasobów
- wykaz obiektów mogących znacząco oddziaływać na środowisko i źródeł poważnych awarii
- dokumentacja obszarów ograniczonego użytkowania
- dokumentacje techniczne obiektów ochrony środowiska

3. Monitorowanie planowania i programowania w zakresie ochrony środowiska

- powiatowe i wojewódzkie programy zrównoważonego rozwoju i ochrony środowiska
- programy gminne - branżowe związane z ochroną środowiska

4. Monitorowanie działań organizacyjno – inwestycyjnych w układzie branżowym

- gospodarka wodno - ściekowa
- gospodarka odpadami stałymi
- ochrona atmosfery
- hałas
- jakość gleb i powierzchni ziemi
- ochrona przyrody i krajobrazu

5. Dokumentacja nakładów ekonomicznych na ochronę środowiska

- pierwotne i wtórne źródła finansowania
- nakłady w podziale branżowym i terytorialnym

6. System oceny efektywności edukacji ekologicznej

Korzyści z realizacji	1.Sprawne, efektywne zarządzanie środowiskiem gminy 2.Ocena efektywności działań prawnych, organizacyjnych, inwestycyjnych i edukacyjnych podejmowanych na rzecz ochrony środowiska 3.Kontrola zgodności działań podejmowanych w działach gospodarki z zasadami zrównoważonego rozwoju
-----------------------	--

b) źródła zagrożeń środowiska

Związane są one głównie z działalnością człowieka.

Wartości środowiska i przyrody , a także wartości krajobrazu kulturowego są szczególnie wrażliwe na:

- niekontrolowany rozwój przestrzenny, wprowadzający chaotyczne zagospodarowania, a co za tym idzie nieracjonalne i ekstensywne wykorzystanie terenu
- zanieczyszczenia środowiska związane z brakiem wyposażenia terenów zainwestowanych w urządzenia infrastruktury technicznej, w szczególności kanalizacji sanitarnej
- oddziaływanie układu komunikacyjnego, wywołującym uciążliwość dla obiektów i obszarów cennych przyrodniczo
- antropopresję na obszary cenne przyrodniczo w związku z brakiem odpowiednio przygotowanych i udostępnionych terenów zielonych, wyposażonych w niezbędne obiekty i urządzenia komunikacyjne oraz rekreacyjne

INFRASTRUKTURA TECHNICZNA

a) system komunikacji

Sieć drogowa w gminie jest dość dobrze rozwinięta. Obszar strefy bardzo dobrej dostępności, stanowi pas 200 m od drogi publicznej kategorii gminnej lub wyższej, co w gminie Przywidz stanowi około 5.660 ha, czyli 44% obszaru gminy.

Długość sieci drogowej i dostępność komunikacyjna

Długość drogi		Dostępność drogi	Obszar	Procent obszaru gminy
Wojewódzkie	30,62km	Obszary z dostępem do drogi wojewódzkiej	200m 1245,83ha	9,61%
Powiatowe	41,44km	Obszary z dostępem do drogi wojewódzkiej	500m 3191,01ha	24,61%
		Obszary z dostępem do drogi powiatowej	200m 1698,35ha	13,10%
		Obszary z dostępem do drogi powiatowej	500m 4286,4ha	33,05%

Gminne	86,02km	Obszary z dostępem do drogi gminnej	200m	3387,02ha	26,12%
		Obszary z dostępem do drogi gminnej	500m	7841,15	60,47%
Razem	157,59km	Obszary z dostępem do drogi	200m	5660,86ha	43,65%
		Obszary z dostępem do drogi	500m	11468,44ha	88,44%

Główne powiązanie gminy z obszarem zewnętrznym odbywa się przez następujące drogi wojewódzkie:

- 221 – relacji Gdańsk - Przywidz - Kościerzyna
- 226 – relacji Nowa Karczma – Mierzeszyn – Pruszcz Gdański – Gdańsk – Przejazdowo
- 233 – relacji Trzepowo – Borowina - Mierzeszyn

W układzie lokalnym obsługę gminy zapewnia osiem dróg powiatowych. Drogi te zapewniają powiązania z sąsiednimi gminami w zakresie tych relacji, które nie są dostępne poprzez drogi wojewódzkie oraz wiążą między sobą poszczególne miejscowości w gminie. Długość dróg powiatowych wynosi 39,1 km. Wśród dróg powiatowych istnieje duża różnorodność nawierzchni i zróżnicowany stan techniczny.

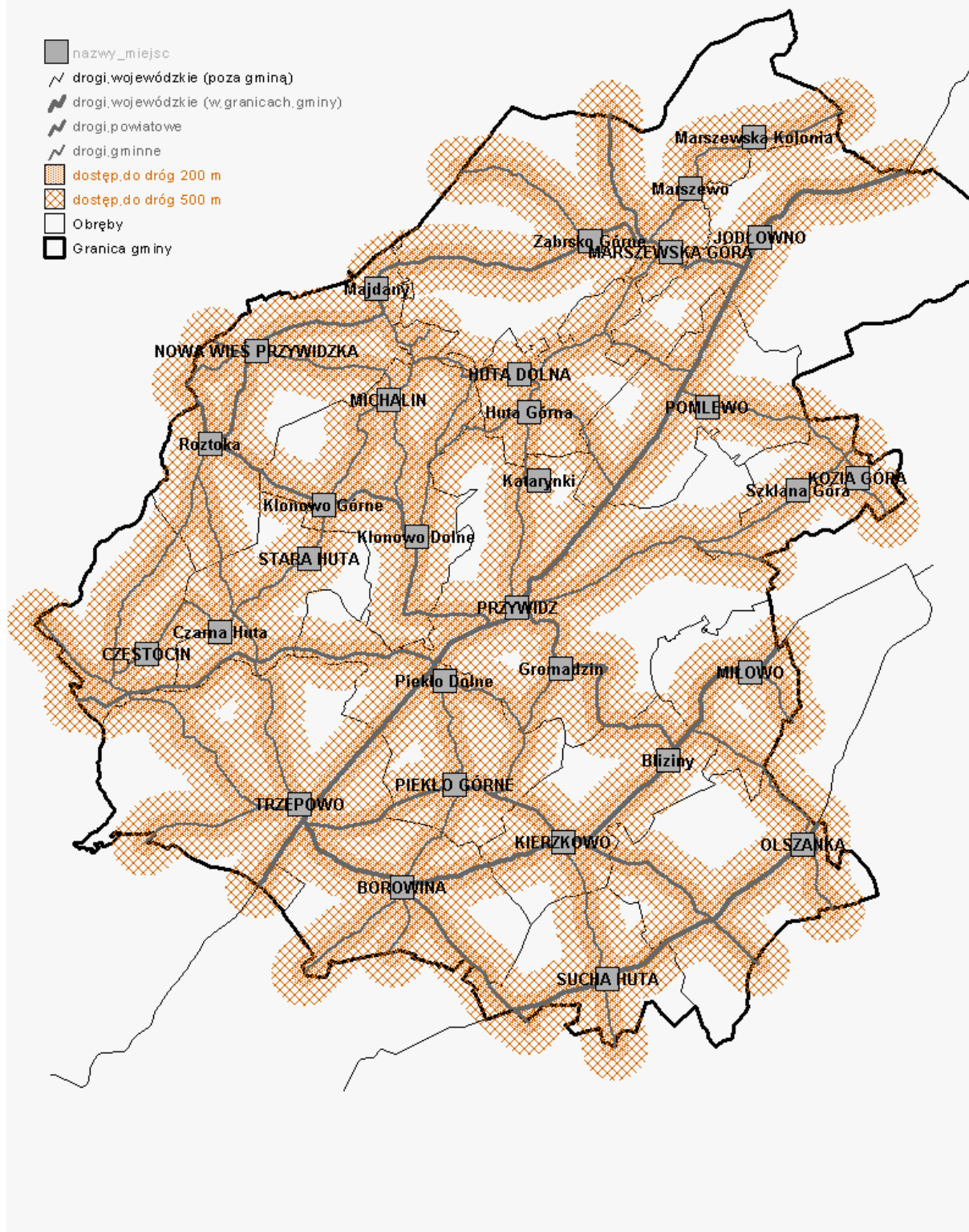
Uzupełnienie układu drogowego stanowią drogi gminne. Całkowita długość dróg gminnych wynosi ok. 84 950 km. Drogi gminne w większości są w złym stanie technicznym bez wyraźnie wydzielonych, w obrębie wsi, pasów ruchu dla pieszych. Tylko nieliczne z nich posiadają nawierzchnię utwardzoną. W większość są to drogi gruntowe nieprofilowane.

Osobny problem, przy wszystkich kategoriach dróg, stanowi, na dużych odcinkach, obustronne zadrzewienie stwarzając poważne problemy przy rozbudowie, jak również zagrożenie bezpieczeństwa ruchu.

Oceniając istniejący układ drogowy można powiedzieć, że jest on dostatecznie rozwinięty, aby sprostać wszystkim występującym relacjom, jednak pod warunkiem poprawienia jego stanu technicznego i parametrów geometrycznych.

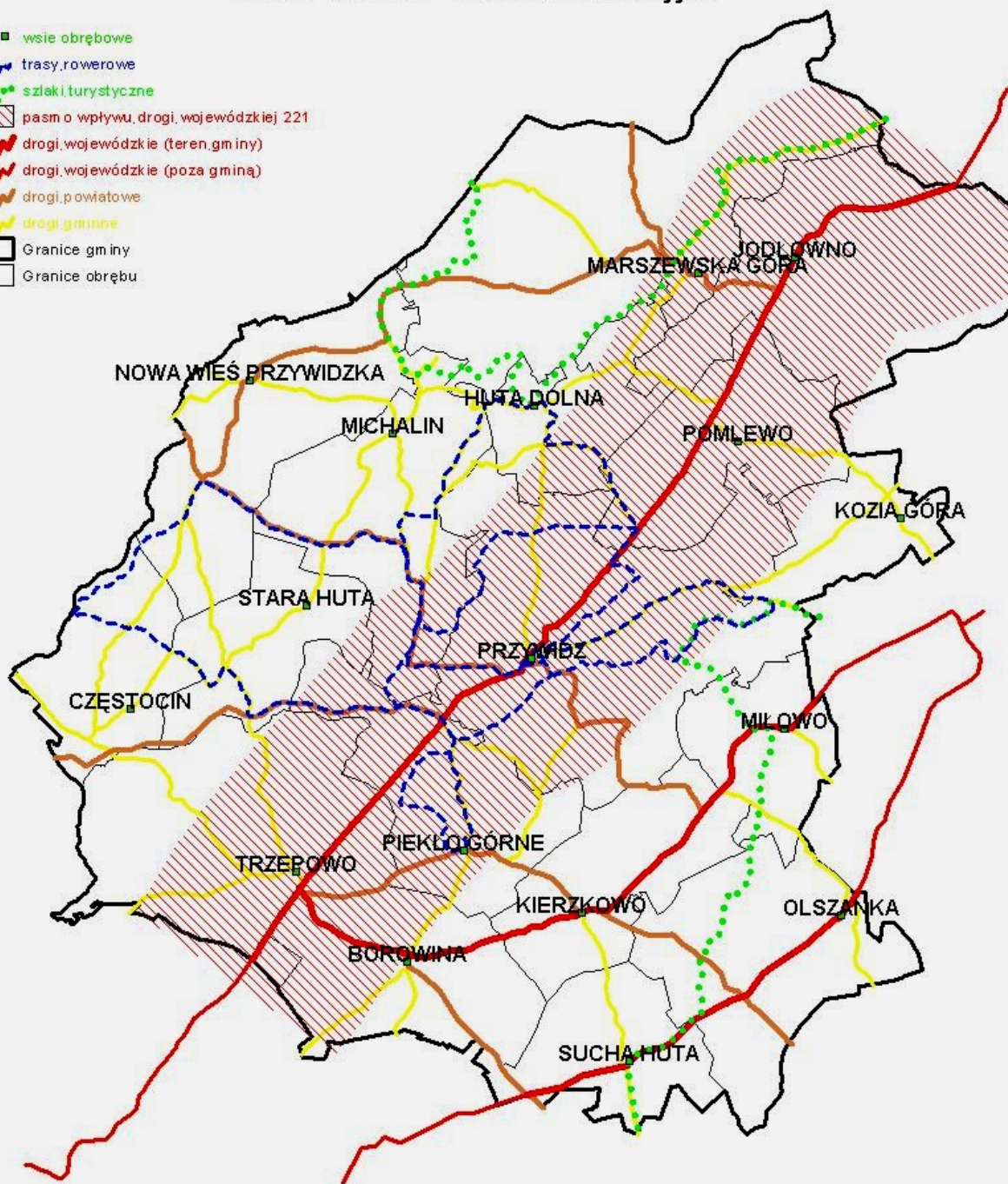
Obsługa ludności poprzez komunikację zbiorową dokonywana jest dzięki liniom autobusowym PKS. Mankamentem tej komunikacji jest zbyt mała gęstość sieci oraz zbyt mała częstotliwość kursowania. W miarę modernizacji układu drogowego i intensyfikacji zagospodarowania gminy oba te mankamenty ulegają stopniowej likwidacji.

Dostępność komunikacyjna do terenu

UKŁAD LINIOWY - szlaki komunikacyjne

- wsie obrębowe
- ▬ trasy rowerowe
- szlaki turystyczne
- ▨ pasmo wpływu drogi wojewódzkiej 221
- ▬ drogi wojewódzkie (teren gminy)
- ▬ drogi wojewódzkie (poza gminą)
- ▬ drogi powiatowe
- ▬ drogi gminne
- ▭ Granice gminy
- ▭ Granice obrębu

b) gospodarka wodno-ściekowa

Zbiornicze zaopatrzenie w wodę mieszkańców gminy odbywa się z 12 ujęć wody. Wszystkie ujęcia posiadają wygradzone strefy ochrony bezpośredniej, zgodnie z ustaleniami decyzji o pozwoleniach wodno – prawnych. Do wodociągów zbiorczych podłączonych jest łącznie 90,5% ogółu mieszkańców gminy Przywidz. Jest to odsetek dosyć wysoki. Z reguły mieszkańcy są zaopatrywani z ujęć znajdujących się na terenie gminy, wyjątkiem tutaj jest część sołectwa Częstocin, który korzysta z ujęcia położonego w miejscowości Połączyno, gm. Somonino. Łączna długość sieci wodociągowej wynosi ok. 63 km. Stan techniczny sieci wodociągowej jest dobry.

Głównymi źródłami zanieczyszczeń wód powierzchniowych na obszarze gminy Przywidz są:

- zrzut ścieków z istniejących systemów kanalizacji i oczyszczalni ścieków
- obiekty osadnictwa wiejskiego oraz obiekty użyteczności publicznej nie podłączonej do systemów kanalizacji
- duże obiekty gospodarki rolnej
- spływ zanieczyszczeń z dróg biegnących przez teren gminy, zwłaszcza przylegających do rzeki i przecinających je.

Na terenie gminy funkcjonuje gminna oczyszczalnia ścieków w Przywidzu. Jest to oczyszczalnia mechaniczno - biologiczna oddana do użytku w 1998r. Maksymalna przepustowość oczyszczalni wynosi 576 m³/dobę. aktualnie oczyszczalnia jest niedociążona, jej przepustowość wykorzystywana wynosi 200 m³ /dobę. Odbiornikiem oczyszczonych ścieków jest Wietcisa. Oczyszczalnia pracuje bardzo dobrze. Jej uciążliwość dla otoczenia zamyka się w granicach działki.

Do systemów kanalizacji sanitarnej podłączone jest ok. 40 % ogółu mieszkańców gminy. Oczyszczalnia obsługuje aktualnie jedynie część Przywidza.

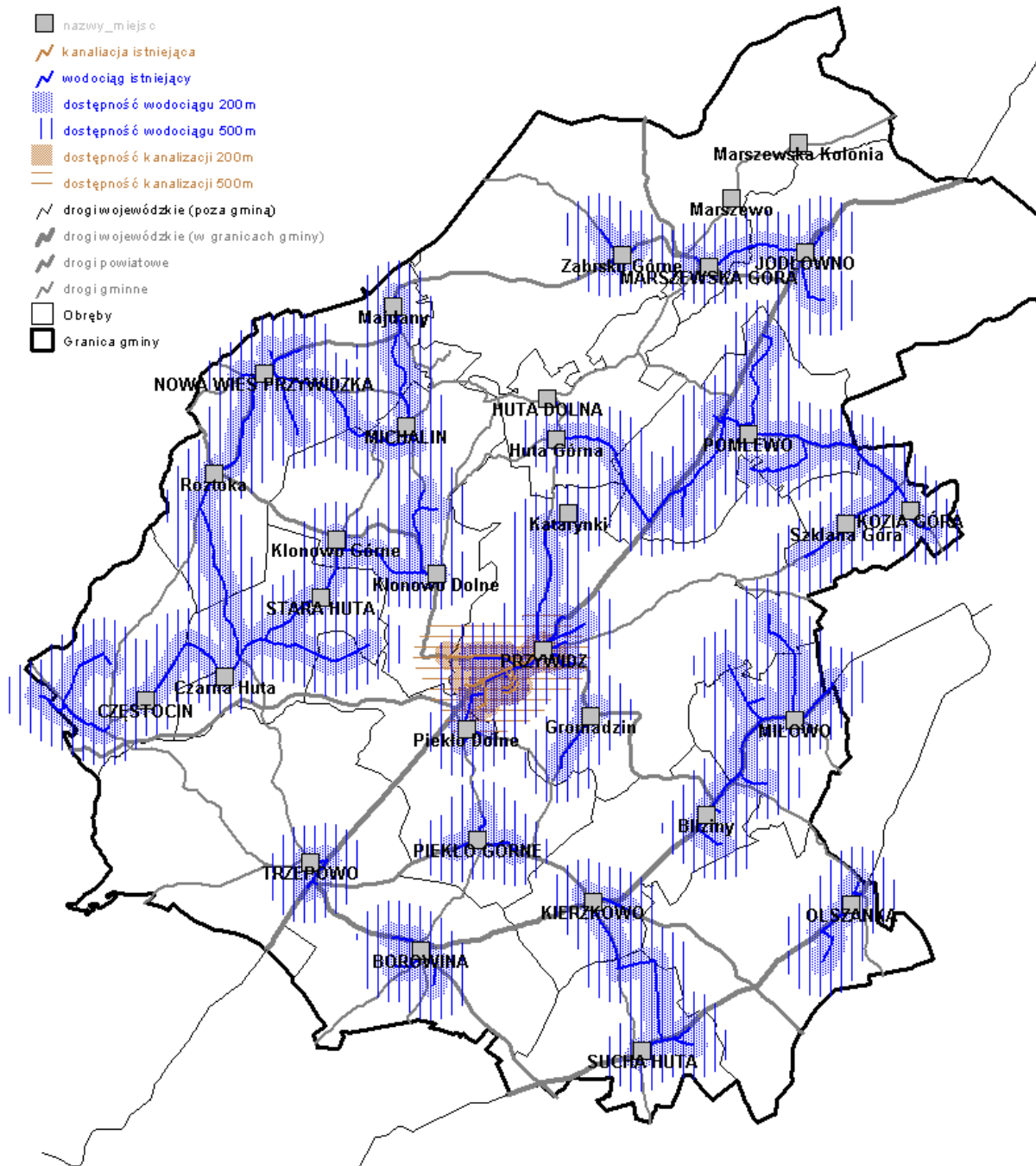
Na obszarze gminy nie objętym systemami kanalizacyjnymi ścieki z gospodarstw domowych gromadzone są w zbiornikach bezodpływowych, z których wywożone są do punktu zlewnego w oczyszczalni ścieków lub przez zbiorniki przepływowe odprowadzane są do gruntu, w sposób niekontrolowany.

Zagrożenia dla jakości wód powierzchniowych i podziemnych stwarzają duże obiekty hodowli zwierząt. Źródłem zanieczyszczeń wód jest powstająca przy produkcji zwierzęcej i wykorzystywana do nawożenia pól gnojowica.

Potencjalnym źródłem zanieczyszczeń wód podziemnych jest zlokalizowane w miejscowości Przywidz nieczynne składowisko odpadów komunalnych.

Znacznym źródłem zanieczyszczeń jest spływ wód opadowych z terenów komunikacyjnych. Dotyczy to w szczególności dróg o dużym natężeniu ruchu oraz baz sprzętu zmechanizowanego. Kanalizację deszczową posiada część wsi Przywidz. Wody opadowe z systemów kanalizacji odprowadzane są do Jez. Przywidzkiego, a z ul. Jesionowej do Wietcisy. Wody te nie są podczyszczane.

Dostęp do sieci infrastruktury technicznej

Długość sieci infrastruktury i dostępność jej obsługi

Długość sieci		Dostępność sieci		Obszar	Procent obszaru gminy
Wodociąg istniejący	66,11 km	Obszary z dostępem do wodociągu istniejącego	200m	2 622,79 ha	20,23%
		Obszary z dostępem do wodociągu istniejącego	500m	6 467,68 ha	49,87%
Kanalizacja istniejąca	4,04 km	Obszary z dostępem do kanalizacji istniejącej	200m	138,08 ha	1,06%
		Obszary z dostępem do kanalizacji istniejącej	500m	323,14 ha	2,49%

c) gospodarka energetyczna

Zaspokojenie potrzeb ciepłych odbiorców na terenie gminy odbywa się obecnie w oparciu o:

- lokalne kotłownie węglowe i olejowe
- indywidualne źródła i urządzenia grzewcze na paliwa stałe, paliwa ciekłe oraz elektryczne urządzenia grzewcze

Przez terytorium gminy nie przechodzą gazociągi gazu ziemnego. Mieszkańcy lub instytucje mogą korzystać jedynie z gazu butlowego propan - butan.

d) gospodarka odpadami

Na terenie gminy nie ma składowiska odpadów i zakładów utylizacji odpadów. Gmina korzysta ze składowiska odpadów w miejscowości Gostomie na terenie gminy Kościerzyna. Obecnie segregacja odpadów na terenie gminy Przywidz jest w początkowym stadium organizacyjnym.

- *odpady z gospodarstw domowych* - na terenie gminy Przywidz mieszka na stałe 5.248 osób. Szacunkowa ilość odpadów komunalnych powstających w gospodarstwach kwalifikujących się do wywiezienia wynosi 2,9 tyś. m³/rok tj. około 435 Mg/rok.
- *odpady z sektora usługowego i turystyki* – są podobne do odpadów powstających w gospodarstwach domowych jednak charakteryzują się innym składem morfologicznym. Na podstawie danych firmy wywozowej odpady przyjmuje się wielkość średnią 160m³/rok tj. 24 Mg/rok
- *odpady powstające w sektorze gospodarczym* – jest słabo rozwinięty; 90% powierzchni gminy zajmują użytki rolne oraz lasy i zadrzewienia. Dominują małe zakłady osób fizycznych. Na podstawie danych firmy wywozowej odpady przyjmuje się wielkość średnią 1075m³/rok tj. 161 Mg/rok
- *odpady niebezpieczne* – nie prowadzono badań określających rodzaje i ilości odpadów niebezpiecznych, znajdujących się w odpadach komunalnych
- *odpady z sektora budowlanego* – składają się głównie odpady obojętne z rozbiórek obiektów jak gruz budowlany, materiały ceramiczne, beton, panele i inne elementy np. gipsowe. Są też inne rodzaje odpadów jak np. drewno, stal oraz odpady niebezpieczne np. azbest. Część odpadów budowlanych jest wykorzystywana do utwardzania dróg gminnych. Z uwagi na

niewielki zakres robót ocenia się, że do unieszkodliwiania pozostaje średnio 0,5 tyś. m³ różnych odpadów (ok. 75 Mg/rok)

- *osady z komunalnej oczyszczalni ścieków*- niewielka ilość osadów powstających w oczyszczalni są składowane na jej terenie. W okresie letnim są kierowane na poletkę i oczyszczane przez wierzby energetyczne.
- *odpady powstające w sektorze gospodarczym (niebezpieczne i inne niż niebezpieczne)*- w obiektach służby zdrowia (Gminny Zakład Opieki Zdrowotnej , dwa gabinety lekarskie oraz apteka) posiadają decyzje zezwalające na wytwarzanie odpadów niebezpiecznych

Ilość odpadów komunalnych wywiezionych z gminy Przywidz [m³]

L.p.	Wytwórca odpadów	2002 r.	2003 r.
1.	Gospodarka domowa	2.008	2.113
2.	Usługi i sektor gospodarczy	1.101	1.274
Razem		3.199	3.387

WŁASNOŚĆ NIERUCHOMOŚCI

Na strukturę własności gruntów znaczny wpływ ma charakter geograficzny gminy i sposób użytkowania gruntów. Według szacunkowych danych, udział własności na terenie gminy rozkłada się następująco:

Władający	Szacunkowy udział własności
Skarb państwa:	5,9 tys. ha
w tym Lasy Państwowe	5,1 tys. ha
w tym AWNR SP	0,7 tys. ha
Województwo samorządowe	poniżej 0,5 tys. ha
Powiat	poniżej 0,5 tys. ha
Gmina	poniżej 0,5 tys. ha
Własność prywatna:	6,7 tys. ha
w tym rolnicy indywidualni	6,3 tys. ha
pozostali	poniżej 0,5 tys. ha
Razem	13,0 tys. ha

STAN OBIEKTÓW DZIEDZICTWA KULTUROWEGO

W Gminie brak jest zabytkowych obiektów kulturowych najwyższej rangi. Niemniej jednak jest wiele cennych obiektów i zespołów zabytkowych.

Bogactwem historycznym gminy są przede wszystkim układy ruralistyczne wsi wraz zachowaną zabudową. Na obszarze gminy występuje wiele przykładów dobrze zagospodarowanych obiektów. Niestety są także takie, gdzie dokonano wiele niekorzystnych przekształceń. Wiele budynków jest w złym stanie technicznym.

Cenne zespoły ruralistyczne to:

- Marszewska Góra, Miłowo, Gromadzin, Sucha Huta, Kierzkowo, Jodłowno, Nowa Wieś Przywidzka, Trzepowo

Znaczne zgromadzenie zabudowy mieszkaniowej o wartościach kulturowych to:

- Borowina, Huta Górna, Kierzkowo, Miłowo, Pomlewo, Przywidz, Sucha Huta, Trzepowo

Obiekty o wartościach kulturowych to:

- obiekty sakralne
- kapliczki
- cmentarze
- obiekty użyteczności publicznej

Archeologiczne dziedzictwo kulturowe w gminie ma dość istotne znaczenie. Znajduje się tu wiele stanowisk archeologicznych o własnej formie krajobrazowej, wiele z nich zostało wpisane do rejestru zabytków. Znaczna ilość stanowisk archeologicznych umieszczonych na terenie gminy objętych jest ochroną konserwatorską.

W gminie również zachował się historyczny układ dróg. Jest to jeden z elementów zasobów wartości kulturowych generujący ciągłość historyczną terenów osiedleńczych.

Procesy inwestycyjne, które prowadzone są współcześnie, doprowadziły w pewnym stopniu do zatarcia wartości kulturowych.

Większość obiektów i zabytków na terenie gminy jest jednak mocno zniszczonych. Brak środków na ich konserwację i odtworzenie skutkuje postępującą degradacją dóbr kultury.

IDENTYFIKACJA PROBLEMÓW

- Zagrożenia skażeniem chemicznym w związku z transportowanymi ładunkami
- Zagrożenie walorów przyrodniczych – krajobrazowych gminy, związane z nie uporządkowaną gospodarką ściekową
- Brak środków na renowację i odtworzenie cennych zabytków kultury
- Brak dostatecznej ilości środków na finansowanie inwestycji z zakresu podstawowej infrastruktury technicznej (kanalizacja, infrastruktura drogowa)
- Nie kontrolowany, znaczny wzrost ruchu samochodowego (zwłaszcza samochodów ciężarowych) związany z istniejącymi i planowanymi szlakami komunikacyjnymi

GOSPODARKA

W gminie Przywidz rolnictwo jest i pozostanie jedną z głównych funkcji gminy. W strukturze użytkowania gruntów zdecydowanie przeważają użytki rolne oraz lasy i grunty leśne. Gmina charakteryzuje się dominacją gruntów klasy IV (ponad 60%).

Struktura użytkowania gruntów

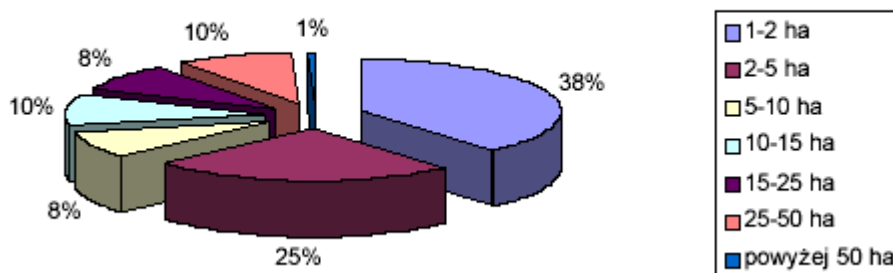
Ogólna powierzchnia gminy		12 962	ha
1.	Użytki rolne:	6 189	ha
	- grunty orne	4 296	ha
	- pastwiska	1 339	ha
	- łąki	540	ha
	- sady	14	ha
2.	Lasy i grunty leśne	5 531	ha
3.	Grunty pod wodami	257	ha
4.	Tereny komunikacyjne	335	ha
5.	Tereny zabudowane	123	ha
6.	Pozostałe grunty i nieużytki	527	ha

Gospodarka indywidualna w gminie zajmuje 5 456 ha użytków rolnych, co stanowi 88% wszystkich użytków rolnych.

Na powierzchni tej zlokalizowanych jest 847 gospodarstw. Średnia powierzchnia gospodarstwa wynosi 7,3 ha.

Struktura obszarowa gospodarstw w gminie

W ostatnim okresie uległa zwiększeniu liczba gospodarstw w grupie obszarowej 1-5 ha. Gospodarstwa o areale do 5 ha stanowią 63 % wszystkich gospodarstw i jest ich zdecydowanie za dużo. Będą musiały one być przedmiotem działań na rzecz zmiany swojego charakteru.

Poniższa tabela przedstawia strukturę podmiotów gospodarki narodowej (z uwzględnieniem spółek prawa handlowego z udziałem kapitału zagranicznego i zakładów osób fizycznych) w gminach powiatu gdańskiego.

Nazwa Gminy	Podmiot gospodarki narodowej (stan na 31.12.2000r)			Podmiot gospodarki narodowej (stan na 31.12.2001r)		
	ogółem	Sp.pr.handl.z udz.kap.zagr	Zakłady osób fiz.	ogółem	Sp.pr.handl.z udz.kap.zagr	Zakłady osób fiz.
Cedry Wielkie	335	7	272	357	7	292
Kolbudy Górne	765	13	619	865	14	702
Pruszcz Gdański	1375	24	1114	1504	26	1210
Przywidz	261	-	227	289	-	246
Pszczółki	626	10	519	672	9	556
Suchy Dąb	170	2	144	199	2	172
Trąbki Wielkie	437	3	379	471	3	396
Powiat Gdański	6 756	109	5436	7273	115	5820

IDENTYFIKACJA PROBLEMÓW

- odpływ młodej, wykwalifikowanej kadry do ośrodków Trójmiejskich
- lokowanie zakładów przemysłowych / produkcyjnych/ usługowych w konkurencyjnych ośrodkach
- brak środków na sfinansowanie inwestycji infrastrukturalnych skutkujących zwiększoną skłonnością inwestowania na terenie gminy

SFERA SPOŁECZNA

Sytuacja demograficzna i społeczna

Wg. danych z roczników statystycznych liczba ludności w gminie Przywidz w latach 1992- 2002 kształtowała się następująco:

<i>Rok</i>	<i>Liczba ludności</i>	<i>Dynamika</i>
1992	5049	100,00%
1993	5067	100,40%
1994	5061	100,20%
1995	5110	101,20%
1996	5141	101,80%
1997	5161	102,20%
1998	5228	103,50%
1999	5272	104,40%
2000	5270	103,80%
2001	5308	105,10%
2002	5078	100,60%

D

dynamika demograficzna

Powyższe dane o stanie ludności przedstawiono na podstawie szacunków głównego Urzędu Statystycznego – według faktycznego miejsca zamieszkania („ Studium ...”).

Odnotowany w 2002r. spadek liczby ludności w gminie, wynika prawdopodobnie z tego, że wzrosła liczba osób, które w prawdzie zameldowane są w Przywidzu, ale faktycznie przebywają poza miejscem zamieszkania.

Główne czynniki wzrostu ludności tj. przyrost naturalny i saldo migracji od 1994r. - 2002r. kształtowały się następująco:

<i>Lata</i>	<i>Urodzenia</i>	<i>Zgony</i>	<i>Przyrost naturalny</i>	<i>Saldo migracji</i>
1994	83	34	49	-25
1995	92	28	64	13
1996	89	30	59	-63
1997	83	45	38	-7
1998	76	32	44	5
1999	64	41	23	21
2000	68	30	38	-18
2001	65	44	21	13
2002	65	37	28	23

Na terenach wiejskich powiatu gdańskiego jedynie w gminie Przywidz i gminie Trąbki Wielkie odnotowuje się mniejszy udział kobiet niż mężczyzn w ogólnej liczbie ludności. Liczba kobiet przypadających na 100 mężczyzn w gminie wynosi 94,0, natomiast przeciętny wskaźnik dla gmin wiejskich powiatu gdańskiego jest wyższy i wynosi 102,0.

Struktura wieku ludności:

Lp.	Lata	Ludność w wieku			Wskaźnik produkcyjności
		przedprodukcyjnym	produkcyjnym	poprodukcyjnym	
1	1994	1781	2844	436	78,0
2	1995	1766	2890	454	76,8
3	1996	1755	2913	473	76,5
4	1997	1720	2974	467	67,2
5	1998	1710	3040	478	72,0
6	1999	1666	3123	483	68,8
7	2000	1632	3155	493	67,4
8	2001	1590	3226	492	64,5
9	2002	1486	3095	497	64,1

Struktura ludności gminy według podstawowych grup wieku, na tle powiatu gdańskiego kształtuje się następująco:

Ludność w wieku	osób	%	powiat gdański (%)
- przedprodukcyjnym	1486	29,3	26,5
- produkcyjnym	3095	60,9	62,8
- poprodukcyjnym	497	9,8	10,7
ogółem:	5078	100,0	100,0

Odnotowuje się niższy od średniego w powiecie udział osób w wieku produkcyjnym. Znajduje to odzwierciedlenie w niezbyt korzystnym wskaźniku produktywności, gdzie w gminie na 100 osób w wieku produkcyjnym przypadało 64,1 osób w wieku nieprodukcyjnym.

Wysoki udział ludności w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym w populacji ogółem świadczy o dużym potencjale rozwojowym gminy Przywidz. Z drugiej jednak strony oznacza to wzrost zasobów pracy, co przy braku rozwoju gminy rzutować może na poziom bezrobocia.

Bezrobocie w gminie obrazuje zestawienie liczby bezrobotnych zarejestrowanych w gminie w latach 1993-2002 r

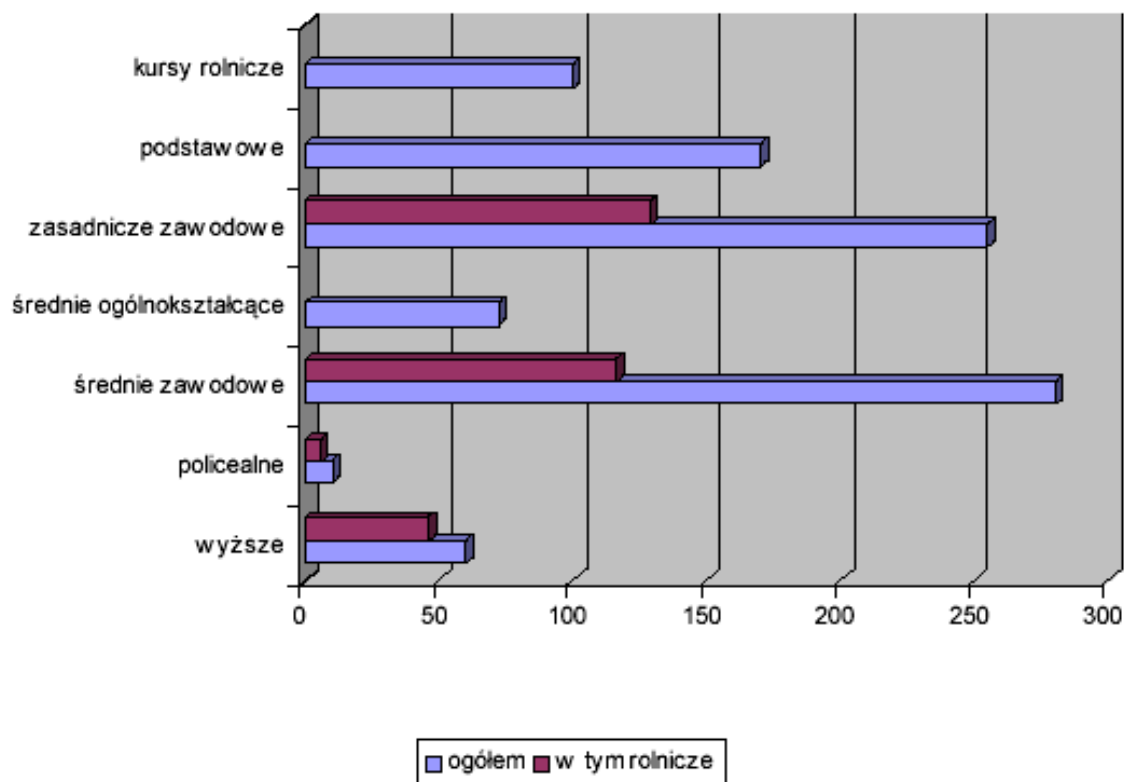
lata	Liczba bezrobotnych	Odsetek bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym
1993	227	8,1
1994	278	8,7
1995	367	11,3
1996	130	4,5
1997	93	3,1
1998	54	1,8
1999	126	4,0
2000	168	5,3
2001	299	9,3
2002	380	12,3

Z przedstawionego zestawienia wyraźnie widać, że okresowo skala bezrobocia malała, natomiast od 1999r. zjawisko bezrobocia w gminie ponownie wzrasta, stanowiąc jeden z ważniejszych problemów w gminie Przywidz.

Można tu stwierdzić, że w gminie Przywidz odsetek bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym odzwierciedla zwiększony, przeciętny poziom zjawiska, które rejestruje się w powiecie gdańskim.

Stopa bezrobocia (wg. powiatów) przedstawiona została w 4-ch przedziałach, od 0 do 35% -gdzie powiat gdański (ze stopą wynoszącą 18,8%) plasował się w najniższym przedziale.

Ludność według poziomu wykształcenia

Przewiduje się dalszy ciągły wzrost osób w wieku produkcyjnym, co rzutować będzie na wzrost liczby aktywnych zawodowo. Przy utrzymującej się recesji gospodarczej w kraju, skutkować to będzie dalszym wzrostem bezrobocia.

WARUNKI I JAKOŚĆ ŻYCIA MIESZKAŃCÓW

Warunki mieszkaniowe w gminie Przywidz zbliżone są do średniej dla województwa pomorskiego. Przykładami wskaźników określających warunki mieszkaniowe jest przeciętna powierzchnia użytkowa (m^2) przypadająca na 1 osobę oraz liczba osób przypadająca na 1 izbę.

Porównanie tych wielkości dla gminy Przywidz i województwa pomorskiego przedstawiono w poniższej tabeli:

OBSZAR	Przeciętna liczba osób na 1 izbę	Przeciętna pow. użytkowa na 1 osobę w m^2
Gmina Przywidz	1,01	19.5
Województwo Pomorskie	0,89	20

Podkreślić należy, że sytuacja mieszkaniowa w gminie Przywidz uległa znacznej poprawie w ostatnich latach.

Wskaźniki charakteryzujące warunki mieszkaniowe

lata	powierzchnia użytkowa w m ²		osób / mieszkanie	osób / izbę
	na 1 mieszkanie	na 1 osobę		
1994	66,9	14,4	4,65	1,25
1995	67,0	14,3	4,69	1,26
1996	67,2	14,3	4,71	1,27
1997	67,7	14,4	4,69	1,25
1998	68,9	14,7	4,67	1,24
1999	69,1	14,7	4,70	1,24
2000	69,2	14,8	4,68	1,24
2001	69,6	14,9	4,67	1,23
2002	82,9	19,5	4,22	1,01

Dodatkowo dla porównania, zestawiono wybrane wskaźniki, oceniające warunki mieszkaniowe gminy na tle powiatu gdańskiego oraz sąsiadujących z Przywidzem gmin wiejskich.

Lp.	Wyszczególnienie	Liczba ludności	Wskaźniki				
			osób / izbę	osób / mieszkanie	izb / mieszkanie	pow. użytk. w m ² / osobę	pow. użytk. w m ² / mieszkanie
1	gm. Przywidz	5078	1,01	4,22	4,19	19,5	82,9
2	gm. Kolbudy Górne	10623	0,9	3,48	3,90	22,4	78,5
3	gm. Trąbki Wielkie	9217	1,06	4,04	3,80	18,8	76,0
	powiat gdański ogółem:	80470	0,94	3,78	4,01	21,1	79,8

Ogólnie można stwierdzić, że przeciętne dla gminy Przywidz wskaźniki, nie odbiegają znacząco od wskaźników w sąsiednich gminach. Korzystnie dla gminy wypada wskaźnik powierzchni użytkowej w m² na mieszkanie, natomiast pozostałe wskaźniki są nieco gorsze.

DOSTĘPNOŚĆ DO USŁUG

- Usługi administracyjne, finansowe zlokalizowane są głównie we wsi gminnej, a mianowicie:
 - Urząd Gminy wraz z Urzędem Stanu Cywilnego
 - Punkt Kasowy – Banku Spółdzielczego w Pruszczu Gdańskim
 - Spółdzielnia Mieszkaniowa „Wiosna” oraz Wspólnota Mieszkaniowa
 - Ośrodek Doradztwa Rolniczego
- Na terenie gminy Przywidz znajduje się 1 placówka Urzędu Pocztowego – istniejąca placówka pocztowa w Przywidzu oraz w pobliskim Mierzeszynie całkowicie wystarczają i w pełni zaspokajają potrzeby mieszkańców gminy
- Na terenie gminy działa Rewir Dzielnicowy, który podlega Komendzie Powiatowej Policji w Pruszczu Gdańskim
- Obecnie na terenie gminy działają 3 jednostki Ochotniczej Straży Pożarnej – poszczególne jednostki są na ogół w średnim stanie technicznym
- Z zakresu oświaty na terenie gminy znajdują się:
 - 3 szkoły podstawowe
 - 1 zespół przedszkolno - szkolny

- 1 gimnazjum

Do placówek tych uczęszczało około 742 uczniów. Na uwagę zasługuje fakt, że z grupy młodzieży, która kończy gimnazjum ok. 68,0% kontynuuje dalszą naukę w Liceach i Technikach, a tylko 32,0% wybiera Zasadnicze Szkoły Zawodowe.

- Zakresu kultury
 - Gminny Ośrodek Kultury w Przywidzu – na terenie gminy jest jedyna placówka, która umożliwia zorganizowanie różnorodnych form integracji i kontaktów społecznych uwzględniając ich zainteresowania, zdolności i potrzeby (posiada salę widowiskowo – rekreacyjną, komputerową i salę gier)
 - Gminna Biblioteka Publiczna z wypożyczalnią i czytelnią
 - Świetlice środowiskowe
- Zakresu ochrony zdrowia:
 - Gminny Zakład Opieki Zdrowotnej w Przywidzu – wolnostojący budynek przystosowany do swojej funkcji
 - Apteka – prywatna apteka zlokalizowana jest w Przywidzu i jest jedyną tego typu placówką na terenie gminy
- Zakresu opieki społecznej:
 - Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej – obszar działania Ośrodka obejmuje teren całej gminy
- Zakresu handlu i gastronomii
 - placówki handlowe – zarejestrowanej działalności podmiotów gospodarczych w gminie wynosi 29
 - obiekty gastronomiczne typu: restauracja, kawiarnia, bar, pub oraz obiekty małej gastronomii znajdują się głównie w miejscowości gminnej w Przywidzu
- zakresu sportu i zieleni
 - urządzenia sportowe – teren boiska gminnego w Przywidzu, dwa boiska wiejskie (sołeckie), boiska szkolne
 - na terenie gminy nie ma cmentarza komunalnego, a jedynie cmentarze parafialne - katolickie

Poziom wyposażenia usługowego dla gminy jest stosunkowo niski, co tłumaczy się bliskim sąsiedztwem aglomeracji miejskiej. Ludność gminy, dzięki dogodnym połączeniom komunikacyjnym, może korzystać z usług w Gdańsku, Pruszczu Gdańskim, co pozwala na wyrównanie braków wyposażenia gminy. Stan większości obiektów usługowych wymaga poprawy stanu technicznego poprzez możliwości rozbudowy i przebudowy, a także poprawę jego otoczenia i podniesienia walorów estetycznych obiektów.

RYNEK PRACY

Liczba i struktura pracujących według sekcji i działów (nie obejmuje podmiotów gospodarczych)

Lp.	Sekcje i działy	Liczba pracujących	Udział procentowy
1	Ogółem: w tym:	202	100,0
2	Rolnictwo, łowiectwo, leśnictwo	12	6,0
	Rybolówstwo i rybactwo	-	-
3	Przemysł	54	27,0
4	Budownictwo	-	-
5	Handel i naprawy	4	2,0
6	Hotele i restauracje	-	-
7	Transport, gospodarka magazynowa, łączność	8	4,0
8	Pośrednictwo finansowe	1	0,5
9	Obsługa nieruchomości	-	-
10	Administracja publiczna i obrona narodowa, obowiązkowe ubezpieczenie społeczne	-	-
11	Edukacja	107	52,5
12	Ochrona zdrowia i opieka społeczna	12	6,0
13	Pozostała działalność usługowa, komunalna, społeczna i indywidualna	4	2,0

Szacunkowo określona łączna liczba pracujących z gminy Przywidz wynosi ok. 2100 osób, co w stosunku do liczby osób wieku produkcyjnego oznacza, że ok. 68,0% osób w wieku zdolności do pracy ją podejmuje, a pozostała część osób ok. 1000 z terenu gminy nie znajduje zatrudnienia.

W ostatnim okresie bezrobocie w gminie wzrosło. W roku 2002 liczba bezrobotnych wynosiła 380 co daje 12,3 % bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym, stanowiąc jeden z ważniejszych problemów w gminie.

Formy działalności gospodarczej

Lp.	Wyszczególnienie	Liczba podmiotów gospodarczych	Udział procentowy
	Ogółem w tym:	277	100,0
1	usługowe	224	80,9
2	produkcyjne	5	1,8
3	handlowe	48	17,3

- „usługowe” – w większości są to usługi świadczone u usługobiorcy, w tym znaczna liczba w zakresie swojego zawodu, bądź posiadanych uprawnień
- „produkcyjne” – obejmują produkcję wyrobów tartacznych, stolarskich, siatki ogrodzeniowe
- „handlowe” – obejmują ponad 50% handlu obwoźnego, a pozostałe to stacjonarne placówki handlowe

SPECYFIKA GMINY

Położenie gminy na granicy z Trójmiejskim Regionem Metropolitalnym oraz położenie w obszarze najwyższej atrakcyjności Pojezierza Kaszubskiego powoduje, że duża liczba osób migruje wraz z rodzinami na teren gminy. Skutkować to może wzrostem liczby osób w wieku produkcyjnym, co rzutować będzie na wzrost liczby aktywnych zawodowo. Wysoki udział ludności w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym w populacji ogółem świadczy o dużym potencjale rozwojowym gminy Przywidz.

IDENTYFIKACJA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

- upadek gospodarstw rolnych, przy braku innych źródeł utrzymania
- brak kanalizacji w większości miejscowości
- negatywny wpływ aglomeracji Trójmiejskiej - wzrost przestępczości
- słaby stan infrastruktury oświatowej

IV. ZADANIA POLEGAJĄCE NA POPRAWIE SYTUACJI W GMINIE PRZYWIDZ

ZMIANA W STRUKTURZE GOSPODARCZEJ OBSZARU

Zmiany w strukturze gospodarczej obszaru Gminy wynikają z istniejących i prognozowanych potrzeb lokalnej społeczności oraz aktywizacji funkcji dających szansę na długotrwały i zrównoważony rozwój. Zakłada się, że w części zachodniej i południowo-zachodniej Gminy znaczącą funkcję zachowa rolnictwo, natomiast atrakcyjność turystyczna terenów przyjeziornych oraz kompleksów leśnych wschodniego i północno - wschodniego obszaru Gminy spowoduje dominację funkcji turystycznej i rekreacyjnej w tym rejonie. Funkcje gospodarcze (usługowe i produkcyjne) oraz mieszkalnictwo będą koncentrować się wzdłuż głównego szlaku komunikacyjnego Gminy, czyli drogi nr 221.

Ponieważ działalność gospodarcza i osadnicza nie powinny nadmiernie obciążać środowiska przyrodniczego i kulturowego oraz deformować krajobrazu, zatem zadbać należy o zrównoważony rozwój uwzględniający uwarunkowania naturalne i kulturowe. Uwagi wymaga przede wszystkim planowanie działalności na obszarach oraz przy obiektach objętych szczególną ochroną. Do takich należą:

- Przywidzki Obszar Chronionego Krajobrazu,
- Rezerwat Przyrody „Wyspa na Jeziorze Przywidzkim”,
- Tereny leśne, zieleni urządzonej i nie urządzonej,
- Pomniki przyrody i obiekty archeologiczne znajdujące się pod ochroną,
- Postulowane do ochrony układy ruralistyczne historycznych wsi,

Uwzględniając powyższe uwarunkowania, potrzeby i możliwości rozwojowe oraz ukształtowanie fizyczno – geograficzne gminy, wyznacza się:

a) obszary rozwoju funkcji rolniczej;

Tereny wskazane do rozwoju rolnictwa podzielone zostały na obszary właściwe ze względu na występowanie pożądaných warunków do prowadzenia działalności rolnej w określony sposób, czyli:

- ◆ rolnictwo wielkotowarowe:
 - Przywidz, Katarynki, Bliziny, Borowina, Roztoka, Trzepowo,
- ◆ rolnictwo ekologiczne:
 - Gromadzin, Piekło Górne, Klonowo Górne i Dolne, Michalin, Huta Dolna i Górna, Koronki, Ząbrsko Górne, Marszewska Góra, Marszewo, Stara Huta,

Czarna Huta, Kozia Góra, Szklana Góra, Olszanka, Częstocin, Majdany, Kierzkowo, Sucha Huta.

- ◆ agroturystyka - tereny rolne, które występują na obszarach najsilniej pofałdowanych, o gorszych warunkach glebowych, w bezpośrednim sąsiedztwie lasów lub jezior:
 - Przywidz, Gromadzin, Piekło Górne i Dolne, Klonowo Górne i Dolne, Michalin, Huta Dolna i Górna, Koronki, Ząbrsko Górne, Marszewska Góra, Marszewska Kolonia, Marszewo, Jodłowno, Kozia Góra, Szklana Góra, Olszanka, Częstocin, Nowa Wieś Przywidzka, Majdany, Kierzkowo, Sucha Huta.

b) obszary rozwoju funkcji mieszkaniowej

Ze względu na zachodni, tj. ku gminie, kierunek ekspansji aglomeracji trójmiejskiej oraz warunki korzystne do osadnictwa podmiejskiego, na terenie gminy występuje szereg miejsc, które należy zarezerwować pod rozwój zabudowy o takim charakterze (tj.: jednorodzinnej, willowej, rezydencjalnej), są to: Jodłowno, Pomlewo, Marszewska Góra, Marszewska Kolonia, Przywidz. Pozostałe tereny wskazane pod zabudowę mieszkaniową o charakterze jednorodzinnym, z powodu odległości niekoniecznie przeznaczone dla ludności z Trójmiasta, to: Piekło Dolne, Trzepowo, Borowina, Nowa Wieś Przywidzka, Roztoka. Szacuje się, że na potrzeby osadnictwa do roku 2018 zabezpieczyć należy 40,0 - 50,0 ha terenu.¹

c) tereny rozwoju działalności usługowej, wielofunkcyjnej i przemysłowej

Przewiduje się rozwój handlu i usług niezbędnych dla poprawy obsługi ludności gminy oraz usług związanych z obsługą ruchu turystycznego i rekreacji na terenie samego Przywidza. Tereny wskazane do lokalizacji usług komercyjnych winny cechować się przede wszystkim dostępnością komunikacyjną oraz uzbrojeniem terenu. Najdogodniejsze warunki występują wzdłuż głównych szlaków komunikacyjnych gminy, tj.: drogi nr 221 Gdańsk-Kościężyna, od Jodłowna, przez Pomlewo, Przywidz do Trzepowa; drogi nr 226 Pruszcz Gdański - Nowa Karczma, od Olszanki po Suchą Hutę; drogi nr 233 Pruszcz Gdański-Trzepowo, od Miłowa, przez Bliziny, Kierzkowo, Borowinę do Trzepowa. Szanse rozwojowe dla usług i nieuciążliwej produkcji można upatrywać także w związku z planowaną autostradą A1, której dwa węzły komunikacyjne „Rusocin” i „Południowy” pokrywają się z trasami dróg nr 233 i 221. Okoliczność ta dodatkowo predestynuje tereny wzdłuż tych szlaków komunikacyjnych do przeznaczenia pod rozwój działalności gospodarczej.

d) tereny wskazane do specjalizowanych funkcji turystycznych

Upatrując szanse rozwoju gminy w wiodącej funkcji turystyczno - rekreacyjnej należy wyróżnić obszary, na których lokalizowane będą inwestycje w infrastrukturę turystyczną. Poza wymienionymi terenami rolnymi, gdzie przewiduje się rozwój agroturystyki, dla lokalizacji zabudowy letniskowej wskazuje się: obszary północno - wschodniej części gminy, występują tu największe kompleksy leśne i jeziora: Klonowskie, Małe Ząbrsko i Głębokie; doliny rzek Wietcisy i Reknicy oraz rejon jezior Przywidzkiego, Połęczyńskiego i Łąkiego. Ponadto przewiduje się tereny przeznaczone na kompleksy zagospodarowania turystyczno-rekreacyjnego zlokalizowane we wsiach: Przywidz, Gromadzin, Kozia Góra, Szklana Góra, Michalin, Klonowo Dolne i Górne, Koronki, Częstocin (nad Jeziorem Połęczyńskim), Majdany, Ząbrsko Górne, Trzepowo (nad Jeziorem Łąkim) Huta Dolna.

1 Studium uwarunkowań, op. cit.

e) tereny leśne i powiązane z gospodarką leśną

Ponieważ występowanie kompleksów leśnych w istotnej mierze decyduje o atrakcyjności turystyczno - rekreacyjnej Gminy, zatem zainwestowanie na terenie lasów winno być maksymalnie ograniczone. Uwzględnia się jedynie możliwość modernizacji układów komunikacyjnych, bądź budowę infrastruktury turystycznej przyjaznej dla środowiska naturalnego. Na terenach o niższej jakości rolnej gleb oraz nie atrakcyjnych krajobrazowo i turystycznie przewiduje się możliwość zalesień.

f) tereny o innych predyspozycjach rozwojowych

W związku z występowaniem specyficznych warunków naturalnych na pewnych obszarach Gminy, możliwe jest:

- zlokalizowanie terenów eksploatacji surowców naturalnych, jednakże po uprzednim przeprowadzeniu bilansu korzyści i strat wynikających z degradacji środowiska: Olszanka, Miłowo, Michalin, Klonowo Dolne, Marszewska Góra;
- przeznaczenie terenów w południowo - zachodnim rejonie Gminy pod rozwój energetyki wiatrowej.

OPINIA MIESZKAŃCÓW:

W ankiecie, przeprowadzonej w dniach 12.07 – 22.07.2004 r. wśród 400 mieszkańców gminy Przywidz, ankietowane osoby zostały zapytane o preferowaną przez nich funkcję gminy. Wybór dotyczył:

- *osiedleńczej,*
- *rekreacyjno-turystycznej,*
- *rolniczej.*

W ubiegłych latach gmina posiadała dwie równoległe funkcje tj. rolnictwo i turystyka. W przeprowadzonej ankiecie mieszkańcy wyraźnie wskazali funkcję rekreacyjno - turystyczną jako najważniejszą dla gminy, niezależnie od miejsca zamieszkania ankietowanych. Jedynie na terenach, gdzie wciąż dominuje rolnictwo oraz warunki do rozwoju turystyki są słabsze (np. brak jezior) wskazania na funkcję rolniczą osiągnęły wyższe wartości (Częstocin, Huta Dolna, Marszewo, Piekło Górne, Pomlewo, Sucha Huta).

Ogólnie aż 72,75 % ankietowanych osób preferowałoby rozwój funkcji rekreacyjno -turystycznej, 16,00 % mieszkańców wolałaby rozwijać funkcję rolniczą, jedynie 11,25 % wyborów wskazało na rozwój funkcji osiedleńczej.

Wybór wiodącej funkcji gminy w zależności od miejsca zamieszkania ankietowanych rozłożył się następująco (podział według sołectw):

SOLECTWO	ILOŚĆ MIESZKAŃCÓW PREFERUJĄCYCH FUNKCJĘ OSIEDLEŃCZĄ [%]	ILOŚĆ MIESZKAŃCÓW PREFERUJĄCYCH FUNKCJĘ REKREACYJNO- TURYSTYCZNĄ [%]	ILOŚĆ MIESZKAŃCÓW PREFERUJĄCYCH FUNKCJĘ ROLNICZĄ [%]
Borowina	21,62	70,27	8,11
Częstocin	7,69	61,54	30,77
Huta Dolna	18,18	45,45	36,36
Jodłowno	15,79	68,42	15,79
Kierzkowo	44,44	44,44	11,11
Kozia Góra	33,33	60	6,67
Marszewo	16,67	50	33,33
Michalin	7,69	76,92	15,38
Miłowo	0	100	0
Nowa Wieś	0	50	50
Olszanka	0	75	25
Piekło Górne	14,29	47,62	38,09
Pomlewo	0	62,07	37,93
Przywidz	5,75	88,49	5,75
Stara Huta	0	100	0
Sucha Huta	0	77,78	22,22
Trzepowo	15,38	74,36	10,26
Ogólnie	11,25	72,75	16

ROZWÓJ SYSTEMU KOMUNIKACJI

Poprawa dostępności komunikacyjnej w znaczący sposób warunkuje możliwości rozwojowe gminy, i to zarówno w sferze poprawy jakości życia jej mieszkańców, jak również rozkwitu usług turystycznych. W gminie Przywidz rozwój systemu komunikacji powinien polegać przede wszystkim na poprawie jakości istniejącego układu drogowego. Wskazanie terenów wzdłuż dróg wojewódzkich i powiatowych jako obszarów rozwojowych, wymagać będzie budowy jezdni lokalnych i miejscowego dogęszczenia sieci drogowej. Wybudowane drogi powinny zostać włączone do dróg klasy Z zgodnie z zasadami określonymi w Rozporządzeniu Ministra Transportu i Gospodarki Morskiej z dnia 2 marca 1999 roku w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać drogi publiczne i ich usytuowanie.

Do podstawowych zadań w tym zakresie należy:

- poprawa parametrów dróg,
- budowa nawierzchni utwardzonych,
- na wyróżnionych odcinkach dróg, zapewnienie samodzielnych pasów ruchu dla wszystkich uczestników (pieszych, rowerzystów, samochodów),
- zastosowanie rozwiązań z zakresu inżynierii ruchu w celu poprawy bezpieczeństwa wszystkich uczestników ruchu szczególnie w obszarach zabudowanych,
- zarezerwowanie terenów na potrzeby lokalizacji stacji paliw oraz usług związanych z obsługą samochodów

Przewiduje się również rozwój sieci tras rowerowych, a tam, gdzie jest to konieczne, poprawę nawierzchni wytyczonych już szlaków. Ważniejsze trasy rowerowe, to:

- trasa regionalna biegnąca wzdłuż drogi wojewódzkiej nr 221,
- Doliny Reknicy (z modyfikacją),
- Wokół Jeziora Przywidzkiego,
- Piekła,
- Trzech Jezior (z modyfikacją),
- Wzgórz Przywidzkich

ROZWÓJ INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ

Zapewnienie odpowiedniego poziomu zaopatrzenia Gminy w wodę oraz kompleksowe rozwiązanie gospodarki wodno - ściekowej, podobnie jak poprawa układu drogowego, jest warunkiem koniecznym wzrostu jakości życia mieszkańców i dynamicznego rozwoju gospodarczego. Gmina posiada opracowania pt.: „Koncepcja modernizacji systemu zaopatrzenia w wodę” oraz „Koncepcja programowo - przestrzenna odprowadzania i oczyszczania ścieków z obszaru Gminy”.

W myśl powyższych dokumentów do najważniejszych zadań należą:

- skoncentrowanie i oparcie systemu zaopatrzenia w wodę na trzech ujęciach podstawowych (Przywidz, Sucha Huta, Ząbrsko) oraz dwóch rezerwowych (Borowina, Stara Huta),
- dokończenie systemu kanalizacji Przywidza,
- rozbudowa systemu kanalizacji w taki sposób, by część ścieków została skierowana do Gdańskiego Systemu Kanalizacji, a jednocześnie do oczyszczalni w Przywidzu trafiała taka ilość ścieków, która wypełniałaby jej przepustowość.

Chcąc zapewnić odpowiednie warunki dla stałego rozwoju gminy należy zabezpieczyć dostęp do źródeł energii. Jednym z przewidywanych rozwiązań jest podłączenie do gazociągu Pszczółki - Łubiana. Długość takiego przyłącza wynosiłaby 10km. Pod tą inwestycję należałoby zarezerwować tereny wskazane w studium na budowę gazociągu oraz stacji redukcyjno - pomiarowej I-go stopnia.

ROZWÓJ INFRASTRUKTURY SPOŁECZNEJ

Na terenie gminy przewiduje się powstanie szeregu inwestycji celu publicznego:

- rozbudowa ośrodka administracyjno - usługowego z miejscami parkingowymi w Przywidzu,
- budowa nowej szkoły podstawowej w Przywidzu,
- utworzenie placówki pobytu dziennego dla osób niepełnosprawnych,
- rozbudowa istniejących strażnic OSP w Jodłownie i Nowej Wsi Przywidzkiej,
- budowa nowych świetlic we wsiach: Sucha Huta, Miłowo, Stara Huta,
- utworzenie terenów sportowych we wsiach: Kierzkowo, Sucha Huta, Klonowo, Marszewska Góra.

POPRAWA STANU ŚRODOWISKA NATURALNEGO I KULTUROWEGO

Dbalność o środowisko naturalne, będące podstawowym bogactwem gminy i determinantem wiodącej roli funkcji turystyczno - rekreacyjnej, pociąga za sobą konieczność podjęcia konkretnych działań dążących do zachowania oraz poprawy ekologii otoczenia. W „Programie ochrony środowiska wraz z planem gospodarki odpadami dla gminy Przywidz na lata 2004-2007 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2008-2011” wyróżnia się następujące priorytety:

- poprawa jakości środowiska i ekologicznych warunków życia ludzi:
 - rozwój komunalnej kanalizacji sanitarnej,
 - ograniczenie oddziaływania na jakość wód obiektów skoncentrowanej produkcji rolnej,
 - doprowadzenie wód Jeziora Przywidzkiego do trwałego stanu przydatności,
 - zapobieganie powstawania odpadów oraz ograniczanie ich jakości,
 - wdrożenie nowoczesnej organizacji odzysku i unieszkodliwiania odpadów,
- zrównoważone wykorzystanie zasobów środowiska przyrodniczego:
 - efektywna ochrona zasobów wód podziemnych,
 - określenie stref zasilania ujęć wody,
 - czynna ochrona jakości wód zlewni Raduni,
 - pełne zwodociągowanie terenów zwartej zabudowy,
 - kształtowanie środowiska przyrodniczego terenów rolniczych zgodnie z zasadami rolnictwa ekologicznego,
 - upowszechnienie zasad uprawy, hodowli i agrotechniki protegujących rolnictwo ekologiczne,
- efektywna ochrona przyrody i krajobrazu:
 - ustanowienie na szczeblu gminnym nowych, indywidualnych form ochrony,
 - modyfikacja systemu obszarów chronionego krajobrazu,
- rozwiązania o charakterze systemowym:
 - intensyfikacja edukacji ekologicznej w szkołach,
 - sukcesywne szkolenie pracowników samorządowych, a także radnych w zakresie zagadnień ochrony środowiska i zrównoważonego rozwoju,
 - podniesienie stopnia organizacji społeczności lokalnych w gminie przez stymulowanie rozwoju organizacji pozarządowych działających na rzecz ochrony środowiska.

Nie mniejsze znaczenie, zarówno dla potencjału ludzkiego, jak i atrakcyjności gminy, ma pielęgnacja środowiska kulturowego. W tym względzie przewiduje się:

- przeciwdziałanie niszczeniu i dekapitalizacji obiektów posiadających walory kulturowe, tj. historię ponad 50 letnią,
- propagowanie idei zachowania starej zabudowy i przystosowania jej do nowych celów,
- przestrzeganie zakazu wprowadzania elementów deprecjonujących krajobraz,
- uzgadnianie z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków wszelkich działań inwestycyjnych, remontowych i porządkowych w obiektach wpisanych do rejestru zabytków,
- uwzględnianie uwarunkowań historyczno - urbanistycznych w przypadku konieczności lokalizacji nowoprojektowanego zainwestowania w sąsiedztwie obiektów lub zespołów zabytkowych,
- uporządkowanie i uczynienie pierwotnej formy starych założeń cmentarnych,
- przyjęcie zasady objęcia ochroną wszystkich starodrzewów, które uznaje się za dobro kultury,
- przebadanie wszelkich stanowisk archeologicznych przed naruszeniem ich struktury,
- wprowadzenie stref ochrony ekspozycji krajobrazu związanych z historycznymi założeniami, układami ruralistycznymi wsi.

POPRAWA WARUNKÓW I JAKOŚCI ŻYCIA MIESZKAŃCÓW

Poprawa jakości życia mieszkańców powinna następować poprzez tworzenie odpowiednich warunków do rozwoju funkcji gospodarczych, a także przez poprawę standardów zamieszkania, wypoczynku i obsługi mieszkańców gminy. Do zadań realizujących powyższy postulat należą:

- zapewnienie dostępu do podstawowej infrastruktury technicznej,
- rozwój i poszerzenie infrastruktury społecznej oraz sportowej,
- stworzenie atrakcyjnych form spędzania wolnego czasu, oferty w zakresie kultury, sportu i rekreacji,
- działania prowadzące do powstawania nowych miejsc pracy na terenie gminy, poprzez stworzenie dogodnego klimatu dla inwestorów,
- wspieranie wszelkich inicjatyw społecznych przyczyniających się do wzmacniania tożsamości i więzi lokalnych,

OGÓLNA LISTA ZADAŃ WG HIERARCHII

Wielość niezbędnych do realizacji zadań sprawia, że ogromnie trudno jest zhierarchizować je pod względem ważności i pierwszeństwa w realizacji. Jednakże zaznaczyć należy, iż skutki niektórych działań nie będą ograniczać się jedynie do jednego obszaru, lecz mogą mieć szerszy wpływ. Na przykład: poprawa nawierzchni drogi będzie miała wpływ nie tylko na jakość życia mieszkańców z niej korzystających, lecz również spowoduje wzrost atrakcyjności terenów inwestycyjnych rozlokowanych w jej sąsiedztwie. Celem głównym wszelkich działań ma być „przekształcenie organizmu gminy, w oparciu o lokalne walory i zasoby, zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju, tak aby Przywidz uczynić gminą zamożną, o wysokiej jakości życia, spełniającym wymogi określone w wizji gminy”.

W ogólnym ujęciu hierarchia zadań przedstawia się następująco:

PRIORYTET 1.

W ZAKRESIE INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ

- modernizacja i poprawa stanu nawierzchni dróg gminnych,
- rozbudowa i modernizacja systemu wodociągowego,

W ZAKRESIE INFRASTRUKTURY SPOŁECZNEJ

- utworzenie nowych terenów sportowych i modernizacja już istniejących,
- poprawa infrastruktury oświatowej,

W ZAKRESIE EKOLOGII I OCHRONY ŚRODOWISKA

- rozbudowa sieci kanalizacyjnej,
- wdrożenie nowoczesnej gospodarki odpadami stałymi,

W ZAKRESIE PRZEDSIĘBIORCZOŚCI

- przygotowanie pakietu udogodnień dla inwestorów oraz rozwiązań promujących przedsiębiorczość, uzbrojenie obszarów atrakcyjnych gospodarczo, przeznaczonych pod działalność handlową, usługową i produkcyjną,
- rozbudowa publicznej infrastruktury turystycznej,

W ZAKRESIE DZIEDZICTWA KULTUROWEGO

- objęcie ochroną ruralistycznych układów historycznych wsi,
- przeciwdziałanie niszczeniu obiektów posiadających walory kulturowe,

PRIORYTET 2.

W ZAKRESIE INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ

- zwiększenie wydajności gminnych ujęć wody,
- na wyróżnionych odcinkach dróg, zapewnienie samodzielnych pasów ruchu dla wszystkich uczestników (pieszych, rowerzystów, samochodów) oraz zastosowanie rozwiązań z zakresu inżynierii ruchu w celu poprawy bezpieczeństwa wszystkich uczestników ruchu szczególnie w obszarach zabudowanych,
- budowa i modernizacja chodników oraz ścieżek rowerowych pomiędzy sołectwami,
- budowa gazociągu ze stacją redukcyjną I-go stopnia,

W ZAKRESIE INFRASTRUKTURY SPOŁECZNEJ

- utworzenie placówki pobytu dziennego dla osób niepełnosprawnych,
- rozbudowa istniejących strażnic OSP w Jodłownie i Nowej Wsi Przywidzkiej,
- budowa nowych świetlic wiejskich,

W ZAKRESIE EKOLOGII I OCHRONY ŚRODOWISKA

- ustanowienie nowych, indywidualnych form ochrony przyrody,
- monitoring stanu środowiska (czystości wód i powietrza),

- wprowadzenie rozwiązań o charakterze systemowym (edukacja, szkolenia, organizacja),

W ZAKRESIE PRZEDSIĘBIORCZOŚCI

- utrzymywanie dogodnego klimatu do inwestowania w gminie,
- aktywna promocja walorów gminy,

W ZAKRESIE DZIEDZICTWA KULTUROWEGO

- uwzględnianie uwarunkowań historyczno - urbanistycznych przy lokalizacji nowoprojektowanego zainwestowania,
- objęcie ochroną wszystkich starodrzewów, założeń cmentarnych oraz innych obiektów o wartościach kulturowych,

OPINIA MIESZKAŃCÓW

Zadaniem przeprowadzonej wśród mieszkańców gminy ankiety było zbadanie hierarchii problemów dokuczających naszym respondentom.

W związku z powyższym problemy te podzielono na cztery kolejne grupy:

1. gospodarki wodno-ściekowej:

- *brak sieci kanalizacyjnej,*
- *brak sieci wodociągowej,*
- *brak monitoringu gospodarki wodno-ściekowej,*

2. kultury, sportu i rekreacji:

- *za mało ścieżek rowerowych,*
- *za mało ofert dla mieszkańców w zakresie kultury,*
- *za mało boisk wiejskich,*

3. dróg, obiektów infrastruktury społecznej:

- *słaby stan dróg gminnych,*
- *słaby stan obiektów szkolnych,*
- *słaby stan placówki zdrowia, ochotniczej straży pożarnej i GOK,*

4. gospodarki odpadami:

- *zbiórka odpadów surowcowych,*
- *zbiórka odpadów wielkogabarytowych,*
- *zbiórka odpadów z sektora budowlanego.*

Najbardziej uciążliwym problemem okazał się słaby stan dróg gminnych. Wskazało go około 67.75 % badanych.

Natomiast, jedynie 5 % ankietowanych umieściło gospodarkę odpadami na pierwszym

miejscu.

<i>Sołectwo</i>	<i>Brak sieci kanalizacyjnej [%]</i>	<i>Brak sieci wodociągowej [%]</i>	<i>Brak monitoringu gospodarki wodno-ściekowej [%]</i>	<i>Za mało ścieżek rowerowych [%]</i>	<i>Za mało ofert w zakresie kultury [%]</i>	<i>Za mało boisk wiejskich [%]</i>	<i>Słaby stan dróg gminnych [%]</i>	<i>Słaby stan obiektów szkolnych [%]</i>	<i>Słaby stan placówki zdrowia, OSP [%]</i>	<i>Zbiórka odpadów surowcowych [%]</i>	<i>Zbiórka odpadów wielkogabarytowych [%]</i>	<i>Zbiórka odpadów z sektora budowlanego [%]</i>
Borowina	70,27	13,51	16,22	29,73	48,65	21,62	81,08	10,81	8,11	59,46	27,03	13,51
Częstocin	46,16	38,46	15,38	38,46	38,46	23,08	84,62	7,69	7,69	61,54	23,08	15,38
Huta Dolna	81,82	4,54	13,64	13,64	45,45	40,91	86,36	9,09	4,55	45,45	45,45	9,10
Jodłowno	21,05	52,63	26,32	52,63	36,84	10,53	68,42	26,32	5,26	36,85	21,05	42,10
Kierzkowo	33,33	55,56	11,11	33,33	44,45	22,22	55,56	33,33	11,11	55,55	22,23	22,22
Kozia Góra	53,33	40	6,67	20	46,67	33,33	86,68	6,66	6,66	20	66,67	13,33
Marszewo	58,33	33,33	8,34	0	58,33	41,67	91,67	0	8,33	75	8,33	16,67
Michalin	30,77	46,15	23,08	30,77	53,85	15,38	84,62	7,69	7,69	53,84	23,08	23,08
Miłowo	42,86	57,14	0	42,86	57,14	0	57,14	28,57	14,29	57,14	14,29	28,57
Nowa Wieś	83,33	16,67	0	50	33,33	16,67	50	16,66	33,34	33,33	33,34	33,33
Olszanka	50	37,5	12,5	25	50	25	100	0	0	12,5	50	37,5
Piekło Górne	28,58	61,90	9,52	14,29	57,14	28,57	90,48	0	9,52	61,90	19,05	19,05
Pomlewo	65,52	24,14	10,34	41,38	41,38	17,24	65,52	20,69	13,79	65,52	20,69	13,79
Przywidz	34,53	17,27	48,20	35,97	47,48	16,55	79,14	12,95	7,91	42,45	35,97	21,58
Stara Huta	50	50	0	0	50	50	100	0	0	0	50	50
Sucha Huta	44,44	44,44	11,12	33,33	44,45	22,22	99,99	0	0	22,22	55,56	22,22
Trzepowo	51,28	43,59	5,13	23,08	43,59	33,33	74,36	20,51	5,13	30,77	48,72	20,51
Ogólnie	46,5	29	24,5	31	46,75	22,25	79	13	8	45,75	33,75	20,5

V. REALIZACJA ZADAŃ I PROJEKTÓW

PROJEKTY/ZADANIA PRZEWIDZIANE DO REALIZACJI W LATACH 2004-2006

Inwestycje przewidziane do realizacji w latach 2004 - 2006 ujęte są w Wieloletnim Planie Inwestycyjnym Gminy . Przedstawia je poniższa tabela.

WIELOLETNI PROGRAM INWESTYCYJNY NA LATA 2004-2006 GMINY PRZYWIDZ

L.p.	<i>Nazwa i lokalizacja inwestycji</i>	<i>Nazwa inwestycji</i>	<i>Planowane efekty rzeczowe</i>	<i>Termin realizacji zadania</i>	<i>Przewidywany koszt</i>	<i>Rok budżetowy 2004</i>			<i>Rok budżetowy 2005</i>			<i>Rok budżetowy 2006</i>			
						<i>Budżet Gminy</i>	<i>Budżet państwa</i>	<i>SAPARD</i>	<i>Budżet Gminy</i>	<i>Inne</i>		<i>Budżet gminy</i>	<i>Inne</i>		
								<i>EFRR</i>		<i>Budżet Państwa</i>	<i>EFRR</i>		<i>Budżet państwa</i>	<i>EFRR</i>	
						1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

1.	Inwestycje wodociągowe w tym wodociągi wiejskie teren gminy Przywidz 010/01010	Rozbudowa wodociągu Kierzkowo-Bliziny	Ciągła dostawa wody 2685 mb siecią wodociągową	2004	224 533,97	69 253,15	155 280,82								
		Rozbudowa wodociągu Trzepowo-Piekło Górne	Projekt	2003/04	30 000,00	24 000,00									
		Budowa wodociągu Marszewska Kolonia	Projekt	2003	15 000,00										
		Rozbudowa Systemu wodociągowego w gminie	16.747mb sieci wodociągowej oraz 78szt przyłączy	2005/06	3879448,92				436438,01	290958,67	2182190,02	145479,33	96986,22	727396,67	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	
		Rozbudowa wodociągu Ząbrsko Górne	Projekt	2003	15 000,00										

2.	Sieć kanalizacji na wieś Przywidz 010/01010	Budowa II etapu kanalizacji Przywidz	Skanalizowana część wsi	2003	435 000,00									
		Budowa kanalizacji sanitarnej z przyłączami we wsi Przywidz	Skanalizowana wieś	2004	460 000,00	460 000,00								
3.	Oświetlenie uliczne 900/90015	Oświetlenie uliczne, Koronki	Projekt	2004	4 000,00	4 000,00								
			Nowe punkty świetlne	2005	16 000,00				16 000,00					
4.	Drogi Gminne 600/60016	Budowa kanalizacji deszczowej i nawierzchni Przywidz ul. Brzozowa	Projekt	2004	20 000,00	20 000,00								
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15

		Budowa ulic na osiedlu 700-lecia Przywidz	Projekt	2004	50 000,00	50 000,00								
		Przebudowa drogi gminnej Pomlewo-Kozia Góra (Etap II i III)	Nowa nawierzchnia	2003	50 000,00									
				2004	802 785,95	30 000,00	50 000,00							
		Modernizacja drogi gminnej Klonowo Górne Stara Huta	Projekt	2003/04	40 000,00	10 000,00	20.000							
5.	Oświata 801/80101	Rozbudowa Zespołu Przedszkolno Szkolnego Przywidz ul. Uhlenberga	Łącznik dojścia do toalet	2004/05	38 753,00	10 000,00			28 753,00					
		Rozbudowa Gimnazjum - szatnia	Projekt	2004	10 000,00	10 000,00								
		Budowa boiska gimnazjalnego	Boisko	2004/05	718 960,65	30 000,00	20 000,00	150 000,00	79.365,00	51 896,00	389 220,00			
1		2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14

		Ocieplenie budynku SP Trzepowo	Oszczędność opału	2005	45 000,00				45 000,00					
		Gimnazjum	Kserokopiarka	2004/05	5 000,00	3 000,00			2 000,00					
6.	Ochotnicza Straż Pożarna 754/75412	Adaptacja świetlicy w remizie OSP, Nowa Wieś	Świetlica środowiskowa	2005	74 000,00				74 000,00					
7.	Administracja 750/75023	Sprzęt komputerowy	Sieć	2003	43 000,00	10 000,00			8 000,00					
		Oprogramowanie		2003	11 100,00									
X	Ogółem				3108133,57	730 253,15	90.000	305 280,82	689 556,01	342 854,67	2 571410,02	145479,33	96986,22	727396,67

PROJEKTY/ZADANIA PRZEWIDZIANE DO REALIZACJI W LATACH 2007-20013

Nazwa inwestycji	Liczba etapów inw.	Okres realizacji	Szacunkowa wartość zadaniowa (zł)	Jednostka realizująca
Uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej	IX	2007/2011	4.765.000	Urząd Gminy w Przywidzu
Wdrożenie programu gospodarki odpadami	III	2007/2011	330.000	j.w.
Ochrona atmosfery, przyrody i krajobrazu	X	2007/2011	450.000	j.w.
Modernizacja sieci dróg		2007/2013	6.000.000	j.w.
Rozbudowa infrastruktury turystycznej		2007/2013	2.000.000	j.w.

Najważniejsze rezultaty działań przewidzianych do realizacji w latach 2004-2013 to:

- uporządkowanie gospodarki wodno - ściekowej i pełne zabezpieczenie potrzeb w tym względzie,
- uzbrojenie terenów przewidzianych pod rozwój działalności handlowej, usługowej i produkcyjnej,
- wzrost atrakcyjności inwestycyjnej i turystycznej gminy,
- aktywizacja społeczna i gospodarcza mieszkańców gminy,

VI. POWIĄZANIE PROJEKTÓW Z INNYMI DZIAŁANAMI REALIZOWANYMI NA TERENIE GMINY /POWIATU/WOJEWÓDZTWA

Programy gminne zostały ukształtowane wokół kompleksowych, ale wewnętrznie spójnych dziedzin. To powoduje, że o ile dla gminy problematyka budowy infrastruktury technicznej jest jednym zwartym podprogramem, o tyle środki na ten cel, w zależności czy infrastruktura obsługiwać będzie rolnictwo, czy też będzie adresowana do terenów rozwojowych, czy też będzie służyć ochronie środowiska, mogą być lokowane w różnych Sektorowych Programach Operacyjnych. To powoduje, że projekty, które będą tworzone w ramach tak zdefiniowanych programów i podprogramów mogą być adresowane do różnych źródeł środków pomocowych. Należy jednak mieć na uwadze, aby projekty w sposób jednoznacznie spełniały kryteria określone dla danego programu operacyjnego w ramach określonego priorytetu i działania.

Działania podejmowane przez samorząd gminny są zbieżne ze Strategią Rozwoju Województwa Pomorskiego. Strategia rozwoju województwa, to przedstawiona w formie dokumentu koncepcja działań zmierzających do długotrwałego i zrównoważonego rozwoju regionu. Strategia określa wizję regionu oraz priorytety, cele i zadania jej realizacji.

Priorytet 1. Rozwój kapitału ludzkiego oparty na wiedzy i aktywności

Cel 1.1. Zwiększenie mobilności i przedsiębiorczości mieszkańców regionu

Zadania

- Polepszenie obiegu informacji o lokalnych rynkach pracy, w celu zwiększenia mobilności zawodowej pracowników.
- Ułatwienie dojazdów do pracy na obszarach dotkniętych wysokim bezrobociem.
- Inicjowanie oraz wspieranie przedsiębiorczości i tworzenia nowych miejsc pracy na obszarach dotkniętych wysokim bezrobociem.
- Inicjowanie i wspieranie programów edukacyjnych służących poszerzaniu zdolności adaptacyjnych młodzieży oraz przekwalifikowywaniu dorosłych.

Cel 1.2. Rozwój systemu edukacji

Zadania

- Rozbudowa ośrodków akademickich Trójmiasta i Słupska oraz kształcenia na poziomie wyższym w miastach powiatowych.
- Zwiększenie różnorodności form i treści nauczania. Utworzenie systemu wspierania innowacji i eksperymentów edukacyjnych.

- Upowszechnianie nauki języków obcych i edukacji ekologicznej.
- Wspieranie regionalnych specjalności edukacyjnych i naukowo-badawczych oraz specjalności obejmujących nową technikę i technologię. Eksport usług edukacyjnych do innych regionów i za granicę. Uczestnictwo w międzynarodowej kooperacji naukowej.
- Wzmocnienie systemu ustawicznego kształcenia dorosłych.
- Polepszenie dostępu młodzieży ze wsi i małych miast do edukacji wszystkich szczebli oraz stworzenie systemu wsparcia finansowego dla niezamożnych uczniów i studentów.

Cel 1.3. Pobudzanie aktywności obywatelskiej i społecznej

Zadania

- Wspieranie rozwoju organizacji społecznych, a zwłaszcza prowadzących działalność na rzecz regionu i jego mieszkańców.
- Wspieranie aktywności społecznej osób w wieku poprodukcyjnym.
- Zwiększenie roli organizacji pozarządowych w umacnianiu tożsamości regionalnej.

Priorytet 2. Restrukturyzacja i unowocześnianie gospodarki

Cel 2.1. Stworzenie regionalnego systemu innowacji

Zadania

- Rozwijanie sektorów opartych na wiedzy oraz badań i rozwoju w sferze nowych technik i technologii w celu realizowania potrzeb gospodarki.
- Tworzenie centrów transferu nowych technologii oraz polepszenie obiegu informacji oraz współpracy między nauką i gospodarką.
- Poprawa dostępu przedsiębiorstw do technologii informacyjno-telekomunikacyjnych i ich infrastruktury.
- Wspieranie rozwoju centrum targowo-wystawienniczego.

Cel 2.2. Rozwój sektora małych i średnich przedsiębiorstw

Zadania

- Wspieranie rozwoju sektora małych i średnich przedsiębiorstw (MSP), zwłaszcza skierowanych na przedsięwzięcia innowacyjne.
- Polepszenie dostępu MSP do kapitału oraz informacji gospodarczej i technicznej.

- Wspieranie rozwoju instytucji otoczenia MSP, zwłaszcza w dziedzinie kształcenia kadr, doradztwa, współpracy regionalnej i kontaktów międzynarodowych.
- Pomoc w inicjowaniu i wspieraniu rozwoju sektora MSP na terenach wiejskich i dotkniętych wysokim bezrobociem.
- Wspieranie działań dostosowawczych MSP do norm, standardów i warunków konkurencji w Unii Europejskiej.
- Wspieranie rozwoju MSP kooperacyjnych i usługowych branży okrętowej.

Cel 2.3. Unowocześnienie tradycyjnych sektorów gospodarki

Zadania

Rolnictwo

- Restrukturyzacja gospodarstw rolnych i wzmacnianie ich zdolności towarowych do funkcjonowania na rynkach europejskich.
- Wspieranie rozwoju podmiotów instytucjonalnych zakresie ubezpieczeń wzajemnych oraz usług bankowych, w szczególności kredytów.
- Dostosowanie handlu surowcami rolnymi, przetwórstwa żywności oraz promocji regionalnych produktów żywnościowych do warunków konkurowania w Unii Europejskiej.
- Wspieranie powiązań kooperacyjnych producentów rolnych.
- Promowanie prośrodowiskowych zasad uprawy, chowu i produkcji żywności pochodzącej z gospodarstw stosujących te zasady.
- Rewaloryzacja techniczna i gospodarcza obszarów wiejskich, szczególnie Żuław i Powiela, w celu maksymalnego wykorzystania ich właściwości przyrodniczych do produkcji żywności.
- Wspieranie postępu biologicznego i nowoczesnych metod produkcji rolnej.
- Wspieranie rozwoju hodowli ryb i rybactwa śródlądowego, zwłaszcza na obszarach małej aktywności gospodarczej.

Rybołówstwo

- Wspieranie rybołówstwa dalekomorskiego, bałtyckiego i przybrzeżnego wobec wyzwań konkurencyjności, także w związku z przystąpieniem do Unii Europejskiej.
- Rozwój struktur rynku rybnego, wspieranie przetwórstwa rybnego i gastronomii rybnej.

Przemysł okrętowy

- Tworzenie warunków i prowadzenie działań w celu wzmocnienia zaplecza badawczego, konstrukcyjnego i naukowo - dydaktycznego przemysłu okrętowego.
- Rozwój infrastruktury regionalnej służącej wzmocnieniu znaczenia stoczni produkcyjnych i remontowych regionu oraz utrzymaniu międzynarodowej pozycji konkurencyjnej.

Żegluga

- Wspieranie działań zmierzających do lepszego wykorzystania warunków rynkowych przez firmy żeglugowe (np. przewozy turystyczne, przybrzeżne, krótkiego dystansu, żegluga promowa, przewozy pasażersko - towarowe i szkolne).
- Zwiększenie liczby połączeń promowych Gdańska, Gdyni i Ustki, m.in. poprzez rozbudowę baz promowych.
- Wspieranie rozwoju żeglugi śródlądowej w łańcuchu transportowym.
- Doprowadzenie do pełnego otwarcia polskich akwenów Zalewu Wiślanego dla żeglugi morskiej.

Cel 2.4. Rozwój usług, transportu i turystyki

Zadania

Usługi

- Rozbudowa i poszerzenie oferty placówek obsługi biznesu, nauki, kultury, administracji i innych usług wyższego rzędu na obszarze Trójmiasta i Słupska.
- Wspieranie i rozwój instytucji oraz imprez kulturalnych rangi krajowej i międzynarodowej, zwłaszcza bałtyckiej.
- Rozbudowa reprezentacyjnych terenów śródmiejskich w Gdańsku, Sopocie i Gdyni jako międzynarodowej wizytówki regionu.
- Wzmocnienie funkcji usługowych i administracyjnych wyższego rzędu w Słupsku. Podniesienie walorów śródmieścia Słupska.
- Nawiązanie współpracy publiczno - prywatnej na rzecz rozwoju wyższego szkolnictwa artystycznego (film, TV, teatr, muzyka).

Transport

- Tworzenie systemu transportowego równoważącego rolę kolei, transportu drogowego i wodnego.

- Stworzenie centrów logistyczno - dystrybucyjnych.
- Zwiększenie znaczenia portu lotniczego „Gdańsk-Trójmiasto”.

Turystyka

- Wspieranie rozwoju turystyki miejskiej i krajoznawczej, uwzględniając przede wszystkim:
 - ponadregionalne znaczenie zabytków Gdańska i zamku w Malborku, atrakcyjność szlaku zamków krzyżackich, głównie na Powiślu,
 - wykorzystanie unikatowych krajowych i europejskich walorów Ziemi Pomorskiej (Słowiński Park Narodowy i Park Narodowy Borów Tucholskich), wybitnego dziedzictwa kulturowego i krajobrazu Kaszub i Kociewia, atrakcyjności pojezierzy: bytomskiego i krajeńskiego oraz Żuław Wiślanych, Półwyspu Helskiego i Mierzei Wiślanej.
- Promocja markowych produktów regionu (np. „Kraina w kratę”) i kreowanie nowych.
- Poszerzenie funkcji turystycznej małych portów. Rozwój marin, przybrzeżnej żeglugi pasażerskiej i śródlądowej oraz innych form turystyki morskiej.
- Popieranie inicjatyw samorządowych prywatnych zmierzających do przedłużenia sezonu, w szczególności poprzez budowę parków wodnych, rozwój usług leczniczych i sanatoryjnych oraz rozwój całorocznej bazy hotelowej.
- Wspieranie rozwoju agroturystyki, zwłaszcza na obszarach strukturalnie słabych.
- Kształcenie kadr dla turystyki i agroturystyki, z uwzględnieniem edukacji ekologicznej.
- Stworzenie sieci tras dla turystyki rowerowej.

Cel 2.5. Zwiększenie atrakcyjności inwestycyjnej

Zadania

- Zapewnienie ładu przestrzennego jako istotnego warunku rozwoju gospodarczego. Usprawnienie gospodarki przestrzennej na wszystkich poziomach samorządowych celu poprawy atrakcyjności inwestycyjnej.
- Tworzenie obszarów ułatwionego inwestowania i przyspieszonego rozwoju, szczególnie wokół regionalnych korytarzy transportowych.
- Pełne wykorzystanie specjalnych stref ekonomicznych: słupskiej i tczewsko - żarnowieckiej, między innymi poprzez pomoc w budowie infrastruktury technicznej obszarów stref oraz działania marketingowe promujące strefy w kraju i za granicą.

- Wspieranie zagospodarowania na cele miejskie terenów niewykorzystywanych na funkcje portowe i przemysłowe. Kreowanie atrakcyjnych przybrzeżnych stref miejskich (tzw. waterfrontów).

Cel 2.6. Wsparcie i stopniowe przekształcanie słabych strukturalnie obszarów wiejskich

Zadania

- Przekształcenie i dostosowanie obszarów popegeerowskich do nowych inicjatyw inwestycyjnych.
- Tworzenie pozarolniczych źródeł utrzymania na wsi i w małych miastach.
- Rozbudowa i modernizacja infrastruktury technicznej.
- Wyznaczenie zasięgu, określenie potrzeb i zintensyfikowanie doraźnej pomocy dla obszarów popegeerowskich.

Priorytet 3. Rozbudowa i modernizacja infrastruktury służącej wzmocnieniu konkurencyjności i spójności regionu

Cel 3.1. Przyspieszenie modernizacji metropolii Trójmiasta

Zadania

- Pełne wykorzystanie ukształtowanego historycznie potencjału społeczno - gospodarczego i kulturowego Trójmiasta jako bałtyckiej metropolii.
- Sformułowanie strategicznej wizji rozwoju funkcji metropolitalnych Trójmiasta.
- Sformułowanie strategii restrukturyzacji portów Gdańska i Gdyni jako układu komplementarnego, oferującego potencjał przeładunkowy dla krajów ościennych, szczególnie dla Białorusi i Ukrainy.
- Zintensyfikowanie wspólnych przedsięwzięć zmierzających do ochrony trójmiejskiego systemu ekologicznego.

Cel 3.2. Przeciwdziałanie marginalizacji obszarów peryferyjnych

Zadania

- Utworzenie regionalnego systemu transportu zbiorowego (kolej i autobus), polepszającego dostępność do Trójmiasta, Słupska i miast powiatowych z obszarów peryferyjnych.

- Zapewnienie dostępności usług publicznych (edukacja, ochrona zdrowia, bezpieczeństwo, kultura, media regionalne) na poziomie zapobiegającym marginalizacji obszarów peryferyjnych.

Cel 3.3. Rozbudowa i modernizacja infrastruktury transportowej

Zadania

- Inicjowanie i koordynacja działań zmierzających do modernizacji i budowy korytarzy transportowych nr VI i IA Europy Środkowo - Wschodniej (A-1 i kolej superszybka).
- Modernizacja i podniesienie znaczenia dróg krajowych numer 6, 7, 22 i 50.
- Poprawa dostępności transportowej do węzła komunikacyjnego, w tym portów Gdańska i Gdyni, lotniska oraz małych portów.
- Stworzenie w aglomeracji Trójmiasta zintegrowanego systemu transportu zbiorowego.
- Działania na rzecz integracji transportowej obszarów położonych po obu stronach Wisły – w tym budowy mostów.

Cel 3.4. Rozbudowa i modernizacja infrastruktury portowej

Zadania

- Skoordynowanie inwestycji infrastruktury w portach regionu z punktu widzenia interesów regionalnych.
- Wspieranie modernizacji i rozbudowy infrastruktury małych portów.

Cel 3.5. Rozwój telekomunikacji

Zadania

- Poprawa sprawności funkcjonowania regionalnego rynku usług telekomunikacyjnych.
- Zapewnienie powszechnego dostępu do Internetu, z uwzględnieniem obszarów wiejskich.

Cel 3.6. Modernizacja i rozwój energetyki

Zadania

- Poprawa infrastruktury energetyki, zwiększenie efektywności wykorzystania energii i polepszenie zaopatrzenia w energię.
- Zwiększenie potencjału energetycznego regionu z wykorzystaniem źródeł odnawialnych (np. elektrownie wiatrowe i wodne).

- Rozwój energetyki w oparciu o przyjazne dla środowiska nośniki energii (np. elektrownie gazowe).

Priorytet 4. Kreowanie wysokiej jakości życia

Cel 4.1. Tworzenie bezpiecznych i atrakcyjnych warunków życia

Zadania

- Poprawa jakości życia i zwiększenie atrakcyjności osiedleńczej.
- Poprawa realnego stanu i społecznego poczucia bezpieczeństwa mieszkańców i turystów. Zapobieganie przestępczości wśród nieletnich. Polepszenie współpracy policji ze społecznościami lokalnymi. Eliminowanie wpływów zorganizowanych grup przestępczych.
- Utworzenie zintegrowanego regionalnego systemu ratownictwa.
- Zabezpieczenie i przeciwdziałanie skutkom nadzwyczajnych zagrożeń środowiska i zjawisk przyrodniczych o charakterze klęsk żywiołowych.

Cel 4.2. Poprawa ekologicznych warunków życia

Zadania

- Zmniejszenie poziomu zanieczyszczenia środowiska w odniesieniu do:
 - Powietrza
 - redukcja i neutralizacja gazowych zanieczyszczeń atmosfery u źródła,
 - gazyfikacja obszarów wiejskich,
 - Wody
 - poprawa zaopatrzenia w wodę i polepszenie jakości wód, szczególnie wody pitnej,
 - modernizacja i budowa oczyszczalni ścieków w połączeniu z równoczesną rozbudową i budową systemów kanalizacji sanitarnej,
 - wzmocnienie obudowy biologicznej cieków i jezior,
 - Gleby
 - rekultywacja terenów zdewastowanych przyrodniczo, zwłaszcza przemysłowych i nieczynnych składowisk odpadów,
 - Klimatu akustycznego
 - ograniczenie uciążliwości komunikacyjnych w miastach i wzdłuż głównych tras

komunikacyjnych.

- Regulacja stosunków wodnych w zakresie ochrony przeciwpożarowej i odprowadzania wód opadowych, Rozwój regionalnego systemu małej retencji wodnej, z poszanowaniem warunków ekologicznych.
- Racjonalizacja gospodarki odpadami (segregacja, recykling, utylizacja), gospodarcze wykorzystanie i unieszkodliwianie odpadów przemysłowych, w tym niebezpiecznych. Opracowanie i wdrożenie wojewódzkiego, zintegrowanego programu gospodarki odpadami.

Cel 4.3. Racjonalne gospodarowanie zasobami naturalnymi

Zadania

- Dostosowanie rozmiarów lokalizacji ujęć wodnych do pozostających w dyspozycji zasobów wód podziemnych i powierzchniowych. Ochrona głównych zbiorników wód.
- Poprawa zawartości przestrzennej lasów i zwiększenie ich powierzchni. Wzrost różnorodności biologicznej i zwiększenie odporności ekosystemów leśnych.
- Zmiany regionalnego systemu gospodarowania energią w celu zwiększenia jego efektywności, zmniejszenia energochłonności i emisji zanieczyszczeń. Wzrost udziału odnawialnych źródeł energii w bilansie energetycznym regionu.
- Aktywna ochrona zasobów przyrodniczych i walorów krajobrazu rolniczego przyjaznego środowisku oraz rejonów rekreacyjnych.
- Eksploatacja zasobów biologicznych morza na poziomie gwarantującym ich odnawialność.

Cel 4.4. Poprawa efektywności ochrony przyrody i krajobrazu

Zadania

- Wzmocnienie spójności i ciągłości przestrzennej systemu obszarów chronionych województwa.
- Objęcie ochroną części obszarów nadbrzeżnych i morskich akwenów przybrzeżnych.
- Zapobieganie degradacji i rewitalizacja krajobrazu obszarów pojeziernych.
- Zwiększenie powierzchni terenów objętych ochroną rezerwatową oraz innymi formami indywidualnej ochrony przyrody, w tym ustanowienie Światowego Rezerwatu Biosfery „Bory Tucholskie”.

Cel 4.5. Wspieranie różnorodności kulturowej regionu

Zadania

- Wspieranie działań służących umacnianiu tożsamości regionalnej z zachowaniem różnorodności tradycji, dorobku i dziedzictwa historycznego – kaszubskiego, kociewskiego i innych.
- Wspieranie instytucji kulturalnych na obszarach wiejskich oraz ludowych form kultury.
- Wspieranie i promocja języka kaszubskiego oraz lokalnych dialektów.
- Pielęgnowanie walorów krajobrazów historycznych regionu (Kaszuby, Kociewie, Żuławy, Powidle, Bory Tucholskie, Ziemia Słowińska, strefa przymorska, „Kraina w kratę”).

Cel 4.6. Zachowanie dziedzictwa historycznego

Zadania

- Zachowanie oraz wspieranie rewitalizacji zabytkowych obiektów (zamki, obiekty sakralne, dwory) i obszarów (miasta, parki, cmentarze).
- Pielęgnowanie i promocja tradycji morskich.
- Utrwalanie i dokumentowanie najnowszej historii regionu, dziedzictwa Solidarności, w szczególności zaś jego roli w walce o swobody obywatelskie i godność ludzką.

Cel 4.7. Promocja zdrowia i rozwój kultury fizycznej

Zadania

- Polepszenie dostępu mieszkańców do specjalistycznej opieki medycznej. Modernizacja i racjonalizacja rozmieszczenia placówek publicznej służby zdrowia.
- Wspieranie inicjatyw służących promocji zdrowia i proekologicznemu stylowi życia.
- Wykorzystanie możliwości rozwoju lecznictwa uzdrowiskowego w Ustce i Sopocie.
- Wspieranie rozwoju kultury fizycznej i sportu młodzieżowego, głównie w oparciu o bazę szkolną.

PODZIAŁ ZADAŃ PRZY REALIZACJI

<i>Programy</i>	<i>Podmiot realizujący - wnioskodawca</i>	<i>Pochodzenie środków własnych</i>
LP1 - LOKALNY PROGRAM ROZWOJU I MODERNIZACJI ROLNICTWA		
<i>Podprogram 1 (P1) - Rozwój rolnictwa ekologicznego</i>		
<i>SPO Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich (Ó); PRIORYTET 1 - Wspieranie zmian i dostosowań w rolnictwie</i>		
Działanie 1 - Inwestycje w gospodarstwach rolnych		
C11 w celu zmniejszenia kosztów produkcji	1. Rolnicy	I. Środki prywatne
C11 w celu poprawy efektywności i organizacji produkcji	1. Rolnicy	I. Środki prywatne
C11 w celu poprawy warunków higienicznych oraz warunków utrzymania zwierząt	1. Rolnicy	I. Środki prywatne

<i>Programy</i>	<i>Podmiot realizujący - wnioskodawca</i>	<i>Pochodzenie środków własnych</i>
Działanie 2 - Ułatwienie startu młodym rolnikom		
C12 ułatwienie rozpoczęcia działalności	1. Rolnicy	I. Środki prywatne
C12 modernizacja przejmowanego gospodarstwa	1. Rolnicy	I. Środki prywatne
Działanie 3 - Szkolenia (w ramach LP5 Lokalnego Programu „Rozwój zasobów ludzkich”; Podprogram 2 (P2) „Gminne centrum informacji, kształcenia kadr i innowacji”)		
Działanie 4 - Wsparcie doradztwa rolniczego (w ramach LP5 Lokalnego Programu „Rozwój zasobów ludzkich”; Podprogram 2 (P2) „Gminne centrum informacji, kształcenia kadr i innowacji”)		
Działanie 5 - Scalanie gruntów		
C15 pomoc w opracowaniu dokumentacji geodezyjno-prawnej (w ramach LP5 Lokalnego Programu „Rozwój zasobów ludzkich”; Podprogram 2 (P2) „Gminne centrum informacji, kształcenia kadr i innowacji”)	-	-
Działanie 6 - Gospodarowanie rolniczymi zasobami wodnymi		
C16 inwestycje z zakresu budowy i modernizacji urządzeń melioracji wodnych	1. Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych 2. Rolnicy	I. Budżet II. Środki prywatne
<i>SPO Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich (C); PRIORYTET 2 - Zrównoważony rozwój obszarów wiejskich</i>		
Działanie 2 - Różnicowanie działalności rolniczej i zbliżonej do rolnictwa w celu zapewnienia różnorodności działań lub alternatywnych źródeł dochodów		
C22 pomoc inwestycyjna - zwrot części kosztów uruchomienia działalności dodatkowej zbliżonej do rolnictwa	1. Rolnicy	I. Środki prywatne
Działanie 3 - Rozwój i ulepszanie infrastruktury technicznej związanej z rolnictwem		

<i>Programy</i>	<i>Podmiot realizujący - wnioskodawca</i>	<i>Pochodzenie środków własnych</i>
C23 małe projekty mające na celu polepszenie dostępu przedsiębiorców i wiejskich gospodarstw domowych do infrastruktury technicznej (projekty indywidualne leżące po stronie właścicieli nieruchomości)	1. Rolnicy	I. Środki prywatne
Podprogram 3 (P3) - Modernizacja rolnictwa wielkoobszarowego i wielkotowarowego		
<i>SPO Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich (C); PRIORYTET 1 - Wspieranie zmian i dostosowań w rolnictwie</i>		
Działanie 1 - Inwestycje w gospodarstwach rolnych		
C11 w celu zmniejszenia kosztów produkcji	1. Rolnicy	I. Środki prywatne
C11 w celu poprawy efektywności i organizacji produkcji	1. Rolnicy	I. Środki prywatne
C11 w celu poprawy warunków higienicznych oraz warunków utrzymania zwierząt	1. Rolnicy	I. Środki prywatne
Działanie 2 - Ułatwienie startu młodym rolnikom		
C12 ułatwienie rozpoczęcia działalności	1. Rolnicy	I. Środki prywatne
C12 modernizacja przejmowanego gospodarstwa	1. Rolnicy	I. Środki prywatne
Działanie 3 - Szkolenia (w ramach LP5 Lokalnego Programu „Rozwój zasobów ludzkich”; Podprogram 2 (P2) „Gminne centrum informacji, kształcenia kadr i innowacji”)		
Działanie 4 - Wsparcie doradztwa rolniczego (w ramach LP5 Lokalnego Programu „Rozwój zasobów ludzkich”; Podprogram 2 (P2) „Gminne centrum informacji, kształcenia kadr i innowacji”)		
Działanie 5 - Scalanie gruntów		
C15 pomoc w opracowaniu dokumentacji geodezyjno-prawnej (w ramach LP5 Lokalnego Programu „Rozwój zasobów ludzkich”; Podprogram 2 (P2) „Gminne centrum informacji, kształcenia kadr i innowacji”)	-	-

<i>Programy</i>	<i>Podmiot realizujący - wnioskodawca</i>	<i>Pochodzenie środków własnych</i>
Działanie 6 - Gospodarowanie rolniczymi zasobami wodnymi		
C16 inwestycje z zakresu budowy i modernizacji urządzeń melioracji wodnych	1. Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych 2. Rolnicy	I. Budżet II. Środki prywatne
<i>SPO Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich (C); PRIORYTET 2 - Zrównoważony rozwój obszarów wiejskich</i>		
Działanie 3 - Rozwój i ulepszanie infrastruktury technicznej związanej z rolnictwem		
C23 małe projekty mające na celu polepszenie dostępu przedsiębiorców i wiejskich gospodarstw domowych do infrastruktury technicznej (projekty indywidualne leżące po stronie właścicieli nieruchomości)	1. Rolnicy	I. Środki prywatne
LP2 - LOKALNY PROGRAM ROZWOJU TURYSTYKI		
<i>Podprogram 1 (P1) – Tworzenie, wzbogacanie i promocja produktów turystycznych Gminy Przywidz, przez instytucje gminne i prywatnych przedsiębiorców branży turystycznej</i>		
<i>SPO Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich (C); PRIORYTET 2 - Zrównoważony rozwój obszarów wiejskich</i>		
Działanie 1 - Odnowa wsi oraz ochrona i zachowanie dziedzictwa kulturowego		
C21 inwestycje z zakresu modernizacji i wyposażenia obiektów pełniących funkcje:	1. Gmina 2. Właściciele	I. Budżet II. Środki prywatne
• Kultury,	1. Gmina 2. Właściciele	I. Budżet II. Środki prywatne
• Rekreacyjne,	1. Gmina 2. Właściciele	I. Budżet II. Środki prywatne
• Sportowe.	1. Gmina 2. Właściciele	I. Budżet II. Środki prywatne
C21 odnowa obiektów charakterystycznych dla tradycji budownictwa regionu	1. Gmina 2. Właściciele	I. Budżet II. Środki prywatne

<i>Programy</i>	<i>Podmiot realizujący - wnioskodawca</i>	<i>Pochodzenie środków własnych</i>
• adaptacja na cele kulturalne i społeczne	1. Gmina 2. Właściciele	I. Budżet II. Środki prywatne
<i>Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego (ZPORR); PRIORYTET 1 - Rozbudowa i modernizacja infrastruktury służącej wzmocnieniu konkurencyjności regionów</i>		
Działanie 4 - Zachowanie i odbudowa dziedzictwa kulturowego		
ZPORR14 wsparcie renowacji, odbudowy, adaptacji i modernizacji obiektów o podstawowym znaczeniu dla kultury narodowej oraz regionalnej (rejestr zabytków)	1. Gmina 2. Właściciele	I. Budżet II. Środki prywatne
ZPORR14 projekty rewitalizacji i efektywnego wykorzystania obiektów zaliczanych do dziedzictwa kulturowego i ich adaptacja do celów kulturalnych i rekreacyjnych	1. Gmina 2. Właściciele	I. Budżet II. Środki prywatne
ZPORR14 rozpowszechnienie i wykorzystanie nowoczesnych technologii informacji o dorobku kultury i spuścizny regionalnej i narodowej	1. Gmina 2. Organizacje przedsiębiorców	I. Budżet II. Środki prywatne
ZPORR14 projekty z zakresu dziedzictwa kultury jako sposób wzmocnienia aktywności ekonomicznej regionu, tworzenia miejsc pracy, poprawy wizerunku regionu	1. Gmina 2. Organizacje przedsiębiorców	I. Budżet II. Środki prywatne
<i>Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego (ZPORR); PRIORYTET 2 Wzmocnienie regionalnej bazy ekonomicznej i zasobów ludzkich</i>		
Działanie 5 - Mikroprzedsiębiorstwa		
ZPORR25 dotacje inwestycyjne na projekty firm zwiększających liczbę przedsiębiorstw działających poza tradycyjnymi sektorami	1. Przedsiębiorcy	I. Środki prywatne
ZPORR25 dotacje inwestycyjne zwiększających skłonność do podejmowania działalności gospodarczej przez pracowników sektorów poddawanych restrukturyzacji	1. Przedsiębiorcy	I. Środki prywatne
ZPORR25 dotacje inwestycyjne zwiększających skłonność do podejmowania działalności przez osoby opuszczające rolnictwo i tradycyjne sektory przemysłu	1. Przedsiębiorcy	I. Środki prywatne
Działanie 6 - Rozwój turystyki		

<i>Programy</i>	<i>Podmiot realizujący - wnioskodawca</i>	<i>Pochodzenie środków własnych</i>
ZPORR26 projekty o regionalnym zasięgu oddziaływania z zakresu promocji i rozwoju markowych produktów turystycznych	1. Gmina 2. Organizacje przedsiębiorców	I. Budżet II. Środki prywatne
ZPORR26 udzielenie dotacji na inwestycje dla firm sektora turystycznego działających w regionie	1. Przedsiębiorcy	I. Środki prywatne
ZPORR26 rozbudowa i modernizacja infrastruktury turystycznej (w zakresie obiektów i urządzeń prywatnych przedsiębiorców lub instytucji turystycznych)	1. Przedsiębiorcy	I. Środki prywatne
<i>Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego (ZPORR); PRIORYTET 3 Rozwój lokalny</i>		
<i>Działanie 2 Rewitalizacja obszarów zdegradowanych</i>		
ZPORR32 realizacja kompleksowych projektów rewitalizacji społeczno-ekonomicznej miast i dzielnic	1. Gmina 2. Właściciele	I. Budżet II. Środki prywatne
<ul style="list-style-type: none"> rewaloryzacja poszczególnych obiektów o wartości architektonicznej i znaczeniu historycznym służących działaniom z zakresu kultury 	1. Gmina 2. Właściciele	I. Budżet II. Środki prywatne
<i>Podprogram 2 (P2) - Podwyższenie standardów usług turystycznych na terenie Gminy przez prywatnych przedsiębiorców branży turystycznej</i>		
<i>SPO Wzrost konkurencyjności gospodarki (A); PRIORYTET 2 Wzmocnienie konkurencyjności przedsiębiorstw działających na Jednolitym Rynku Europejskim</i>		
<i>Działanie 1 - wsparcie konkurencyjności produktowej i technologicznej małych i średnich przedsiębiorstw MSP</i>		
A21 modernizacje i inwestycje w ochronie środowiska	1. Przedsiębiorcy	I. Środki prywatne
A21 wdrażanie innowacji technologicznych i innowacyjnych	1. Przedsiębiorcy	I. Środki prywatne
A21 inwestycje w technologie informacyjne poprawiające produktywność	1. Przedsiębiorcy	I. Środki prywatne

<i>Programy</i>	<i>Podmiot realizujący - wnioskodawca</i>	<i>Pochodzenie środków własnych</i>
Działanie 4 - wsparcie dla inwestycji w zakresie dostosowania przedsiębiorstw do wymogów ochrony środowiska		
A24 inwestycje proekologiczne w przedsiębiorstwach turystycznych	1. Przedsiębiorcy	I. Środki prywatne
<i>Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego (ZPORR); PRIORYTET 2 Wzmocnienie regionalnej bazy ekonomicznej i zasobów ludzkich</i>		
Działanie 6 - Rozwój turystyki		
ZPORR26 udzielanie dotacji na inwestycje dla firm sektora turystycznego działających w regionie	1. Przedsiębiorcy	I. Środki prywatne
ZPORR26 rozbudowa i modernizacja infrastruktury turystycznej (w zakresie obiektów i urządzeń prywatnych przedsiębiorców lub instytucji turystycznych)	1. Przedsiębiorcy	I. Środki prywatne
Podprogram 3 (P3) Budowa ogólnodostępnej i publicznej infrastruktury turystycznej		
<i>SPO Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich (C); PRIORYTET 2 - Zrównoważony rozwój obszarów wiejskich</i>		
Działanie 1 - Odnowa wsi oraz ochrona i zachowanie dziedzictwa kulturowego		
C21 modernizacja przestrzeni publicznej we wsi	1. Gmina	I. Budżet gminy
C21 rozwój publicznej infrastruktury związanej z rozwojem funkcji turystycznej wsi oraz działania związane z promocją regionu	1. Gmina 2. Lasy państwowe	I. Budżet gminy II. Środki jednostek SP
<i>Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego (ZPORR); PRIORYTET 2 Wzmocnienie regionalnej bazy ekonomicznej i zasobów ludzkich</i>		
Działanie 6 - Rozwój turystyki		
ZPORR26 rozbudowa i modernizacja infrastruktury turystycznej	1. Gmina	I. Budżet gminy

<i>Programy</i>	<i>Podmiot realizujący - wnioskodawca</i>	<i>Pochodzenie środków własnych</i>
<i>Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego (ZPORR); PRIORYTET 3 Rozwój lokalny</i>		
Działanie 1 Infrastruktura lokalna		
ZPORR31 infrastruktura turystyczna na obszarach wykorzystywanych ekstensywnie i obszarach bogatych w obiekty dziedzictwa kulturowego i ochrony zabytków	1. Gmina	I. Budżet gminy
LP3 - LOKALNY PROGRAM „WZROST POTENCJAŁU GOSPODARKI GMINY PRZYWIDZ”		
Podprogram 1 (P1) - Rozwój przedsiębiorczości, wsparcie dla nowych przedsiębiorstw		
<i>SPO Rozwój zasobów ludzkich (B); PRIORYTET 1 Aktywna polityka rynku pracy oraz integracji zawodowej i społecznej</i>		
Działanie 2 - Perspektywy dla młodzieży		
B12 promowanie zatrudnienia w MSP i NGO	1. Przedsiębiorcy	I. Środki prywatne
B12 promowanie samozatrudnienia, wolontariatu	1. Przedsiębiorcy	I. Środki prywatne
<i>Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego (ZPORR); PRIORYTET 2 Wzmocnienie regionalnej bazy ekonomicznej i zasobów ludzkich</i>		
Działanie 4 - Regionalne strategie innowacyjne		
ZPORR24 projekty tworzenia i działalności małych firm w ramach tzw. terytorialnych systemów produkcyjnych (clusters)		
Działanie 5 - Mikroprzedsiębiorstwa		
ZPORR25 dotacje inwestycyjne na projekty firm zwiększających liczbę przedsiębiorstw działających poza tradycyjnymi sektorami	1. Przedsiębiorcy	I. Środki prywatne

<i>Programy</i>	<i>Podmiot realizujący - wnioskodawca</i>	<i>Pochodzenie środków własnych</i>
ZPORR25 dotacje inwestycyjne zwiększających skłonność do podejmowania działalności gospodarczej przez pracowników sektorów poddawanych restrukturyzacji	1. Przedsiębiorcy	I. Środki prywatne
ZPORR25 dotacje inwestycyjne zwiększających skłonność do podejmowania działalności przez osoby opuszczające rolnictwo i tradycyjne sektory przemysłu	1. Przedsiębiorcy, rolnicy	I. Środki prywatne
Podprogram 2 (P2) - Wzrost konkurencyjności gospodarki gminnej		
<i>SPO Wzrost konkurencyjności gospodarki (A); PRIORYTET 1 - rozwój przedsiębiorczości i wzrost innowacyjności z wykorzystaniem instytucji otoczenia biznesu</i>		
Działanie 3 - Rozwój systemu dostępu do informacji i usług publicznych on-line		
A13 inwestycje w technologie teleinformatyczne w tym zakresie	1. Gmina	I. Budżet gminy
<i>SPO Wzrost konkurencyjności gospodarki (A); PRIORYTET 2 Wzmocnienie konkurencyjności przedsiębiorstw działających na Jednolitym Rynku Europejskim</i>		
Działanie 1 - wsparcie konkurencyjności produktowej i technologicznej małych i średnich przedsiębiorstw MSP		
A21 modernizacja i inwestycje w ochronie środowiska	1. Przedsiębiorcy	I. Środki prywatne
A21 wdrażanie innowacji technologicznych i innowacyjnych	1. Przedsiębiorcy	I. Środki prywatne
A21 inwestycje w technologie informacyjne poprawiające produktywność	1. Przedsiębiorcy	I. Środki prywatne
Działanie 3 Wsparcie nowych inwestycji oraz promocji internacjonalizacji przedsiębiorstw		
A23 inwestycje na tworzenie, rozbudowę, nabycie przedsiębiorstwa	1. Przedsiębiorcy	I. Środki prywatne
A23 inwestycje w celu zmiany produkcji, produktu, lub procesu produkcyjnego	1. Przedsiębiorcy	I. Środki prywatne

<i>Programy</i>	<i>Podmiot realizujący - wnioskodawca</i>	<i>Pochodzenie środków własnych</i>
A23 projekty internacjonalizacji	1. Przedsiębiorcy	I. Środki prywatne
Działanie 4 - wsparcie dla inwestycji w zakresie dostosowania przedsiębiorstw do wymogów ochrony środowiska		
A24 inwestycje proekologiczne w przedsiębiorstwach	1. Przedsiębiorcy	I. Środki prywatne
<i>SPO Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich (C); PRIORYTET 3 - Rozwój i dostosowanie do norm WE przetwórstwa artykułów rolnych</i>		
Działanie 1 - Poprawa przetwórstwa i marketingu artykułów rolnych		
C31 modernizacja zakładów przetwórstwa rolno-spożywczego	1. Przedsiębiorcy	I. Środki prywatne
C31 ukierunkowanie rynkowe, z wykorzystaniem istniejących nisz rynkowych	1. Przedsiębiorcy	I. Środki prywatne
<i>Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego (ZPORR); PRIORYTET 3 - Rozwój lokalny</i>		
Działanie 1 Infrastruktura lokalna		
ZPORR31 poszukiwanie alternatywnych źródeł energii	1. Przedsiębiorcy	I. Środki prywatne
LP4 - LOKALNY PROGRAM ROZWOJU PRZESTRZENNEGO I OCHRONY ŚRODOWISKA		
Podprogram 1 (P1) - Przygotowanie planistyczne i projektowe		
przygotowanie planistyczne terenów inwestycyjnych	1. Gmina	I. Budżet gminy
Podprogram 2 (P2) - Rozwój infrastruktury technicznej		
<i>SPO Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich (C); PRIORYTET 2 - Zrównoważony rozwój obszarów wiejskich</i>		

<i>Programy</i>	<i>Podmiot realizujący - wnioskodawca</i>	<i>Pochodzenie środków własnych</i>
Działanie 3 - Rozwój i ulepszenie infrastruktury technicznej związanej z rolnictwem		
C23 małe projekty mające na celu polepszenie dostępu przedsiębiorców i większych gospodarstw domowych do infrastruktury technicznej	1. Gmina	I. Budżet gminy
<i>Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego (ZPORR); PRIORYTET 1 - Rozbudowa i modernizacja infrastruktury służącej wzmocnieniu konkurencyjności regionów</i>		
Działanie 2 - Infrastruktura ochrony środowiska		
ZPORR12 komunalne inwestycje z zakresu ochrony środowiska (poprawa jakości życia i promocji inwestycji o znaczeniu regionalnym)	1. Gmina	I. Budżet gminy
ZPORR12 gospodarka wodno-ściekowa (samorządy wszystkich szczebli - jst)	1. Gmina	I. Budżet gminy
ZPORR12 zabezpieczenie przeciwpowodziowe (jst)	1. Gmina	I. Budżet gminy
ZPORR12 ochrona powietrza (jst)	1. Gmina	I. Budżet gminy
ZPORR12 kompleksowe systemy utylizacji odpadów (jst)	1. Gmina	I. Budżet gminy
ZPORR12 efektywne wykorzystanie energii (jst)	1. Gmina	I. Budżet gminy
Działanie 5 - Infrastruktura społeczeństwa informacyjnego		
ZPORR15 rozbudowa urządzeń infrastruktury informacyjnej	1. Gmina	I. Budżet gminy
<i>Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego (ZPORR); PRIORYTET 3 - Rozwój lokalny</i>		
Działanie 1 Infrastruktura lokalna		
ZPORR31 kompleksowe uzbrojenie terenu pod inwestycje	1. Gmina	I. Budżet gminy
ZPORR31 infrastruktura ochrony środowiska	1. Gmina	I. Budżet gminy
ZPORR31 poszukiwanie alternatywnych źródeł energii	1. Gmina	I. Budżet gminy

<i>Programy</i>	<i>Podmiot realizujący - wnioskodawca</i>	<i>Pochodzenie środków własnych</i>
Działanie 2 Rewitalizacja obszarów zdegradowanych		
ZPORR32 realizacja kompleksowych projektów rewitalizacji społeczno-ekonomicznej miast i dzielnic	1. Gmina	I. Budżet gminy
remonty i modernizacja infrastruktury podstawowej	1. Gmina	I. Budżet gminy
Podprogram 3 (P3) - Modernizacja i rozbudowa układu komunikacyjnego		
<i>Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego (ZPORR);</i> PRIORYTET 1 - Rozbudowa i modernizacja infrastruktury służącej wzmocnieniu konkurencyjności regionów		
Działanie 1 - Modernizacja i rozbudowa regionalnego układu drogowego		
ZPORR11 dostosowanie jakości i funkcjonalności sieci drogowej (wojewódzkie i wybrane lokalne) do potrzeb wynikających ze strategii regionu	1. Gmina	I. Budżet gminy
<i>Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego (ZPORR);</i> PRIORYTET 3 - Rozwój lokalny		
Działanie 1 Infrastruktura lokalna		
ZPORR31 kompleksowe uzbrojenie terenu pod inwestycje	1. Gmina	I. Budżet gminy
ZPORR31 infrastruktura transportu drogowego	1. Gmina	I. Budżet gminy
Działanie 2 Rewitalizacja obszarów zdegradowanych		
ZPORR32 realizacja kompleksowych projektów rewitalizacji społeczno-ekonomicznej miast i dzielnic	1. Gmina	I. Budżet gminy
remonty i modernizacja infrastruktury podstawowej	1. Gmina	I. Budżet gminy
Podprogram 4 (P4) - Waloryzacja przestrzeni publicznej		
<i>SPO Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich (C);</i> PRIORYTET 2 - Zrównoważony rozwój obszarów wiejskich		

<i>Programy</i>	<i>Podmiot realizujący - wnioskodawca</i>	<i>Pochodzenie środków własnych</i>
Działanie 1 - Odnowa wsi oraz ochrona i zachowanie dziedzictwa kulturowego		
C21 modernizacja przestrzeni publicznej we wsi	1. Gmina	I. Budżet gminy
<i>Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego (ZPORR); PRIORYTET 3 - Rozwój lokalny</i>		
Działanie 2 Rewitalizacja obszarów zdegradowanych		
ZPORR32 realizacja kompleksowych projektów rewitalizacji społeczno-ekonomicznej miast i dzielnic	1. Gmina	I. Budżet gminy
remonty i modernizacja infrastruktury podstawowej	1. Gmina	I. Budżet gminy
rewaloryzacja zabudowy	1. Gmina	I. Budżet gminy
LP5 - LOKALNY PROGRAM ROZWOJU ZASOBÓW LUDZKICH		
Podprogram 1 (P1) Rozwój oświaty i szkolnictwa		
<i>SPO Rozwój zasobów ludzkich (B); PRIORYTET 2 - Rozwój społeczeństwa opartego na wiedzy</i>		
Działanie 1 - Dostosowanie oferty edukacyjnej szkół, uczelni i placówek kształcenia zawodowego do potrzeb rynku pracy		
B21 dostosowanie warunków kształcenia w celu lepszego dostępu do rynku pracy	1. Gmina	I. Budżet gminy
B21 tworzenie warunków edukacji społeczeństwa informacyjnego	1. Gmina	I. Budżet gminy
B21 rozwój poradnictwa i doradztwa zawodowego	1. Gmina	I. Budżet gminy
B21 podniesienie jakości kształcenia i doskonalenie zawodowe nauczycieli akademickich	1. Gmina	I. Budżet gminy
<i>Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego (ZPORR); PRIORYTET 1 - Rozbudowa i modernizacja infrastruktury służącej wzmocnieniu konkurencyjności regionów</i>		

<i>Programy</i>	<i>Podmiot realizujący - wnioskodawca</i>	<i>Pochodzenie środków własnych</i>
Działanie 5 - Infrastruktura społeczeństwa informacyjnego		
ZPORR15 rozbudowa urządzeń infrastruktury informacyjnej - podłącza, wyposażenie, oprogramowanie	1. Gmina	I. Budżet gminy
ZPORR15 szkolenia z zakresu użytkowania i rozwoju infrastruktury informacyjnej	1. Gmina	I. Budżet gminy
ZPORR15 wdrażanie w szkołach, placówkach kultury, zdrowia, rynku pracy i urzędach technologii teleinformatycznych	1. Gmina	I. Budżet gminy
ZPORR15 telecentra (telechatki)	1. Gmina	I. Budżet gminy
<i>Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego (ZPORR); PRIORYTET 3 Rozwój lokalny</i>		
Działanie 1 Infrastruktura lokalna		
ZPORR31 infrastruktura społeczna	1. Gmina	I. Budżet gminy
<i>Podprogram 2 (P2) "Gminne centrum informacji, kształcenia kadr i innowacji"</i>		
<i>SPO Wzrost konkurencyjności gospodarki (A); PRIORYTET 1 - rozwój przedsiębiorczości i wzrost innowacyjności z wykorzystaniem instytucji otoczenia biznesu</i>		
Działanie 1 - Wzmocnienie instytucji wspierających działalność przedsiębiorstw		
A11 projekty doradcze	1. Gmina 2. Instytucje i organizacje otoczenia biznesu 3. Organizacje przedsiębiorców, 4. Organizacje pozarządowe	I. Budżet gminy II. Środki prywatne, korporacyjne III. Środki prywatne i społeczne IV. Środki społeczne
tworzenie i rozwój instrumentów finansowych dla przedsiębiorstw	1. Gmina 2. Instytucje i organizacje otoczenia biznesu 3. Organizacje przedsiębiorców, 4. Organizacje pozarządowe	I. Budżet gminy II. Środki prywatne, korporacyjne III. Środki prywatne i społeczne IV. Środki społeczne

<i>Programy</i>	<i>Podmiot realizujący - wnioskodawca</i>	<i>Pochodzenie środków własnych</i>
tworzenie i rozwój sieci kooperacji	1. Instytucje i organizacje otoczenia biznesu 2. Organizacje przedsiębiorców, 3. Organizacje pozarządowe	I. Środki prywatne, korporacyjne II. Środki prywatne i społeczne III. Środki społeczne
granty na projekty wspierające działalność promocyjną	1. Gmina 2. Instytucje i organizacje otoczenia biznesu 3. Organizacje przedsiębiorców, 4. Organizacje pozarządowe	I. Budżet gminy II. Środki prywatne, korporacyjne III. Środki prywatne i społeczne IV. Środki społeczne
granty na projekty wspierające poprawę bezpieczeństwa działalności gospodarczej	1. Gmina 2. Instytucje i organizacje otoczenia biznesu 3. Organizacje przedsiębiorców, 4. Organizacje pozarządowe	I. Budżet gminy II. Środki prywatne, korporacyjne III. Środki prywatne i społeczne IV. Środki społeczne
<i>SPO Wzrost konkurencyjności gospodarki (A); PRIORYTET 2 Wzmocnienie konkurencyjności przedsiębiorstw działających na JRE</i>		
Działanie 2 Wsparcie doradcze w zakresie zwiększania konkurencyjności produktowej i technologicznej MSP		
A22 stworzenie dostępu przedsiębiorstw do specjalistycznej pomocy doradczej	1. Gmina 2. Instytucje i organizacje otoczenia biznesu 3. Organizacje przedsiębiorców, 4. Organizacje pozarządowe	I. Budżet gminy II. Środki prywatne, korporacyjne III. Środki prywatne i społeczne IV. Środki społeczne
A22 doradztwo w celu poprawy oferty produktowej	1. Gmina 2. Instytucje i organizacje otoczenia biznesu 3. Organizacje przedsiębiorców, 4. Organizacje pozarządowe	I. Budżet gminy II. Środki prywatne, korporacyjne III. Środki prywatne i społeczne IV. Środki społeczne

<i>Programy</i>	<i>Podmiot realizujący - wnioskodawca</i>	<i>Pochodzenie środków własnych</i>
A22 projekty obejmujące usługi doradcze	1. Gmina 2. Instytucje i organizacje otoczenia biznesu 3. Organizacje przedsiębiorców, 4. Organizacje pozarządowe	I. Budżet gminy II. Środki prywatne, korporacyjne III. Środki prywatne i społeczne IV. Środki społeczne
podjęmowanie i rozwijanie działalności eksportowej	1. Gmina 2. Instytucje i organizacje otoczenia biznesu 3. Organizacje przedsiębiorców, 4. Organizacje pozarządowe	I. Budżet gminy II. Środki prywatne, korporacyjne III. Środki prywatne i społeczne IV. Środki społeczne
poprawa bhp	1. Gmina 2. Instytucje i organizacje otoczenia biznesu 3. Organizacje przedsiębiorców, 4. Organizacje pozarządowe	I. Budżet gminy II. Środki prywatne, korporacyjne III. Środki prywatne i społeczne IV. Środki społeczne
podjęmowanie przedsięwzięć w zakresie ochrony środowiska	1. Gmina 2. Instytucje i organizacje otoczenia biznesu 3. Organizacje przedsiębiorców, 4. Organizacje pozarządowe	I. Budżet gminy II. Środki prywatne, korporacyjne III. Środki prywatne i społeczne IV. Środki społeczne
wdrażanie systemów jakości lub zarządzania oraz uzyskiwania certyfikatów	1. Gmina 2. Instytucje i organizacje otoczenia biznesu 3. Organizacje przedsiębiorców, 4. Organizacje pozarządowe	I. Budżet gminy II. Środki prywatne, korporacyjne III. Środki prywatne i społeczne IV. Środki społeczne
<i>SPO Rozwój zasobów ludzkich (B); PRIORYTET 1 Aktywna polityka rynku pracy oraz integracji zawodowej i społecznej</i>		
Działanie 1 - Rozwój i modernizacja instrumentów i instytucji rynku pracy		
B11 rozwój sieci usług informacji i poradnictwa zawodowego	1. Gmina 2. Organizacje przedsiębiorców, 3. Organizacje pozarządowe	I. Budżet gminy II. Środki prywatne i społeczne III. Środki społeczne

<i>Programy</i>	<i>Podmiot realizujący - wnioskodawca</i>	<i>Pochodzenie środków własnych</i>
B11 rozwój systemu szkoleń dla bezrobotnych, zagrożonych bezrobociem	1. Gmina 2. Organizacje przedsiębiorców, 3. Organizacje pozarządowe	I. Budżet gminy II. Środki prywatne i społeczne III. Środki społeczne
Działanie 2 - Perspektywy dla młodzieży		
B12 wspieranie kształcenia i dostosowania do potrzeb rynku pracy	1. Gmina 2. Organizacje przedsiębiorców, 3. Organizacje pozarządowe	I. Budżet gminy II. Środki prywatne i społeczne III. Środki społeczne
Działanie 3 - Przeciwdziałanie i zwalczanie długotrwałego bezrobocia		
B13 zindywidualizowane programy szkoleń	1. Gmina 2. Organizacje przedsiębiorców, 3. Organizacje pozarządowe	I. Budżet gminy II. Środki prywatne i społeczne III. Środki społeczne
B13 organizowanie działań doradczych, szkoleniowych i aktywizujących	1. Gmina 2. Organizacje przedsiębiorców, 3. Organizacje pozarządowe	I. Budżet gminy II. Środki prywatne i społeczne III. Środki społeczne
B13 wspieranie samoorganizacji i samopomocy bezrobotnych		
<i>SPO Rozwój zasobów ludzkich (B); PRIOBYTET 2 - Rozwój społeczeństwa opartego na wiedzy</i>		
Działanie 1 - Dostosowanie oferty edukacyjnej szkół, uczelni i placówek kształcenia zawodowego do potrzeb rynku pracy		
B21 rozwój poradnictwa i doradztwa zawodowego	1. Gmina 2. Organizacje przedsiębiorców, 3. Organizacje pozarządowe	I. Budżet gminy II. Środki prywatne i społeczne III. Środki społeczne
Działanie 2 - Wzmocnienie systemu edukacji ustawicznej osób dorosłych		

<i>Programy</i>	<i>Podmiot realizujący - wnioskodawca</i>	<i>Pochodzenie środków własnych</i>
B22 akredytacja instytucji prowadzących kształcenie ustawiczne w formach pozaszkolnych	1. Gmina 2. Organizacje przedsiębiorców, 3. Organizacje pozarządowe	I. Budżet gminy II. Środki prywatne i społeczne III. Środki społeczne
Działanie 3 - Rozwój kadr nowoczesnej gospodarki i przedsiębiorczości		
B23 wspieranie osób chcących rozpocząć działalność gospodarczą	1. Gmina 2. Instytucje i organizacje otoczenia biznesu 3. Organizacje przedsiębiorców, 4. Organizacje pozarządowe	I. Budżet gminy II. Środki prywatne, korporacyjne III. Środki prywatne i społeczne IV. Środki społeczne
B23 doskonalenie umiejętności i kwalifikacji kadr zarządzających oraz pracowników przedsiębiorstw	1. Gmina 2. Instytucje i organizacje otoczenia biznesu 3. Organizacje przedsiębiorców, 4. Organizacje pozarządowe	I. Budżet gminy II. Środki prywatne, korporacyjne III. Środki prywatne i społeczne IV. Środki społeczne
B23 wzmocnienie kontaktów pomiędzy światem nauki i edukacji a gospodarką	1. Gmina 2. Instytucje i organizacje otoczenia biznesu 3. Organizacje przedsiębiorców, 4. Organizacje pozarządowe	I. Budżet gminy II. Środki prywatne, korporacyjne III. Środki prywatne i społeczne IV. Środki społeczne
<i>SPO Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich (C); PRIORYTET 1 - Wspieranie zmian i dostosowań w rolnictwie</i>		
Działanie 3 - Szkolenia		
C13 warsztaty, seminaria, kursy, staże - tematyka:	1. Gmina 2. Instytucje i organizacje otoczenia biznesu 3. Organizacje przedsiębiorców i rolników 4. Organizacje pozarządowe	I. Budżet gminy II. Środki prywatne, korporacyjne III. Środki prywatne i społeczne IV. Środki społeczne

<i>Programy</i>	<i>Podmiot realizujący - wnioskodawca</i>	<i>Pochodzenie środków własnych</i>
C13 akcje wdrażania dobrych praktyk – tematyka:	1. Gmina 2. Instytucje i organizacje otoczenia biznesu 3. Organizacje przedsiębiorców i rolników 4. Organizacje pozarządowe	I. Budżet gminy II. Środki prywatne, korporacyjne III. Środki prywatne i społeczne IV. Środki społeczne
• aspekty ekonomiczne zarządzania gospodarstwem	1. Gmina 2. Instytucje i organizacje otoczenia biznesu 3. Organizacje przedsiębiorców i rolników 4. Organizacje pozarządowe	I. Budżet gminy II. Środki prywatne, korporacyjne III. Środki prywatne i społeczne IV. Środki społeczne
• marketing	1. Gmina 2. Instytucje i organizacje otoczenia biznesu 3. Organizacje przedsiębiorców i rolników 4. Organizacje pozarządowe	I. Budżet gminy II. Środki prywatne, korporacyjne III. Środki prywatne i społeczne IV. Środki społeczne
• podejmowanie nowej zorientowanej rynkowo produkcji	1. Gmina 2. Instytucje i organizacje otoczenia biznesu 3. Organizacje przedsiębiorców i rolników 4. Organizacje pozarządowe	I. Budżet gminy II. Środki prywatne, korporacyjne III. Środki prywatne i społeczne IV. Środki społeczne
• korzystanie ze środków pomocy strukturalnej i instrumentów Wspólnej Polityki Rolnej	1. Gmina 2. Instytucje i organizacje otoczenia biznesu 3. Organizacje przedsiębiorców i rolników 4. Organizacje pozarządowe	I. Budżet gminy II. Środki prywatne, korporacyjne III. Środki prywatne i społeczne IV. Środki społeczne
• higiena produkcji i bezpieczeństwo żywności	1. Gmina 2. Instytucje i organizacje otoczenia biznesu 3. Organizacje przedsiębiorców i rolników 4. Organizacje pozarządowe	I. Budżet gminy II. Środki prywatne, korporacyjne III. Środki prywatne i społeczne IV. Środki społeczne

<i>Programy</i>	<i>Podmiot realizujący - wnioskodawca</i>	<i>Pochodzenie środków własnych</i>
<ul style="list-style-type: none"> ochrona środowiska, walorów krajobrazowych, dziedzictwa kulturowego 	<ol style="list-style-type: none"> Gmina Instytucje i organizacje otoczenia biznesu Organizacje przedsiębiorców i rolników Organizacje pozarządowe 	<ol style="list-style-type: none"> Budżet gminy Środki prywatne, korporacyjne Środki prywatne i społeczne Środki społeczne
Działanie 4 - Wsparcie doradztwa rolniczego		
C14 pomoc w pokryciu kosztów dla firm doradczych pomagającym w przygotowaniu wniosków na podstawie formularzy aplikacyjnych	<ol style="list-style-type: none"> Gmina Instytucje i organizacje otoczenia biznesu Organizacje przedsiębiorców i rolników Organizacje pozarządowe 	<ol style="list-style-type: none"> Budżet gminy Środki prywatne, korporacyjne Środki prywatne i społeczne Środki społeczne
Działanie 5 - Scalanie gruntów		
C15 pomoc w opracowaniu dokumentacji geodezyjno-prawnej	<ol style="list-style-type: none"> Gmina Instytucje i organizacje otoczenia biznesu Organizacje przedsiębiorców i rolników Organizacje pozarządowe 	<ol style="list-style-type: none"> Budżet gminy Środki prywatne, korporacyjne Środki prywatne i społeczne Środki społeczne
<i>Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego (ZPORR); PRIORYTET 1 - Rozbudowa i modernizacja infrastruktury służącej wzmocnieniu konkurencyjności regionów</i>		
Działanie 5 - Infrastruktura społeczeństwa informacyjnego		
ZPORR15 szkolenia z zakresu użytkowania i rozwoju infrastruktury informacyjnej	<ol style="list-style-type: none"> Gmina Organizacje przedsiębiorców i rolników, Organizacje pozarządowe 	<ol style="list-style-type: none"> Budżet gminy Środki prywatne i społeczne Środki społeczne
ZPORR15 telecentra (telechatki)	<ol style="list-style-type: none"> Gmina Organizacje pozarządowe 	<ol style="list-style-type: none"> Budżet gminy Środki społeczne

<i>Programy</i>	<i>Podmiot realizujący - wnioskodawca</i>	<i>Pochodzenie środków własnych</i>
<i>Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego (ZPORR); PRIORYTET 2 Wzmocnienie regionalnej bazy ekonomicznej i zasobów ludzkich</i>		
<i>Działanie 1 - Rozwój zawodowy dostosowujący zasoby ludzkie do potrzeby regionalnego rynku pracy</i>		
<i>ZPORR21 zwiększenie mobilności zawodowej mieszkańców (pomoc indywidualna)</i>	1. Gmina 2. Organizacje przedsiębiorców 3. Organizacje pozarządowe	I. Budżet gminy II. Środki prywatne i społeczne III. Środki społeczne
<i>ZPORR21 podwyższenie umiejętności zawodowej mieszkańców (pomoc indywidualna)</i>	1. Gmina 2. Organizacje przedsiębiorców 3. Organizacje pozarządowe	I. Budżet gminy II. Środki prywatne i społeczne III. Środki społeczne
<i>Działanie 2 - Reorientacja zawodowa</i>		
<i>ZPORR22 zmiana kwalifikacji w obszarach restrukturyzacji branż i sektorów (w tym obszary wiejskie)</i>	1. Gmina 2. Organizacje przedsiębiorców i rolników, 3. Organizacje pozarządowe	I. Budżet gminy II. Środki prywatne i społeczne III. Środki społeczne
<i>ZPORR22 wyposażenie osób zagrożonych zmianą profilu zawodowego w kwalifikacje w nowych zawodach</i>	1. Gmina 2. Organizacje przedsiębiorców i rolników 3. Organizacje pozarządowe	I. Budżet gminy II. Środki prywatne i społeczne III. Środki społeczne
<i>ZPORR22 projekty doradztwa zawodowego dla osób zmuszonych do reorientacji zawodowej</i>	1. Gmina 2. Organizacje przedsiębiorców i rolników 3. Organizacje pozarządowe	I. Budżet gminy II. Środki prywatne i społeczne III. Środki społeczne
<i>Działanie 3 - Rozwój kadr regionalnej gospodarki</i>		

<i>Programy</i>	<i>Podmiot realizujący - wnioskodawca</i>	<i>Pochodzenie środków własnych</i>
ZPORR23 projekty służące podniesieniu kwalifikacji z awodowej wśród kadry zarządzającej i pracowników firm i przedsiębiorstw przemysłowych decydujących o strukturze i perspektywach rozwojowych regionu	1. Gmina 2. Instytucje i organizacje otoczenia biznesu 3. Organizacje przedsiębiorców i rolników 4. Organizacje pozarządowe	I. Budżet gminy II. Środki prywatne, korporacyjne III. Środki prywatne i społeczne IV. Środki społeczne
ZPORR23 projekty służące podniesieniu kwalifikacji z awodowej wśród kadry zarządzającej i pracowników nowych przedsiębiorstw lokalizujących swoją działalność w regionie	1. Gmina 2. Instytucje i organizacje otoczenia biznesu 3. Organizacje przedsiębiorców i rolników 4. Organizacje pozarządowe	I. Budżet gminy II. Środki prywatne, korporacyjne III. Środki prywatne i społeczne IV. Środki społeczne
ZPORR23 projekty służące podniesieniu kwalifikacji z awodowej wśród kadry zarządzającej i pracowników przedsiębiorstw usługowych (turystyka, rekreacja, kultura, ochrona środowiska, z zdrowia)	1. Gmina 2. Instytucje i organizacje otoczenia biznesu 3. Organizacje przedsiębiorców i rolników 4. Organizacje pozarządowe	I. Budżet gminy II. Środki prywatne, korporacyjne III. Środki prywatne i społeczne IV. Środki społeczne
ZPORR23 projekty służące podniesieniu kwalifikacji z awodowej wśród kadry zarządzającej i pracowników instytucji działających na rzecz usług (turystyka, rekreacja, kultura, ochrona środowiska, z zdrowia)	1. Gmina 2. Instytucje i organizacje otoczenia biznesu 3. Organizacje przedsiębiorców i rolników 4. Organizacje pozarządowe	I. Budżet gminy II. Środki prywatne, korporacyjne III. Środki prywatne i społeczne IV. Środki społeczne
Działanie 6 - Rozwój turystyki		
ZPORR26 specjalistyczne szkolenie z zakresu turystyki	1. Gmina 2. Instytucje i organizacje otoczenia biznesu 3. Organizacje przedsiębiorców i rolników 4. Organizacje pozarządowe	I. Budżet gminy II. Środki prywatne, korporacyjne III. Środki prywatne i społeczne IV. Środki społeczne
<i>Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego (ZPORR); PRIORYTET 3 -Rozwój lokalny</i>		
Działanie 1 Infrastruktura lokalna		
ZPORR31 infrastruktura społeczna	1. Gmina	I. Budżet gminy

<i>Programy</i>	<i>Podmiot realizujący - wnioskodawca</i>	<i>Pochodzenie środków własnych</i>
Podprogram 3 (P3) Ochrona dziedzictwa kultury i rozwój kultury współczesnej		
<i>Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego (ZPORR); PRIORYTET 1 - Rozbudowa i modernizacja infrastruktury służącej wzmocnieniu konkurencyjności regionów</i>		
Działanie 4 - Zachowanie i odbudowa dziedzictwa kulturowego		
ZPORR14 wsparcie renowacji, odbudowy, adaptacji i modernizacji obiektów o podstawowym znaczeniu dla kultury narodowej oraz regionalnej (rejestr zabytków)	1. Gmina 2. Właściciele	I. Budżet gminy II. Środki prywatne
ZPORR14 projekty rewitalizacji i efektywnego wykorzystania obiektów zaliczanych do dziedzictwa kulturowego i ich adaptacja do celów kulturalnych i rekreacyjnych	1. Gmina 2. Właściciele	I. Budżet gminy II. Środki prywatne
ZPORR14 rozpowszechnienie i wykorzystanie nowoczesnych technologii informacji o dorobku kultury i spuścizny regionalnej i narodowej	1. Gmina	I. Budżet gminy
ZPORR14 projekty z zakresu dziedzictwa kultury jako sposób wzmocnienia aktywności ekonomicznej regionu, tworzenia miejsc pracy, poprawy wizerunku regionu	1. Gmina	I. Budżet gminy
<i>Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego (ZPORR); PRIORYTET 3 - Rozwój lokalny</i>		
Działanie 1 Infrastruktura lokalna		
ZPORR31 infrastruktura społeczna	1. Gmina	I. Budżet gminy
Działanie 2 Rewitalizacja obszarów zdegradowanych		
ZPORR32 realizacja kompleksowych projektów rewitalizacji społeczno-ekonomicznej miast i dzielnic	1. Gmina 2. Właściciele	I. Budżet gminy II. Środki prywatne
rewaloryzacja poszczególnych obiektów o wartości architektonicznej i znaczeniu historycznym służących działaniom z zakresu kultury	1. Gmina 2. Właściciele	I. Budżet gminy II. Środki prywatne
<i>SPO Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich (C); PRIORYTET 2 - Zrównoważony rozwój obszarów wiejskich</i>		
Działanie 1 - Odnowa wsi oraz ochrona i zachowanie dziedzictwa kulturowego		
C21 inwestycje zakresu modernizacji i wyposażenia obiektów pełniących funkcje:	1. Gmina 2. Właściciele	I. Budżet gminy II. Środki prywatne
• kultury	1. Gmina 2. Właściciele	I. Budżet gminy II. Środki prywatne
• rekreacyjne	1. Gmina 2. Właściciele	I. Budżet gminy II. Środki prywatne
• sportowe	1. Gmina 2. Właściciele	I. Budżet gminy II. Środki prywatne
C21 odnowa obiektów charakterystycznych dla tradycji budownictwa regionu	1. Gmina 2. Właściciele	I. Budżet gminy II. Środki prywatne
• adaptacja na cele kulturalne i społeczne	1. Gmina 2. Właściciele	I. Budżet gminy II. Środki prywatne

VII. OCZEKIWANE WSKAŹNIKI OSIĄGNIĘĆ PLANU ROZWOJU LOKALNEGO

Wskaźniki oddziaływania to długofalowe konsekwencje zrealizowanych inwestycji wykraczających poza natychmiastowe efekty dla bezpośrednich beneficjentów.

Rozwój gminy na który składa się rozwój następujących podstawowych funkcji tj. rolnictwo, funkcje gospodarcze (usługowe i produkcyjne), mieszkalnictwo, turystyka i rekreacja, powinien następować w sposób zrównoważony, zapewniający zachowania odpowiednich proporcji pomiędzy w/w funkcjami.

Potrzebą rozwoju gminy Przywidz jest :

- poprawa jakości życia mieszkańców, która ma następować poprzez tworzenie odpowiednich warunków do rozwoju funkcji gospodarczej, a także przez poprawę standardów zamieszkania, wypoczynku i obsługi mieszkańców gminy
- promocja gminy jako obszaru otwartego dla napływu inwestorów, turystów oraz nowych mieszkańców, których obecność powodować będzie zysk ekonomiczno społeczny gminy

Czynnikiem koniecznym dla realizacji tych potrzeb jest nieustająca dbałość o walory środowiska przyrodniczego i kulturowego, które powinny stanowić swoisty fundament szeroko rozumianego rozwoju gminy.

- *rozwój rolnictwa proekologicznego:*
 - małe specjalistyczne gospodarstwa rodzinne (zdrowa żywność, agroturyzm)
 - duże gospodarstwa farmerskie
 - rozwój obsługi rolnictwa
- *rozwój funkcji gospodarczych (usługowych i produkcyjnych);*
 - rozwój funkcji gospodarczych przyjaznych środowisku przyrodniczemu, efektywnych ekonomicznie
 - wyznaczenie terenów o funkcji produkcyjno składowej z dala od terenów mieszkaniowych i rekreacyjnych, w pobliżu głównych korytarzy komunikacyjnych, w celu ograniczenia ich negatywnego oddziaływania na otoczenie
- *rozwój mieszkalnictwa*
 - rozwój mieszkalnictwa na terenach o gorszych walorach dla rozwoju rolnictwa, w pobliżu istniejącego i planowanego uzbrojenia w infrastrukturę techniczną, na terenach dobrze skomunikowanych z głównymi ośrodkami gminnymi
 - zapewnienie mieszkańcom odpowiedniego dostępu do usług oraz różnych form rekreacji
- *rozwój funkcji rekreacyjnych*
 - kompleksowe zagospodarowanie atrakcyjnych terenów nadjeziornych z rozwiniętą szeroko gamą usług gastronomiczno - rekreacyjnych,
 - współistnienie różnych form rekreacji indywidualnej i grupowej: pensjonaty, ośrodki wczasowe, campingi, kwatery prywatne, agroturystyka, budownictwo letniskowe
 - rozwój budownictwa rekreacyjnego na terenach w pobliżu istniejącego i planowanego uzbrojenia w infrastrukturę techniczną
 - ochrona terenów o dużych walorach dla rozwoju rekreacji przed nadmiernym rozwojem funkcji gospodarczych
 - wyznaczanie i realizacja systemu ścieżek rowerowych i tras turystyki pieszej, tworzenie w ich pobliżu bazy infrastruktury technicznej tj. punkty informatyczne,

gastronomiczne, elementy małej architektury, tablice informacyjne, punkty widokowe, itp.

- ochrona i rewitalizacja walorów przyrodniczo – krajobrazowych oraz kulturowych gminy, jako podstawy do rozwoju rekreacji na terenie gminy
- promocja gminy „na zewnątrz”,

VIII. PLAN FINANSOWY NA LATA 2004- 2006

Głównym źródłem finansowania zadań przewidzianych w Wieloletnim Planie Inwestycyjnym są publiczne środki finansowe. Jednak większość zaplanowanych przedsięwzięć wykracza poza możliwości finansowe gminy. Dlatego konieczne jest pozyskiwanie środków finansowych pozabudżetowych (zwłaszcza z Unii Europejskiej). Środki te będą stanowiły niezbędne uzupełnienie środków publicznych.

Szacunkowa wartość wszystkich inwestycji przewidzianych do realizacji w ramach Wieloletniego Planu Inwestycyjnego na lata 2004 - 2006 wynosi 5 699 218 zł

Planowane źródła finansowania działań w ramach WPI

Źródło finansowania	Planowana kwota	Odsetek całkowitej wartości wszystkich inwestycji ujętych w WPI
Budżet JST	1 565 289	27,47%
Budżet państwa	529 841	9,30%
Środki UE	3 604 088	63,23%

Z powyższej tabelki wynika, iż głównym źródłem finansowania inwestycji zaplanowanych w WPI na lata 2004 – 2006r są środki pomocowe Unii Europejskiej.

IX. HARMONOGRAM PRZYGOTOWANIA I WDROŻENIA

Przygotowanie większości projektów przewidzianych do realizacji w latach 2004-2006 jest w dużym stopniu zaawansowane. Wykonano większość niezbędnych projektów oraz kosztorysów inwestorskich, uzyskano wymagane pozwolenia i dokonano koniecznych uzgodnień.

Dla zadań zaplanowanych do realizacji w dalszej kolejności konieczne jest wykonanie niezbędnej dokumentacji. Ich przeprowadzenie uzależnione będzie w dużej mierze od stopnia realizacji WPI na lata 2003 - 2006. Wdrożeniem Planu Rozwoju Lokalnego zajmować się będzie bezpośrednio samorząd Gminy, tj. Wójt Gminy oraz Rada Gminy. Dla realizacji niektórych zadań konieczna będzie współpraca z władzami powiatowymi i regionalnymi oraz sektorem prywatnym. Celem samorządu będzie również zaangażowanie w realizację planu – na zasadzie partnerstwa – działających na terenie Gminy organizacji pozarządowych, przedsiębiorców oraz instytucji kultury, a także mieszkańców.

Prace związane z wdrożeniem projektów współfinansowanych ze środków Unii Europejskiej, dla których inwestorem będzie Urząd Gminy Przywidz, będą prowadzone przez zespół powołany w Gminie. Będzie on mógł w trakcie prac wykorzystać doświadczenia uzyskane poprzez realizację projektów dofinansowanych z programów SAPARD oraz Aktywizacji Obszarów Wiejskich. Wybrany zespół odpowiedzialny będzie za przygotowanie i przeprowadzenie wszystkich zadań związanych z wdrożeniem projektów: przygotowanie procedur przetargowych, monitoring rezultatów projektów w fazie budowy i po jego zakończeniu.

X. SPOSOBY MONITOROWANIA, OCENY I KOMUNIKACJI SPOŁECZNEJ

SYSTEM MONITOROWANIA PLANU ROZWOJU LOKALNEGO

Monitoring Planu Rozwoju Lokalnego polegać będzie na kontroli realizowanych zadań inwestycyjnych, projektów rozwojowych, planowanych wskaźników produktów oraz rezultatów poszczególnych inwestycji.

Monitoring dotyczy głównie zadań realizowanych w ramach Wieloletniego Planu Inwestycyjnego i odnosi się do:

- oceny postępu realizacji projektów inwestycyjnych oraz stanu realizacji Wieloletnich Planów Inwestycyjnych Gminy,
- porównania zgodności rezultatów i osiągnięć z założonymi celami,
- korygowania działań, jeśli nie przynoszą zamierzonych efektów lub jeśli nastąpiły zmiany w otoczeniu obszarów objętych Planem Rozwoju Lokalnego,
- oceny efektywności zarządzania posiadanymi środkami finansowymi,
- wczesnej diagnozy trudności, które mogą mieć wpływ na realizowaną inwestycję, zwłaszcza dotrzymania terminu jej zakończenia.

Referat Inwestycyjny zajmujący się monitoringiem sporządzać będzie m.in. okresowe, roczne oraz końcowe raporty z prowadzonych inwestycji. Realizacja zadań inwestycyjnych kontrolowana będzie również przez odpowiednie jednostki Urzędu Wojewódzkiego oraz inne instytucje zaangażowane w realizację konkretnego programu.

SPOSOBY OCENY PLANU ROZWOJU LOKALNEGO

Ocena Planu Rozwoju Lokalnego ma polegać głównie na oszacowaniu osiągnięcia wskaźników oddziaływania, czyli długotrwałych efektów poszczególnych projektów, a przez to całego Planu Rozwoju Lokalnego. Ma:

- wykazać trafność planowanych, przeprowadzonych i zakończonych zadań inwestycyjnych w stosunku do potrzeb,
- ocenić korzyści wynikające z ich wdrożenia, a także ich wpływ na kwestie o zasięgu horyzontalnym.

Rozróżnia się następujące typy ocen programów, których częścią są projekty współfinansowane ze środków Unii Europejskiej:

- przed realizacją programu (*ex-ante*), można przyjąć, że taką ocenę przeprowadzono na etapie przygotowywania Wieloletniego Planu Inwestycyjnego gminy Przywidz. Harmonogram inwestycji sporządzony został bowiem biorąc pod uwagę lokalne potrzeby oraz plany rozwojowe gminy,
- w połowie okresu realizacji (*mid-term*), ocena taka zostanie sporządzona w przypadku zaistnienia takiego obowiązku,
- na zakończenie programu (*ex-post*), w jej ramach przewiduje się, że po zakończeniu danego projektu, przez dwa kolejne lata w systemie rocznym, sporządzane będą raporty w celu porównania rzeczywistych i planowanych wskaźników oddziaływania.

- bieżąca (*on-going*), ocenie tej podlegać będą poszczególne projekty w trakcie ich realizacji.

Raporty z oceny Planu Rozwoju Lokalnego oraz poszczególnych projektów sporządzane będą zgodnie z zaleceniami Unii Europejskiej oraz ewentualnie innych instytucji zaangażowanych w realizację konkretnego programu.

SPOSOBY INICJOWANIA WSPÓŁPRACY POMIĘDZY SEKTOREM PUBLICZNYM, PRYWATNYM I ORGANIZACJAMI POZARZĄDOWYMI

Czynnikiem gwarantującym osiągnięcie planowanych efektów w wyniku realizacji określonych inwestycji będzie współpraca sektora publicznego z sektorem prywatnym oraz organizacjami pozarządowymi. Celem samorządu będzie zaangażowanie w/w instytucji w realizację przedsięwzięć na zasadzie partnerstwa, a w wielu przypadkach również w roli współfinansującego określone zadanie.

***PUBLIC RELATIONS* PLANU ROZWOJU LOKALNEGO**

Główną instytucją odpowiedzialną za informację oraz promocję działań realizowanych w ramach Planu Rozwoju Lokalnego i samego planu będzie Urząd Gminy w Przywidzu. Wszelkie materiały promocyjne powinny określać m.in.: cele realizowanych zadań w ramach planu, planowane wskaźniki osiągnięć oraz źródła finansowania projektów. Sposoby promocji inwestycji współfinansowanych z Funduszy Strukturalnych Unii Europejskiej reguluje Rozporządzenie Komisji Europejskiej Nr 1159/2000 z dnia 30.05.2000 r. w sprawie „Zasad informowania i promocji projektów współfinansowanych z Funduszy Strukturalnych”.

Głównym celem jest dotarcie do jak najszerszej grupy beneficjentów działań podejmowanych w ramach planu, a także instytucji mogących być partnerami w realizacji inwestycji. Grupami tymi są:

- beneficjenci projektów będący mieszkańcami gminy Przywidz,
- środowisko przedsiębiorców,
- organizacje pozarządowe,
- partnerzy społeczni.

W ramach promocji Planu Rozwoju Lokalnego podejmowane będą przede wszystkim takie działania jak:

- umieszczenie Planu Rozwoju Lokalnego na stronie internetowej Urzędu Gminy w Przywidzu,
- ulotki oraz biuletyny informacyjne dotyczące wybranych projektów dla beneficjentów,
- spotkania z potencjalnymi partnerami społeczno - gospodarczymi,

XI. BIBLIOGRAFIA

1. Strategia Rozwoju Województwa Pomorskiego;
2. Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Pomorskiego;
3. Program Rozwoju Województwa Pomorskiego na lata 2001-2006;
4. Regionalny Program Operacyjny Województwa Pomorskiego na lata 2004-2006 wraz z Uzupełnieniem;
5. Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Gminy Przywidz (tom I, II, III);
6. Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Przywidz (tom I, II);
7. Projekt Założeń do Planu Zaopatrzenia w Ciepło, Energię Elektryczną i Paliwa Gazowe dla Gminy Przywidz;
8. Program Ochrony Środowiska wraz z Planem Gospodarki Odpadami dla Gminy Przywidz na lata 2004-2007 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2008-2011;
9. Koncepcja Modernizacji Systemu Zaopatrzenia w Wodę dla Gminy Przywidz;
10. Koncepcja Programowo-Przestrzenna Odprowadzania i Oczyszczania Ścieków z obszaru Gminy;
11. Inwentaryzacja Walorów i Potencjału Turystycznego Gminy Przywidz do Programu Kaszubski Pierścień;
12. Kaszubski Pierścień, Program Organizacji i Rozwoju Turystyki;